

Ламашәріп Қайрат Қайырбекұлы

ҚАЖЫЛЫҚ

مناسك الحج

Алматы, 2010

УДК ?
ББК ?
Л ?

ҚАЗАҚСТАН МҰСЫЛМАҢДАРЫ
ДІНИ БАСҚАРМАСЫ МАҚҰЛДАҒАН

Құрастырушы:
шығыстанушы-дипломат
Ламашәріп Қайрат Қайырбекұлы

Л ? Қажылық مناسك الحج – Алматы: 2010. – 214 бет.

ISBN 9965-

Қажылық – мұсылманның бес парызының бірі. Сауд Арабиясының қасиетті жерлері – Мекке мен Мединаға келіп, Жаратқан Иеміз Алла тағалаға құлшылық жасағанда оқылатын дұға-тілектерді, қажылықтың рәсімдерін осы кітаптан тауып алуға болады.

Қолдарыңыздағы кітап барша оқырман қауымға арналған.

УДК ?
ББК ?

ISBN 9965-

© Ламашәріп Қ.Қ. 2010

ҚАЖЫЛЫҚ

Қажылық – қадым заманнан келе жатқан көне ғибадат. Қажылық дегеніміз – Жер бетіндегі ең бірінші тұрғызылған Үйге барып, Алла тағалаға құлшылық ету.

Қажылық – жыл сайын Сауд Арабиясының Мекке шаһарында Зул-хиджа айының 7-13 күндері арасында өтетін діни әдет-ғұрып. Қажылық – Исламның бес қазығының бірі, өмірінде бір рет болса да оны орындауға шамасы жететін мұсылманның парызы.

Мұсылман қажылық жасамастан бұрын мына шарттарды орындай алатынына көзі жету керек:

- Ақыл-есі дұрыс болу. Мәжнүн адамға қажылық жасауға болмайды, ал егер оның ақыл-есі орнына келіп, сау адамдар қатарына қосылса, онда қажылық оның парызына айналады.
- Кәмелетке толу.

- Қажыға барып келгенше бала-шағасына жететін қаражаты болу және қажылық жасауға шамасы жететінін сезіну.
- Бар жасаған қиянаттарын мойнына алады. Өзін ренжіткен адамды кешіреді.
- Қажылыққа кететін қаражатына, жол шығынына өкінбейді. Қажылыққа жұмсалатын пұл адал жолмен табылған болу керек.
- Жиналған ақшадан зекет салығы алынады. Қайыршы, мүсәпірлерге садақа таратады.

Меккеге барып-қайтуға мұсылман адамның шама-шарқы жететінін мына үш жағдаймен анықтайды:

- а) Денсаулығы жол сапарына, қажылықтың әдет-ғұрыптарын орындауда төзімді болу керек.
- ә) Жол амандығы, яғни сапар шегетін жолда соғыс қаупі, ұры-қарақшылар болмау керек. Егер ондай қауіп-қатерлер байқалса, онда қажылықтан бас тарту күнәға жатпайды. Алайда, мұсылман қауіп-қатерге бас тігіп, қажыға барса, оның қажылығы қабыл болады.
- б) Сауд тарапының талабы бойынша қазіргі уақытта қажыға ұшақ не кемемен баруға болады.

Әйел де еркек секілді қажыға барады. Алайда, күйеуге шыққан әйел қажыға барғысы келсе, алдымен күйеуінен рұқсат сұрайды. Егер әйел алғаш рет қажыға барғалы тұрса, онда күйеуі міндетті түрде рұқсат береді. Ал егер әйел адам қажыға екінші рет барғалы тұрса, не бірнеше рет барған болса, онда ол күйеуінің айтқанын тыңдайды. Әйел адам қажыға күйеуіне еріп, не туысқанымен ғана бара алады.

Қажылықтың мерзімі

Мұсылман күнпарағындағы он екінші айды «Зүл-хижжа» («Қажылықтың айы») деп атайды. Осы Зүл-хижжа айының 8-12 күндері Мұхаммед пайғамбарымыз (с.а.с.)¹ белгілеп беріп кеткен қажылықтың негізгі рәсімдері (манасиктері) орындалады.

Һижра жыл санауындағы қажылықтың осы нақты белгіленген күндері григориан календарындағы алдағы жылдары болатын мына күндерге сәйкес келеді:

1431 Һижра жылында – 13-17.11.2010 ж.,

1432 Һижра жылында – 2-6.11.2011 ж.,

1433 Һижра жылында – 22-26.10.2012 ж.,

1434 Һижра жылында – 11-15.10.2013 ж.,

1435 Һижра жылында – 1-5.10.2014 ж.,

1436 Һижра жылында – 20-24.09.2015 ж. ...

Сонымен қажылық дегеніміз – бірнеше әдет-ғұрыптардан, діни жоралардан, салт-дәстүрлерден тұратын Исламның қазығы.

¹ (с.а.с.) – «саллаллаһу ғаләйһи уә сәлләмә» – «Алла оны жарылқасын және қолдасын» деген мағына береді. Мұхаммед пайғамбарымыздың атын атағанда бұл сөз тіркесі міндетті түрде қосылып айтылады. Сол сияқты басқа да пайғамбарларды еске алғанда осы сөз тіркесін немесе оның қысқарған түрі «ғаләйһис-сәләмді» (ғ.с.) қосып айтады.

ИХРАМ

Ихрам – қажылық кезінде қасиетті жерге аяқ басып, ақ киім кию. Қажылардың киетін ақ киімін «ихрам» деп атайды. Ол «рида» және «изар» деп аталатын екі кесек ақ матадан тұрады, мата инеден өтпеген болады.

Ихрам хал-күйіне түсетін жерді «миқат» деп атайды. Мәселен, ұшақпен ұшып келетін қажылар Жидда қаласынан ихрам хал-күйіне түссе, кемемен жүзіп келетін қажылар Қызыл теңіз жағасындағы Рабиғ деген шағын қаладан ихрам хал-күйіне түседі. Ал қажылықтан бұрын Мәдина қаласындағы Мұхаммед пайғамбардың (с.а.с.) қабіріне зиярат қылған мұсылмандар Меккеден 437 км, ал Мәдинадан 10 шақырым жерде орналасқан Зұл-Халифа ауылынан ихрам хал-күйіне түседі.

Көп жағдайда шартараптан келетін қажылар Сауд Арабиясына ұшатын ұшаққа кірердің алдында ихрам киімін киіп, ихрам хал-күйіне түседі.

Миқат жерлердің Меккеден ара қашықтығы

1. Зүл-Халифа – 437 км.
2. Рабиғ – 204 км.
3. Жидда – 73 км.
4. Билбәләм – 94 км.
5. Тайф – 88 км.
6. Қарн әл-Мәнәзил – 94 км.
7. Зат Ғирақ – 98 км.

Сонымен, ихрам хал-күйіне түсердің алдында мұсылман қажылыққа баруға ниет қылады, сақал-мұртын күзеп, не қырып, қолтық, шат жүндерін, тырнақтарын алып, денесін бастан-аяқ толық жуады. Осы шарттарды орындап болғасын қажы: «*Ләббәйкә аллаһумма хажжән*» («Я, Алла! Міне, мен Сенің алдыңда қажымын»), – дейді.

Сосын ихрамды жалаңаш денесіне киеді: изарды беліне орайды, ал риданы сол иықтан асырып, кеудесі мен арқасын жабады. Ихрамды кигесін қажы екі рәкаттан тұратын «Сүннет әл-ихрам» намазын не мезгіл намазды оқиды.

Ихрам хал-күйі кезінде қажы адам мына қағидаларды қатал ұстайды:

- Ихрамнан басқа киім кимейді.
- Аяққа тобықты жаппайтын ашық аяқ киім киеді.

- Үстіне әшекей тақпайды, әтір сеппейді, май жақпайды.
- Басына тақия кимейді, беті ашық болады.
- Сақал-мұртын, шашын, тырнағын алмайды.
- Аң ауламайды, балық ұстамайды, жәндікті өлтірмейді. Аңшылық жолмен ұсталған жануардың етін жемейді.
- Жыныстық қатынасқа түспейді. Сүйісуге, құмарлық сезім оятуға болмайды. Үйленуге, біреуді үйлендіруге, атастыруға, құдалық түсіруге болмайды.

Әйел адам ихрам кезінде үстіне қалаған киімін киіп, басына жаулықтағады. Беті мен қолдары (білезікке дейін) ашық болады. Әйел адамға паранжа, саусақты қолғап киюге болмайды. Үстіне әтір себуге, не хош иіс сіңген киім киюге тыйым салынады. Сонымен қатар, опа жағып, қынамен боянуға болмайды.

Міне, ихрам хал-күйі біткенше, қажы осы қағидаларды берік ұстайды. Алайда, қажы абайсыздан осы қағидалардың біреуін бұзса, онда ол күнәсына байланысты үш түрлі айыптың біреуін тартады: үш күн ораза ұстайды, не алты мүсәпірді тамақтандырады, не қой сояды. Ал егер ихрам кезінде қажы жыныстық қатынасқа түссе, онда оның қажылығы қаза болады.

Ихрам хал-күйіне түскеннің ең басты белгісі – тәлбия айту. Тәлбия Алла тағалаға мақтау айтатын мына сөздерден тұрады:

· ʾāḥ̣ ʾāḥ̣ ʾā ʾāḥ̣

ʾāḥ̣ ʾāḥ̣ ʾāḥ̣ ʾāḥ̣ ʾāḥ̣ ʾāḥ̣

· ʾāḥ̣ ʾāḥ̣ ʾāḥ̣ ʾāḥ̣ ʾāḥ̣ ʾāḥ̣ ʾā

"**اَللّٰهُمَّ**"

Оқылуы:

*Ләббәйкә аллаһумма ләббәйкә
ләббәйкә лә шәриикә ләкә ләббәйкә
иннәл-хәмд уан-нығма ләкә уәл-мүлк
лә шәриикә ләкә.*

Мағынасы:

Міне, мен Сенің алдыңдамын, Я, Алла, алдыңдамын, Алдыңдамын. Сенде серік жоқ. Алдыңдамын. Шындығында, Саған бар мақтау мен жақсылық және билік. Сенде серік жоқ.

Қажы ұйқыдан ояғанда, жоғарыдан төмен түскенде, не төменнен жоғары көтерілгенде, отырғанда, тұрғанда, әрбір намаздан кейін тәлбияны дауыстап айтады. Әйел қажылар тәлбияны өзі еститін үнмен айтады.

Сөйтіп, мұсылман адам ихрам хал-күйіне түсіп, Мекке мүкәррәма шаһарына келеді.

МЕККЕ

Мекке – мұсылмандардың қасиетті шаһары, оның «мүкәррәма» («аса қадір тұтатын») деген теңеуі бар. Алла тағаланың сөзі жазылған Құран кәрімде Меккені «Умм әл-қура» («қалалардың Анасы»), Бекке (шаһардың көне атауы), «әл-Бәләд әл-әмин» («Қауіпсіз қала») деп те атайды.

Мекке мүкәррәма – Адам ата мен Һауа ананың өмір сүрген жері, бұл қасиетті жерде Ибраһим пайғамбар мен Исмайыл пайғамбар (*ғаләйһимас-сәләм*) халыққа уағыз айтқан. Мекке мүкәррәма – Мұхаммед пайғамбарымыздың (*с.а.с.*) кіндік қаны тамған жер. Осы қасиетті мекеннен Ислам дінінің ақиқат жолы бастау алады.

Мекке Қызыл теңіз жағалауындағы Жидда қаласынан 74 шақырым жерде таулы аймақта орналасқан. Қала теңіз деңгейінен 279 метр биіктікте.

Қажы Меккеге келгеннен кейін, қонақ үйге жайғасып, денесін тағы да толық жуады, яғни ғұсыл жасайды.

Меккеге кіргенде оқылатын дұға

(Ескерту: Бұл дұғаны оқығанда екі қолды жоғары көтермейді.)

ä 'äææ' 'äæ

'B ä Bæ ää äææ' Bâ ä äæä ä

Оқылуы:

Бисмилләһир-рахмаанир-рахим

Аллаһумма әжғал ли биһә қарааран уәрзұқни фиһә ризқан жәләлән.

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен (бастаймын).

Я, Алла! Онда (Меккеде) баспана бер, мол рызык бер.

Меккенің орталық бөлігі
(үстінен қарағанда)

МӘСЖИД ХАРАМ

Мәсжид Харам – мұсылмандардың басты мешіті. Мұхаммед пайғамбарымыз (с.а.с.) өзі туып-өскен, Алла тағаланың ақиқат дінін насихаттаған Меккеге Ислам дінін ұстамайтын адамдарға кіруге тыйым салып, Қағба, Ибраһим мақамы, Зәмзәм құдығы бар бұл қасиетті мешітті «Тыйым салынған мешіт», яғни «Мәсжид Харам» деп атаған.

Мәсжид Харам Мекке қаласының ортасында орналасқан.

Қазіргі уақытта Мешіттің көлемі 309 мың шаршы метрді алып жатыр. Мешіттің 9 мұнарасы бар, олардың биіктігі 95 метр. Мешіттің 4 үлкен қақпасы және кіретін 44 есігі бар. Мешітте бір уақытта 700 мың адам намаз оқи алады.

Мәсжид Харамның схемасы

1. «Сәләм» қақпасы
2. Қағба
3. Ибраһим мақамы
4. Зәмзәм
5. Сафа
6. Мәруа
7. Мәлік Фахд қақпасы

Мәсжид Харамның айналасындағы көшелер

8. «Баб әс-Сәләм»
9. «әш-Шәмия» жолы
10. «әш-Шәбика»
11. «әл-Мансур»
12. «Умм әл-Қура»
13. «Ғар Нур» жолы
14. «әл-Мәлік»
15. «әл-Мәсғә»
16. автобус аялдамалары

Мәсжид Харамға жақындағанда оқылатын дұға

: **اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِٖٓ وَسَلَّمَ**
 : **اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِٖٓ وَسَلَّمَ**
 • **اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِٖٓ وَسَلَّمَ**
 • **اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِٖٓ وَسَلَّمَ**
 • **اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِٖٓ وَسَلَّمَ**
 " **اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِٖٓ وَسَلَّمَ**
 : **اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِٖٓ وَسَلَّمَ**
 • **اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِٖٓ وَسَلَّمَ**
 • **اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِٖٓ وَسَلَّمَ**

· āā · āāā · āāāā · āāāāā

"āāā āāāā āāāāā āāāāāā āāāāāāā āāāāāāāā"

Оқылуы:

Аллаһумма иннә һәзәл-харама харамүкә, уәл-бәләдә бәләдүкә, уәл-әмнә әмнүкә, уәл-әбдә әбдука, жиітүкә мин биләәдин бағишда би-зунубин кәфишрә, уә ағмаалин сәййә, әсәлүкә мәсәләтәл-мүдтариина иләйкә, әл-мүшифиқишина мин азаабика, ән тәстақбилни би-мәхдин гафуикә уәән тудхилни фәсиихә жәннәтикә, жәннәтин-нағиим. Аллаһумма иннә һәзә харамүкә уә харама рәсууликә, фәхррим ләхми уә дәми уә газми галан-нәәр, аллаһумма әминни мин азаабикә йәумә тәбғасу гйбаадәкә әсәлүкә би-әннәкә әнтә Аллаһ лә илаһә иллә әнтә ар-рахманур-рахиим, ән тусалли уә тусәллимә гала сәйидинә Мухаммәдин уә гала әәлиһи тәслимән кәширән әбәдән.

Мағынасы:

Я, Алла! Бұл харам (кәпірлерге кіруге тыйым салынған жер) Сенің харамың. Бұл елді мекен Сенің елің. Қауіпсіздік – Сенің қауіпсіздігің. Құл – Сенің құлың.

Мен алыс елден көптеген кінәлардан тазару үшін, жаман істерден арылу үшін келдім. Саған мұқтаждардың, азабыңнан айайтындардың сауалын Сенен сұраймын. Кешірім жасап, мені қабыл ал.

Рақатқа бөлейтін жаннаттың – Сенің жаннатыңның қақпасын айқара ашып, кіргіз мені. Я, Алла! Бұл – Сенің харамың және де Сенің пайғамбарыңның харамы.

Етімді, қанымды, сүйегімді тозақ отынан сақта.

Я, Алла! Құлшылық еткендерді тексерген күні азабыңнан сақтауды Сенен сұраймын. Өйткені, Сен – Алласың, Қайырымды, рақымды Сенен басқа құдай жоқ. Мұхаммед пайғамбарымыздың, оның әулетін мәңгілік жарылқа, шексіз қолда.

Қажы Мәсжид Харамға оң аяғымен кіреді. Мешітке оның басты қақпасы «Сәләм» («Бейбітшілік») қақпасынан кірген абзал.

Мәсжид Харамның «әс-Сәләм» қақпасынан кіргенде оқылатын дұға

· āāāā · āāāā · āē ā
 · āī · āāāāāāāāāā · āā
 · āāāāāāāāāāāāāā
 · āā āāāāāāāāāāāāāāāā
 · āāāāāāāāāāāāāāāāāāāāāāāā

аааааааааа · а · аааааааааа · аааааааааа · а

Оқылуы:

Аллаһумма антәс-сәләәму уә минкәс-сәләәму фәхайинә раббәнә бис-сәләәми уә әдхилнә әл-жәннәтә дәәрәс-сәләәми тәбәәрәктә уә тагаалайтә йә зәл-жәләәли уәл-икрәәми аллаһумма ифтәх ли әбуәәбә рахмәтикә уә мағфирәтикә уә әдхилни фиһә, бисмиллаһи уәл-хамду лиллаһи уас-салаату уәс-сәләәму гала рәсуулиллаһи саллаллаһу галәйһи уә сәлләмә.

Мағынасы:

Я, Алла! Сен бейбіт өмір берушісің, Сенен – бейбітшілік.

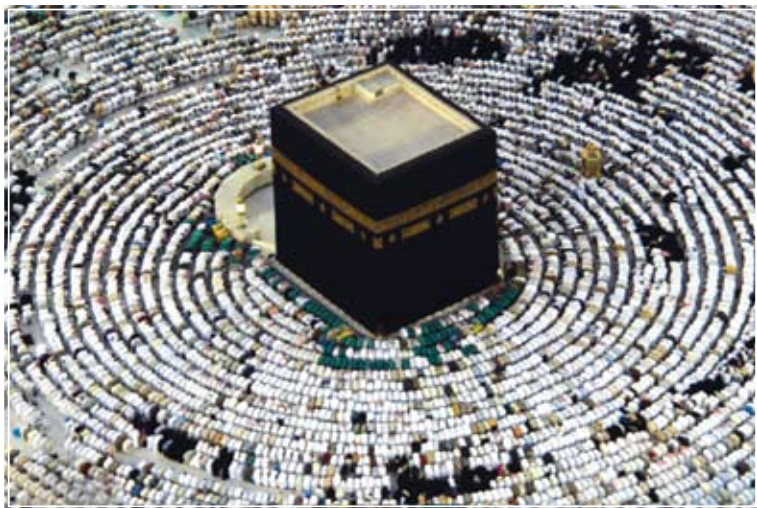
Бізге бейбіт өмір бер. Жаратқан Иеміз! Бейбіт үйі – жаннатқа бізді кіргіз.

Я, Ұлылық пен құрметтің Иесі! Құт-береке бердің, биік болдың.

Я, Алла! Рақымшылығыңның, мейіріміңнің қақпаларын аш маған, ішіне кіргіз. Алла атымен. Аллаға – мадақ!

Алланың елшісіне (с.а.с.) тыныштық тілейміз, дұға бағыштаймыз.

ҚАҒБА

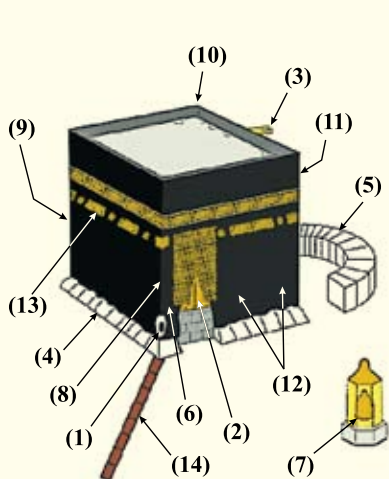
Қағба әл-Мүшрифә – Мәсжид Харамның дәл төрінде орналасқан. Қағба – сүбхана Алла тағаланың Жер бетіндегі алғашқы үйі. Ол туралы Құран кәрімдегі «Әл Имран» сүресінің 96-аятында былай делінген: «Шындығында, адамдар құлшылық ету үшін салынған алғашқы Үй – Беккеде (Меккенің көне аты). Ол берекелі және ғаламдардағы ақиқат жолды көрсетуге қызмет етеді».

Қағба тарихының қалай басталғаны бір Алла тағаланың өзіне мәлім. Ол жайында бізге бірнеше дерек жеткен.

Бірінші дерек – сүбхана Алла тағала ең алдымен Үй салып, екі мың жылдан кейін Жерді жаратты. Сол Жерді Үйдің астына айналдырып әкелген дейді.

Екінші дерек – Адам ата (*ғаләйһис-сәләм*) жаратылғанға дейін сүбхана Алла тағала періштелерге Үй салуға әмір берген екен. Періштелер Үйді жаннат-

Қағбаның басты белгілері

- 1 - Қара тас
- 2 - Қағба есігі
- 3 - әл-Мизәб (жаңбыр суы ағатын түтік)
- 4 - әш-Шазаруан (Қағбаның ірге тасы)
- 5 - Хажар Исмайыл (әл-Хатым)
- 6 - әл-Мүлтгәзәм
- 7 - Ибраһим мақамы
- 8 - Қара тас бұрышы
- 9 - Йемен бұрышы
- 10 - Шам бұрышы
- 11 - Ирак бұрышы
- 12 - Қағбаның ситары
- 13 - Хизам (Қағбаның белдігі)
- 14 - Тауафтың басталатын жерін көрсететін жолақ

тың асыл тастары – қызыл түсті лағылдан тұрғызыпты. Алайда, ол тастардың ішінен бізге жеткені Қара тас қана. Адамдар күнәға батқаннан кейін жаннаттың бұл тасы қара түске айналған. Қара тас – бақыт әкеледі, сондықтан қажыға барған мұсылмандар бұл қасиетті Қара тасты сүйеді.

Үшінші дерек – Адам ата мен Һауа ана жаннатта өмір сүріпті. Сүбхана Алла тағала оларға тек бір ағаштың жемісін жеуге тыйым салады. Алайда, Ібіліс шайтанның арбауына түскен Адам ата мен Һауа ана жемісті жеп, Алла тағаланың қаһарына ұшырайды. Адам ата Жаратқан Иеге жалбарынып, кешірім сұрайды. Алла тағала Адам ата мен Һауа ананы Жерге түсіріп, оларға және ұрпақтарына күнәларын кешіретін, құлшылық ететін Үйді тұрғызады.

Төртінші дерек – Адам ата (э.с.) қайтыс болғаннан кейін оның ұлы Шис Қағбаны салды. Ғимараттың

тастары бес таудан: Синай, Ливан, Елеон, Жуди (Нұх пайғамбардың *(ғ.с.)* кемесі тоқтаған тау), Нұрдан (Мұхаммед пайғамбарға *(с.а.с.)* Алла тағаланың уахи сөздері алғаш жеткен тау) әкелінген.

Бесінші дерек – Нұх пайғамбар *(ғ.с.)* кезінде Жер бетін топан су қаптап, Алланың алғашқы үйінің ірге тасын шайып кеткен екен. Содан сұбхана Алла тағала Ибраһим пайғамбар мен оның ұлы Исмайылға (*ғаләһимас-саләм*) Қағбаның ірге тасын көтеруге Жәбірейіл періште арқылы әмір жіберген екен. Ол жайында Құран кәрімдегі «Бақара» сүресінің 127-аятында былай делінген: «Ибраһим Үйдің ірге тасын көтергенде Исмайыл: «О, Жаратқан Иеміз! Бізден қабыл ал, өйткені Сен – бәрін естисің, білесің», – деді».

Сонымен Қағба дегеніміз – төрт бұрышты тас ғимарат. «Қағба» – араб сөзі, текше (куб) деген мағына береді.

Қағбаның төрт бұрышы төрт жақты көрсетеді.

Шығыс бұрышты «әр-рүкн әл-әсуад» («қара бұрыш») деп атайды, өйткені, ол бұрышта қасиетті Қара тас бар. Қара тас күміспен жиектелген, жерден бір жарым метр биіктікте орналасқан.

Діни аңыздар бойынша Алла тағала жұмақтан қуылған Адам атаға *(ғ.с.)* күнәсін мойындағаны үшін осы тасты сыйға тартқан. Алғашқы кезде оның түсі ақ болды. Кейін күнәһарлар ұстаған тас қарайып кетеді.

Солтүстік бұрышты «әр-рүкн ал-ирақи» («Ирақ бұрышы»), батысты көрсететін бұрышты «әр-рүкн әш-шәми» («Шам елі бұрышы»), ал оңтүстік жақты меңзейтін бұрышты «әр-рүкн әл-йәмәни» («Йемен бұрышы») деп атайды.

Қара тас

Қағба есігі

Жыл сайын Зул-хиджа айының 9-күні Қағбаға жаңа жапқыш – кисуа жабады. Кисуа – Қағбаның қабырғаларын жабу үшін жібектен тоқылған қара мата. Кисуада «*Лә иләһә иллаллаһ, Мұхаммед рәсулуллаһ*» («Алладан басқа құдай жоқ, Мұхаммед – Алланың елшісі»), «*Аллаһу әлл әләлуһ*» («Құдіретті де күшті Алла»), «*Сүбханаллаһи уә би-хамдиһи*» («Аллаға мақтау мен мадақ»), «*Сүбханаллаһил-азим*» («Зор мәртебелі Аллаға мақтау») деген қасиетті жазулар бар.

Кисуаның биіктігі – 14 метр. Осы биіктіктің жоғарғы үштен бір бөлігінде Кисуаның белдігі – хизам орналасқан. Хизамның ені 95 см, ұзындығы 47 м, ол 16 бөлімнен тұрады. Хизамда алтын жалатылған күміс жіппен Құран кәрімнің қысқа сүрелері жазылған.

Хизамның астында 6 жолақ бар, олардың әрқайсында алтын әріппен Құран аяттары жазылған. Жолақтардың арасында фонарь пішіндес оюлар

салынған. Оюларда «*Йә хәй йә қаййум*» («Я, Өмір беруші! Я, Мәңгілік жасаушы!), «*Иә рәхман йә рахим*» («Я, Қайырымды! Я, Рақымды!») «*әл-Хамду лиллаһ раббил-аламин*» («Ғаламды жаратушы Аллаға мақтау») деген секілді сөздер өрнектелген.

Қағбаның солтүстік-шығыс қабырғасында жерден 2 метр биіктікте орналасқан есігі бар. Есік таза алтынмен безендірілген, оның салмағы 286 кг.

Кисуаның ең басты бөлігі – ситара (Қағба есігінің пердесі). Ситараның биіктігі алты жарым метр, ені үш жарым метр, оған да Құран аяттары жазылған.

Қағбаны көргенде оқылатын дұға

Алдымен *اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ* («*лә илаһа иллаллаһ*»)- «Алладан басқа құдай жоқ» деп үш рет хәләл айтылады. Одан кейін *سُبْحَانَكَ يَا اَللّٰهُمَّ* («*аллаһу әкбәр*») – «Алла – ең ұлы» деп үш мәрте тәкбір айтылады. Содан соң:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ *اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ*
"اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ *اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ*
اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ *اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ*
اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ *اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ*
اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ *اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ*
" اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ *اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ*

Оқылуы:

Лә илаһа иллаллаһу уахдаһу лә шәришкә ләһу, ләһул-мүлк уә ләһул-хамд уә һууә гала күлли шәйин қадшир. Ағұзу би-раббил-бәйти мин әл-күффри

*уәл-фақри уә мин азаабил-қабр уа диқис-садр салаллаһу
ғала сәйидинә Мухаммәдин уә ғала әәлиһи уә сахбиһи
уә сәлләмә аллаһумма зид һәзәл-бәйтә тәширифән
уә тәкриммән тағзиман уә мәһәббәтән уә рифғатән
уә бәррән уә зид йә рабби мән шәррәфәһу уә азмамаһу
миммән хәжжәһу әу игтамәрәһу тәширифән уә
тәкриммән уа тағзиман уә мәһәббәтән уә рифғатән уә
бәррән.*

Мағынасы:

Аллдан басқа құдай жоқ. Ол – жалғыз. Оның серігі жоқ.

Бар байлық та Одан, мақтау да Оған. Ол бәрінен де күдіретті.

Үйдің (Қағбаның) Иесінен кәпірлікке ұрын-бауды, кедейшілікте болмауды, қабір азабын тартпауды, кеудені қуыс қылмауды сұраймын.

Біздің пайғамбарымызға, оның әулетіне, сахабаларына (серіктеріне) Алланың шапағаты жаусын.

Я, Алла! Бұл Үйінді сый-сияпатқа, құрметке, қадірлікке, қошеметке, ұлылыққа, мәртебеге, жақсылыққа толтыр. Жаратқан Ием! Сондай-ақ қажылық, не ұмра жасағанның да сый-сияпатын, құрметін, қадірін, қошеметін, мәртебесін, игілігін арттыр.

ТАУАФ

Тауаф – қажылықтың негізгі бөлігінің бірі. Ол Қағбаны жеті рет айналатын салт дәстүр.

Тауаф – арабтың «айналу» деген сөзі. Қажылық кезінде қажы бұл әдет-ғұрыпты үш рет орындайды: Қажылықтың басында орындалатын тауафты «Тауаф әл-құдым» дейді, Құрбан айтының бірінші күні орындалатынды «Тауаф әл-ифада», ал қажы атанып, Меккемен қоштасып елге қайтар кезде орындайтынды «Тауаф әл-уадағ» дейді.

Тауаф әл-құдымның негізгі мақсаты – Мәсжид Харам мен Қағбаға сәлем беру, сондықтан оны кейде «тауаф әт-тәхия» «сәлем беру тауафы» деп те атайды. Тауаф әл-құдымды Меккеге келгеннен кейін кез келген уақытта орындауға болады. Тауаф кезінде ихрам киімінің рида кесегін сол иыққа жауып алады. Оң иық ашық болуы тиіс.

Сонымен тауаф әл-құдым қасиетті Қара тасты сүюден, яғни тақбилден басталады. Ал егер қажылардың көптігінен Қара тасты сүю мүмкін болмаса, онда Қара тасқа қарап, алақандарды тигізуге ишарат қылып, сосын қолдарын еріндеріне тигізеді, оны «истилам» дейді. Одан кейін былай деп айтады:

ʾāʾā ʾā ʾāʾā
 ʾāʾāʾā ʾāʾāʾā ʾāʾā ʾāʾā
 ʾāʾāʾāʾā ʾāʾāʾāʾā ʾāʾāʾāʾāʾā

Оқылуы:

Бисмиллаһи уа аллаһу әкбәр, аллаһумма имәәнән бикә уа тасдиққан би-китәәбикә, уә уәфәән би-аһдикә уә иттибәән ли-сүннәти нәбиййикә саллаллаһу галәйһи уә сәлләмә.

Мағынасы:

Алла атымен, Алла ұлы. Я, Алла! Мен Саған иман келтірдім, кітабыңа сендім.

Уәдеңе нандым, пайғамбарыңның (саллаллаһу галәйһи уә сәлләмә) сүннет жолын ұстадым.

Қара тасты сүю, яғни тақбил рәсімі аяқталған соң, соның жанынан Қағбаны айналу рәсімі басталады. Қағбаны сағат тіліне қарсы айналады, Қара тас тауаф жасаушының сол жағында болады. Бір айналыс Қара тастан басталып, Қара таспен аяқталады. Әрбір айналымда Қағбаның Йемен бұрышына келгенде, қажы «Аллаһу әкбәр» деп бұрышқа оң қолды тигізеді, бірақ бұрышты не қолды сүймейді. Егер Йемен бұрышына қол тигізу адамдардың көптігінен мүмкін болмаса,

онда қажы бұрышты қолмен көрсетпейді, тәкбир айтылмайды.

Алғашқы үш айналысты тез жүру керек, бірақ жүгіруге болмайды. Мұндай шапшаң жүрісті «рәмэл» дейді. Қалған айналыстарды жай жүреді. Өйел қажы тауафты орындағанда, Қағбаны асықпай жеті рет айналады.

Тауаф кезінде қажы былай деп айтады:

Бірінші айналым

· **اَللّٰهُمَّ** **اِلهَ** **اِلهِ** **اِلهِ** **اَلْعَالَمِيْنَ** **اَللّٰهُمَّ**
اَللّٰهُمَّ **اِنَّ** **اِلٰهَ** **اِلٰهِيْ** **اِلٰهَ**
اَلْعَالَمِيْنَ **اِنَّ** **اِلٰهَ** **اِلٰهِيْ** **اِلٰهَ**
اَلْعَالَمِيْنَ **اِنَّ** **اِلٰهَ** **اِلٰهِيْ** **اِلٰهَ**
اَلْعَالَمِيْنَ **اِنَّ** **اِلٰهَ** **اِلٰهِيْ** **اِلٰهَ**
اَلْعَالَمِيْنَ **اِنَّ** **اِلٰهَ** **اِلٰهِيْ** **اِلٰهَ**
اَلْعَالَمِيْنَ **اِنَّ** **اِلٰهَ** **اِلٰهِيْ** **اِلٰهَ**

Оқылуы:

Сүбханаллаһ уәл-хамду лилләһ уә лә иләһә илла-алла уә аллаһу әкбәр, уә лә хәулә уә лә қууатә илла биллаһил-ғалиил-ғазим уә ас-салаату уә сәлләму ғала расулиллаһи саллаллаһу ғаләйһи уә сәлләм, аллаһумма имәәнән бикә уә тасдиққан би-китәәбикә уә уәфәән би-һәдикә уә иттибаған ли-сүннәти нәбиййикә уә жәйбикә Мухаммәдин саллаллаһу ғаләйһи уә сәлләм. аллаһумма

инни әсәлүкәл-ғафуа уә ал-ғаафия уәл-мұғаафатид-
дәйимә фид-дин уәд-дүнийә уәл-ахирати уәл-фаузә бил-
жәннәти уән-нажат минән-нәәр.

Мағынасы:

Аллаға – мақтау! Аллаға – мадақ! Алладан басқа құдай жоқ. Алла – ең ұлы! Күш те, құдірет те тек биік әрі зор мәртебелі Аллада! Мұхаммед пайғамбарымызға (с.а.с.) Алла тағаланың шапағат нұры жаусын! Я, Алла! Саған иман келтірдім, кітабыңа сендім және уәдеңе нандым, жүрегімізбен Мұхаммед пайғамбарымыздың (с.а.с.) сүннет жолын ұстадым. Я, Алла! Сенен кешірім сұраймын, жақсылығыңды бере гөр! бұ дүние мен о дүниеде дінімізге нұрыңды төге бер! Жұмаққа кіргіз, Тозақтың отынан сақтай гөр!

Қазбаның Йемен бұрышы мен «Қара тас» бұрышы арасында оқылатын дұға:

• ä · ä ää ää ää ää · ää ää ää · ää ää
" ä ää ä ää ä ä ä ä ää ää ää ää

Оқылуы:

Раббәнә әтинә фид-дүнийә хасәнәтән уә фил-
ахирати хасәнәтән уа қина азабан-нәәр, уә адхилнәл-
жәннәтә магал-әбрәри йа газиз йа гаффар йа раббәл-
ғааламиина.

Мағынасы:

Жаратқан Иеміз! Бізді бұ дүниеден жақсылықпен өткіз, о дүниеде де жақсылығыңды бере гөр! Бізді тозақ отының азабынан сақтай гөр! («Бақара» сүресінің 201-аяты)

Екі дүниені Жаратушы – құдіретті, кешірім жасаушы Алла! Бізді тақуалылармен бірге жаннатқа кіргізе гөр!

Екінші айналым

• $\hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a}$ • ä

• $\hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a}$

• $\hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a}$ • ä

• $\hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a}$

• ä • $\hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a}$

• ä • $\hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a}$

• $\hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a}$ • ä

• $\hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a}$ • ä

• $\hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a}$

"ä $\hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a} \hat{a}$

Оқылуы:

Аллаһумма иннә һәзәл-бәйтә бәйтукә, уәл-харама харамукә, уәл-әмнә әмнукә уәл-абду абдукә, уә әнә абдукә уә ибн абдукә, уә һәзә мақаамул-ғәаййизи бикә минән-нәәр, фәхаррим лүхуумәнә уә бәшәрәтәнә галан-нәәр, аллаһумма хәббиб иләйнәл-имаан уә зейинһу фи қулуубинә, уә кәрриһ иләйнәл-күфр уәл-фусуқ уәл-исйан уәжғалнә минәр-рәәшидиин, аллаһумма қини азаабкә йәумә тәбғасу гибәәдкә, аллаһуммарзуқни әл-жәннәт би-ғайри хисәб.

Екі дүниені Жаратушы – құдіретті, кешірім жасаушы Алла! Бізді тақуалылармен бірге жаннатқа кіргізе гөр!

Үшінші айналым

: ää ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä
: ää ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä
: ää ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä
: ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä
" ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä ä

Оқылуы:

Аллаһумма инни агуузу бикәш-шәк уәш-ширк уәш-шиқаақ уән-нифаақ уә сүил-ахлаақ, уә сүил-манзар уәл-мұңқалиб фил-мәәл уәл-әһл уәл-уәләд, аллаһумма инни әсәлүкә ридаака уәл-жәннәтә, агуузу бикә мин сахатика уән-нәәр, аллаһумма инни агуузу бикә мин фитнәтил-қабр, уә агуузу бикә мин фитнәтил-мәһйа уәл-мәмәәт.

Мағынасы:

Я, Алла! Мені күмән келтіруден, пұтқа табынудан, өркөкіректіктен, жаман қылықтардан ада қыла гөр. Ағайын-туысқандарыма, ұрпағыма, мал-мүлкіме сұқтана қарағаннан, бәле-жаладан сақтай гөр.

Я, Алла! Сенен рақымшылығың мен жаннатты сұраймын. Қаһарыңды төкпе, тозақтың отынан сақтай гөр. Я, Алла! Мені қабырдың азабына ұшыратпа, өмірмен қоштасып, өлімге шақырған азғындықтан сақтай гөр.

Оқылуы:

Аллаһуммажгалһу хижжән мәбруурән уә сағйән мәшқуурән, уә зәнбән мағфуурән, уә амалән саалихан мақбуулән, уә тижжәэрәтән лән тәбүүрә, йа гаалима мә фис-сұдуур ұхрижни йа Аллаһ минәз-зұлұмаати илән-нуур

Аллаһумма инни әсалүкә мүүжибәәти рахмәтикә уә газаимә мағфирәтикә уәс-сәләәмәтә мин күлли ис-мин уәл-ганиимәтә мин күлли биррин, уәл-фәузә бил-жәннәти уән-нәжжәтә минән-нәәр, рабби қанниғни бимә разәқтәни, уә бәәрик лии филә ағтайтәни, уә ах-лиф гала күлли гаибә лии минкә бихайрин.

Мағынасы:

Я, Алла! Қажылығымды адал қыл, ниетімді ризашылығыңмен қабыл ал. Кінәмді кешір. Игі істерімді қабыл ал. Саудамды табысты ет. Я, Жаратқан Ием! Зұлымдықтан аулақ қыл, жүрегімізді нұрға толтыр. Я, Алла! Сенен іс-әрекеттеріме ризашылық білдіруді, ағаттық ниеттеріме кешіріммен қарауды сұраймын. Әрбір теріс ісімді түзу жолға сал, әрбір игі ісімді жарылқа. Жаннаттың төрін бер, тозақтың отынан сақта. Жаратқан Ием! Берген рызығыңа мені қанағат ет. Құт-берекенді бере бер.

Маған ғайыб (белгісіз) нәрселерді қайырыммен бер.

Қазбаның Йемен бұрышы мен «Қара тас» бұрышы арасында оқылатын дұға:

• ä ' â âî äâîââäâä ' äâîâââe ' äîâî

'â äââe äââ äâ äî äââe äîââeâââ

Оқылуы:

Раббәнә әтинә фид-дүниә хасәнәтән уә фил-ахирати хасәнәтән уә қина азабан-нәэр, уә адхилнәл-жәннәтә магал-әбрәри йа газиз йа гаффар йа раббәл-ғааламишина.

Мағынасы:

Жаратқан Иеміз! Бізді бұ дүниеден жақсылықпен өткіз, о дүниеде де жақсылығыңды бере гөр! Бізді тозақ отының азабынан сақтай гөр! Екі дүниені Жаратушы – құдіретті, кешірім жасаушы Алла! Бізді тақуалылармен бірге жаннатқа кіргізе гөр!

Бесінші айналым

· āāā āāā ā ā ā ā āā āā āā āā āā āā ā
 āāā āāā āāā āāā āā āā āā āā āā āā āā
 āāā āāā āāā āāā āāā āā āā āā āā āā āā āā
 "āāāāāā āāāāāā
 "āāāāāā āāāāāā āāāāāā āāāāāā āāāāāā āāāāāā
 āāāāāā āāāāāā āāāāāā āāāāāā āāāāāā āāāāāā āāāāāā
 "āāāāāā āāāāāā āāāāāā āāāāāā āāāāāā āāāāāā

Оқылуы:

Аллаһумма азиллани тахтә зилли гаршикә йәумә лә зилла иллә зиллука, уә лә баақи иллә уәжһукә, уә әсқини мин хауди нәбийикә сәйидинә Мухаммадин саллаллаһу галәйһи уә сәлләм шәрбәтән һәниәтән мәриәтән лә назмау бағдәһә әбәдән, аллаһумма инни әсәлүкә мин хайри мә сәәләкә минһу нәбийүкә сәйидинә

Мухаммадин саллаллаһу галәйһи уә сәлләм. Ағуузу бикә мин шәрри мә истағаазәкә минһу нәбийүкә сәйидинә Мухаммадин саллаллаһу галәйһи уә сәлләм. Аллаһумма инни әсәлүкәл-жәннәтә уә нағимәһә уә мә йуқаррибуни иләйһә мин қаул әу фиғл әу амал ағуузу бикә минән-нәәр уә мә йуқаррибуни иләйһә мин қаул әу фиғл әу амал.

Мағынасы:

Я, Алла! Күндердің күнінде сенің көлеңкеңнен басқа ешқандай көлеңке қалмағанда, сенің келбетіңнен басқа ештеңе қалмағанда тағыңның көлеңкесін маған түсір. Сенің елшің, біздің пайғамбарымыз Мұхаммед (с.а.с.) сусындаған мәңгілік сарқылмайтын құдықтан таза мөлдір сусынмен шөлімді қандыр. Я, Алла! Сенен жаннатты, оның рақатын сұраймын. Сөзіммен, ісіммен, әрекетіммен оған жақындат, ал тозақ отынан алыстат.

Қазбаның Йемен бұрышы мен «Қара тас» бұрышы арасында оқылатын дұға:

· ʾāḥḥā ʾā · ā ḥī āāīāāāāā · āāīāāā āē · ʾāīāā
 ʾā āāē āāā ā ā āāāāē āāāē

Оқылуы:

Раббәнә әтинә фид-дүниә хасәнәтән уә фил-ахирати хасәнәтән уа қина азабан-нәәр, уә адхилнәл-жәннәтә мағал-әбрәри йа газиз йа гаффар йа раббәл-ғәаламиһина.

Мағынасы:

Жаратқан Иеміз! Бізді бұ дүниеден жақсылықпен өткіз, о дүниеде де жақсылығыңды бере гөр! Бізді тозақ отының азабынан сақтай гөр! Екі дүниені Жаратушы –

Я, Алла! Олардан кеткен кінәлар үшін де мен Сенен кешірім сұраймын. Олардың кінәларын мен де арқалаймын. Күдіретіңмен тыйым сал, тағаттылығыңмен бір өзіңе бағындыр. Қайырымдылығыңмен жаман мінезден арылт.

Я, кешірімді, кеңпейілді Жаратқан Ием! Сенің үйің – күдіретті. Жүзің – мейірімді. Я, Алла! Сен – бәрін де көретін күдіретті, мейірімді Жаратушымызсың. Кешірім жасағанды ұнатасың, мені де кешір.

Қазбаның Йемен бұрышы мен «Қара тас» бұрышы арасында оқылатын дұға:

أَسْأَلُكَ يَا رَبِّ الْعَالَمِينَ يَا رَبِّ الْجِبَالِ وَالْجِبَالِ وَالْجِبَالِ وَالْجِبَالِ
 يَا رَبِّ الْعَالَمِينَ يَا رَبِّ الْجِبَالِ وَالْجِبَالِ وَالْجِبَالِ

Оқылуы:

Раббәнә әтинә фид-дүниә хасәнәтән уә фил-ахирати хасәнәтән уә қина азабан-нәәр, уә адхилнәл-жәннәтә мағал-әбрәри йа газиз йа гаффар йа раббәл-ғааламиина.

Мағынасы:

Жаратқан Иеміз! Бізді бұ дүниеден жақсылықпен өткіз, о дүниеде де жақсылығыңды бере гөр! Бізді тозақ отының азабынан сақтай гөр! Екі дүниені Жаратушы – күдіретті, кешірім жасаушы Алла! Бізді тақуалылармен бірге жаннатқа кіргізе гөр!

Жетінші айналым

أَسْأَلُكَ يَا رَبِّ الْعَالَمِينَ يَا رَبِّ الْجِبَالِ وَالْجِبَالِ وَالْجِبَالِ
 يَا رَبِّ الْعَالَمِينَ يَا رَبِّ الْجِبَالِ وَالْجِبَالِ وَالْجِبَالِ

'ä ää 'ä ää ää ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää
 'ä ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää
 'ä ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää

Оқылуы:

Аллаһумма инни әсәлүкә имәәнән кәәмилән,
 уә йақинән саадиқан уә ризқан уәәсиган уә қалбән
 хаашиган, уә лисәәнән зәәкирән, уә халәәлән тайибән
 уә тәубәтән насуухан, уә тәубәтән қабләл-мәут уә
 раахатән индәл-мәут уә мағфирәтән уә рахмәтән
 бағдәл-мәут, уәл-ғафуа индәл-хисәәб, уәл-фәузә бил-
 жәннәти, уән-нәжәәтә минән-нәәр бирахмәтикә йә
 газизи йә ғаффаар рабби зидни гилмән уә әлхиқни бис-
 саалихиин.

Мағынасы:

Я, Алла! Сенен толық иман, шын наным, мол
 рызык, бағынышты жүрек, мақтау айтатын тіл, жақсы
 өмір, шынайы тәубе сұраймын. Өлімнің алдында
 тәубе бер, өлгенде рақат бер. Өлгеннен кейін рақым-
 шылығың мен кешірімділігіңді бер. Ақырзаманның
 есеп-қисап күні кінәларымды кешір, жаннатқа кіргіз.
 Рақымшылығыңмен тозақтың отынан сақта. Кешіруші
 әрі күдіретті Жаратқан Ием! Ілімімді арттыр,
 салиқалардың қатарына қос.

Қазбаның Йемен бұрышы мен «Қара тас» бұрышы арасында оқылатын дұға:

'ä ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää
 'ä ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää 'ä ää

'āāāāā āāāāā āā āāā āāā āāā āāā āāā ā
 'āāāā ā āāāā āāāā āāā āāā āāā āāā āāā āāā
 'ā āāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā
 'āāāāā āāā āāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā

Оқылуы:

Аллаһумма йа раббәл-бәйтил-гәтииқ азғиқ
 риқаабәнә уә риқаабә әбәғинә уә үммәһәәтинә уә
 ихуаанинә уә әуләәдинә минән-нәәр, йа зәл-жәуд уәл-
 кәрәм уәл-фадыл уәл-мәнн уәл-ғатааи уәл-ихсәән,
 аллаһумма ахсин гаақибәтәнә фил-умуур куллиһә
 уә әжирнә мин хизйид-дүниә уә азаабил-ахирати
 аллаһумма инни абдукә уә ибн абдикә уаақифун
 тахта бәәбикә, мүлтәзим би-ағтәәбикә мүтәзәллил
 бәйнә йәдәйкә, әржу рахмәтәкә уә ахша азаабәкә, йа
 қадиммәл-ихсәән аллаһумма инни әсәлүкә ән тәрфаға
 зикри уә тадаға уизри, уә туслиха әмри, уә тутәһирә
 қалби уә тунәууирә ли фи қабри, уә тәғфира ли зәнби,
 уә әсәлүкәд-дәрәжәәтил-улия минәл-жәннәти әмиин.

Мағынасы:

Я, Алла – Көне Үйдің иесі! Бізді, бабаларымыз-
 ды, аналарымызды, ағайын-туысқандарымызды,
 ұрпағымызды тозақ отынан сақтай гөр.

Я, Алла! Молшылық, игілік, құт-береке, сый-
 сияпат, қайырымдылық бір Сенің қолында.

Я, Алла! Барлық істерімді жемісті қыла гөр. Бұ
 дүниеде ұятқа қалдырма, о дүниеде азапқа ұшыратпа.

Я, Алла! Сенің есігіңнің астында тұрған құлың-
 мын, құлыңның ұлымын.

Мүлтәзім – екі қолдарың арасындағы бағыныш баспалдақтарың.

Я, Қайырымдылық беруші! Рақымшылығыңды сұраймын, азаптан құтқар.

Я, Алла! Сенен сұрайтыным: ақыл-есімді дұрыс қыл, тауқыметті тарттырма.

Ісімді оң қыл, жүрегімді тазарт, қабірімді нұрлы ет, кінәмді кешіре гөр.

Жаннаттың төрінен биік дәрежелер бер. Әмин.

Содан кейін қажы Ибраһим мақамына келеді.

Ибраһим мақамы

Құран кәрімде Ибраһим пайғамбардың (ғ.с.) өмірі жайында көп айтылған. Жас кезінде Ибраһим әкесі Азар мен тайпаластары мінажат ететін пұттарға табынудың ешқандай мағынасы жоқ екенін түсінеді. Кейін ол құдіретті күшті Күннен, Айдан, жұлдыздардан іздейді. Ақырында ол құдіретті күш жалғыз Жаратушы Алла тағалада екенін ұғып, өмірінің соңына дейін Жаратқан Иеге құлшылық етіп өткен.

Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) «Халилулла» («Алланың сүйіктісі») деген теңеуі бар Ибраһим пайғамбардың (ғ.с.) өмір жолын үлгі тұтқан.

Қағба ірге тасын көтергенде Ибраһим пайғамбар (ғ.с.) тұрған тасты Ибраһим мақамы деп атайды. Ол Қағбаның есігінің алдында орналасқан. Ибраһим пайғамбар (ғ.с.) Исмаил баласымен Қағбаны салған кезде жалпақ тасқа шығып тұрған. Сол тастың бетінде Ибраһим пайғамбардың (ғ.с.) ізі қалған. Қағба тұрғызылғаннан кейін, Алла тағала Ибраһим пайғамбарға (ғ.с.) былай дейді: «Адамдарға қажылық жасау керектігін айт. Сонда олар жаяу да, көлікпен де шалғайдағы жерлерден келеді» («Хаж» сүресінің 27-аяты).

Осы кезден адамдар Қағбаға келіп, Алла тағалаға сыйына бастайды.

Сондықтан қажы осы қасиетті Ибраһим
мақамының жанында тұрып, былай деп
дұға оқиды:

• ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä
• ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä
• ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä
• ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä
"äâ ä
• ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä
• ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä
• ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä
"äââä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä

Оқылуы:

Аллаһумма иннәкә тағламу сирри уә галаанияти
фақбәл мағзирати, уә тағламу хажәти фа-ағтини
сули, уә тағламу мә фи нәфси фағфир ли зүнуби,
аллаһумма инни әсәлукә имәнән йубааширу қалби уә
йақиһнан саадиқан хаттә ағләмә иннәһә лә йусибу-
ни иллә мә кәтәптә ли риддан минкә бимә қасәмтә
ли, әнтә уәлийи фид-дүниә уәл-ахирати, тәуәффәни
мүслимән уә әлхиқни бис-саалиһинә.

Аллаһуммә лә тәдаг ләнә фи мақааминә һәзә зәнбән
иллә гафартәһу, уә лә һәммән иллә фаражтәһу, уә лә
хажәтән иллә қадайтәһә уә йәссәртәһә, фә-йәссир
үмуурәнә, уә әшрәх судурәнә, уә нәууир қулуубәнә, уә ах-

*тим бис-саалихаати агмәә-ләнә, аллаһумма тәуәфәнә
мүслимиш-нә уә әхйәнә мүслимишнә, уә әлхиқнә бис-
саалихишнә, гәйрә хазая уә лә мәфтуунишнә.*

Мағынасы:

Я, Алла! Сен сырымды да, жариялығымды да білесің. Кешірім сұрағанымды қабыл ет.

Мұқтаждығым да Саған мәлім. Өтінішімді аяқсыз қалдырма.

Ішімдегінің бәрін білесің. Кінәларымды кешіре гөр.

Я, Алла! Сенен жүрегімді қуантатын иман, шын-шыл наным сұраймын. Білмегенімді білдір.

Маңдайыма жазғаныңнан басқасына душар етпе. Бергеніңе шүкіршілік етемін.

Сен – бұ дүниенің де, о дүниенің де Билеушісісің.

Мені бұ дүниеден мұсылман қылып өткіз, салиқалылардың қатарына қос.

Я, Алла! Осы мақамның қасында тұрған бізді күнәларымыздан арылттыр.

Жалбарынып сұрайтынымыз да осы.

Бізге қажеті – тек Сен көрсеткен ақиқат жолмен тура жүру.

Ісімізді оңға бастыр,

Кеудемізді кең пейілді ет,

Жүрегімізге нұрыңды төк.

Жұмысымызды табысты аяқтат.

Я, Алла! Бізді бұ дүниеге мұсылман етіп жаралтып, мұсылман етіп өткіз.

Салиқалылардың қатарына қос.

Ар-ұятымызды жоғалттырма, азғындыққа ұшыратпа.

Содан кейін қажы Алла тағаланың «Ибраһим мақамын намаз оқитын жер қылып алыңдар» («Бақара» сүресінің 125-аяты) деген ұлағатты сөзін басшылыққа алып, Ибраһим мақамының артында екі рәкаттан тұратын намаз оқиды. Бірінші рәкатта Құран кәрімдегі «Кәпірлер» сүресін, екінші рәкатта «Ықылас» сүресін оқиды.

Исмайыл дуалы

Қағбаның солтүстік-батыс қабырғасының алдында жарты шеңбер тәрізді қабырға – әл-Хатим бар. әл-Хатимнің екінші аты – хажар Исмайыл. Қадым заманда Қағбаның бөлігі болып саналған бұл жерді қажылар тауаф кезінде аяқ басуына болмайды. Діни аңыздар бойынша, бұл жерде Исмайыл пайғамбар (е.с.) мен оның анасы Һажар жерленген.

Исмайыл дуалының жанында қажы былай деп дұға оқиды:

أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
الْحَمْدُ لَكَ يَا اللَّهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
الْحَمْدُ لَكَ يَا اللَّهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
الْحَمْدُ لَكَ يَا اللَّهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
الْحَمْدُ لَكَ يَا اللَّهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
الْحَمْدُ لَكَ يَا اللَّهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
الْحَمْدُ لَكَ يَا اللَّهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
الْحَمْدُ لَكَ يَا اللَّهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
الْحَمْدُ لَكَ يَا اللَّهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
الْحَمْدُ لَكَ يَا اللَّهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ عِلْمًا يُّبَالِغُ فِي الْاِحْتِشَانِ وَتَقْوًا يُّبَالِغُ فِي الْاِحْتِشَانِ وَتَقْوًا يُّبَالِغُ فِي الْاِحْتِشَانِ وَتَقْوًا يُّبَالِغُ فِي الْاِحْتِشَانِ
 "اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ عِلْمًا يُّبَالِغُ فِي الْاِحْتِشَانِ وَتَقْوًا يُّبَالِغُ فِي الْاِحْتِشَانِ وَتَقْوًا يُّبَالِغُ فِي الْاِحْتِشَانِ وَتَقْوًا يُّبَالِغُ فِي الْاِحْتِشَانِ"

Оқылуы:

Аллаһумма әнтә раббихи лә иләһә иллә әнтә, халақтани уә әнә абдукә, уә әнә гала аһдикә уә уәғдикә мәстатағту ағузузу бикә мин шәрри мә санағту, әбуіу ләкә би-ниғматикә галәя, уә әбуу би-зәнбихи, фағфир ли фә-иннәнһү лә йағфируз-зүнубә иллә әнтә, аллаһумма инни әсәлүкә мин хайри мә сәәләкә биһи гибәәдүкәс-саалихуунә, уә ағузузу бикә мин шәрри мә истағаазәкә минһу гибәәдүкәс-саалихуунә, аллаһумма би-әсмәәикәл-хүснә, уә сыфаатикәл-ғулийә, таһһир құлуубәнә мин күлли уасфин йубаағидунә ган мушәәһәдәтикә уә мәхаббәтикә, уә әмитнә галассүннәти уәл-жамаағати уәш-шауқи илә лиқааикә йә зәл-жәләәли уәл-икрәәм, аллаһумма нәууир бил-ғилми қалби, уә истағмил би-таағатикә бәдәни, уә халлис минәл-фитәни сирри, уәшғил бил-игтибәәри фикри, уә қини шәрри уәсауисиш-шайтаан уә әжирни минһу йә рахман

хаттә лә йәкүүнә ләһу галәя сұлтаану раббәнә иннәнә әмәннә фағфир ләнә зүнубәнә, уә қинә азаабән-нәәр.

Мағынасы:

Я, Алла! Сен менің Жаратушымсың. Сенен басқа күдай жоқ.

Сен мені жараттың, мен Сенің құлыңмын.

Мен Сенің билігіңдемін және Саған құлшылық етемін деп уәде еттім.

Істеген ісімде жамандық болса, құтқара гөр.

Маған нығметіңді көрсет, кінәмді кешір.

Маған ғафу ет, өйткені кінәларды кешіретін жалғыз Сенсің.

Я, Алла! Сенен салиқалы құлдарың сұраған жақсылықты сұраймын.

Салиқалы құлдарың Сенен құтқаруды жалбарынған зұлымдықтан мені де сақтай гөр.

Я, Алла! Көркем есімдеріңмен, ұлық сипаттарыңмен жүрегімізді тазарт, бізді Сенің бақылауыңнан, сүйіспеншілігіңнен аластатуға әрекеттенетін пиғылдардан арылт.

Жомарттық пен кеңпейілдіктің Иесі! Бізді бұл дүниеден сүннет жолымен Саған жамағатпен бірге жолығуға деген ынтамызбен жүргізіп өткіз.

Я, Алла! Жүрегімді ғылыммен нұрландыр,

Денемді Саған деген құлшылыққа толтыр,

Сырымды сенімсіздіктен арылт,

Ақылыма ақыл қос.

Я, Рақымшыл Алла! Шайтанның арбауынан сақта, зұлымдығынан құтқар.

Мені билеп-төстеуіне жол берме.

Я, Жаратқан Иеміз! Біз Саған иман келтірдік, кінәларымызды кешір.

Тозақ отының азабынан құтқар.

Зәмзәм құдығы

Сосын қажы Зәмзәм құдығына барып, не Мәсжид Харамның барлық жерінде орналасқан зәмзәмиядан (зәмзәм суы құйылған ыдыс) құбыла жаққа қарап, сүбхана Алла тағалаға былай деп мақтау айтып, зәмзәм суын ішеді.

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ بِرَبِّكَ الَّذِىْ لَا يَلْبَسُ الْوَسْمَ اَوْ يَلْبَسُهُ اِلَّا اَنْ يَّكُوْنَ اَبْرًا

"âää ääää ääää

Оқылуы:

Аллаһумма инни әсәлүкә гилмән нәәфиган уә ризқан уәәсиган уә шифәән мин күлли дәәин уә сақамин би-рахмәтикә йа әрхамар-раахиминә.

Мағынасы:

Я, Алла! Сенен пайдалы ғылым, мол рызык сұраймын.

Рақымдылардың ең Ұлығы! Рақымшылығыңмен кез келген ауру-сырқаудан шипа бер.

Зәмзәм құдығын зәмзәм бұлағы деп те атайды. Зәмзәм құдығының одан басқа да теңеулері бар: Алла тағалаға иман келтіргендердің ең игі жандары Зәмзәм суынан ішетіндіктен, оны «тайиба» дейді, тақуалы мұсылмандар Зәмзәм суынан нәр алатындықтан, оны «барра» дейді, Зәмзәм суы кәпірлерге сараң болатындықтан, оны «маднуна» дейді.

Қадым заманда, яғни біздің эрамызға дейінгі 9 ғасыр бұрын Ибраһим пайғамбар (ғ.с.) қазіргі Палестина жерінде өмір сүріпті. Оның Сара деген әйелі болады. Сара құрсақ көтермейді. Ибраһим пайғамбар (ғ.с.) әйелінің бедеулігін уайымдап, бір балаға зар болады. Сара күйеуіне Һажар деген күтуші күң қызға үйлен деп ақыл айтқан екен. Ибраһим пайғамбар (ғ.с.) бәйбішесінің ұсынысын қабыл алып, Һажарды тоқалдыққа алған екен. Арада біраз уақыт өткесін Һажардың аяғы ауыр болып, толғағы жеткенде ұл тауыпты. Оның атын Исмайыл деп қойыпты.

Ибраһим пайғамбар (ғ.с.) жалғыз ұлы Исмайылды жанындай жақсы көріпті. Тоқалдан қызғанған Сара күйеуінен Һажар мен Исмайылды алыс мекенге көшіруді талап етіпті. Басында қарсылық білдірген

Ибраһим пайғамбар (ғ.с.) ең соңында айтқанынан қайтпайтын Сараның ырқына көнеді. Әрине, мұның барлығы – Алла тағаланың әмірі, маңдайға жазылған дүние екендігін білетін Ибраһим пайғамбар (ғ.с.) Һажар мен Исмайылды алып, алыс сапарға шығады. Олар үшеуі Әбу Қабис тауының бөктеріндегі шөлді аймаққа келіп, осы жерде Ибраһим пайғамбар (ғ.с.) баласы мен әйелін қалдырып, Палестинаға қайтады. «Я, Жаратқан Иеміз! Мен ұрпағымды ештеңе өспейтін аңғарға әкелдім, Сенің қасиетті үйіңнің жанына қоныстандырдым. Бұл жерде олар Саған құлшылық қылады, оларға азық болатын жеміс сыйла», – деп, сүбхана Алла тағалаға дұға айтады («Ибраһим» сүресінің 37-аяты).

Біраз күннен кейін Һажардың жолға алып шыққан азығы таусылып, торсықтағы суы да бітіп, емшектегі сүті де тартылады. Кішкентай сәби Исмайыл жылап, тамақ сұрайды. Аштық пен шөл қысқан баласын көрген Һажар жүгіріп су іздейді. Ол Сафа төбешігіне шығып, айналасына қараса, қарсы беттегі Мәруа төбешігінде ағып жатқан суды көреді. Сафа төбешігінен Мәруа төбешігіне жүгіріп барса, жаңағы көрініс сағым болып шығады. Сосын ол Мәруа төбешігінен айналаға көз жүгірткенде, Сафа төбешігінде су ағып жатқанын көреді. Ол Мәруадан түсіп, Сафа төбешігіне жүгіріп барса, ол да сағым болып шығады. Сөйтіп, Һажар Сафа мен Мәруа арасында жеті рет жүгіреді. Екі төбешік арасында жүгіріп жүріп, ол сүбхана Алла тағалаға дұға айтып, жан-тәнімен сенетіндігін білдіреді. Әбден шөлдеген Исмайыл жерді теуіп, анасына жылап, су сұрайды. Сол мезетте бала аяғының астында жатқан тастан су атқылай бастайды.

Су шыға бастағанда Жәбірейіл періште Һажарға келіп, «Зүмми! Зүмми!» дейді (Зүмми - «күммен қорша» деген сөз). Һажар бұлақты күммен қоршап, Алла тағалаға шексіз алғысын білдіреді. Міне, осы күннен бұл қайнар бұлақты Зәмзәм бұлағы деп атап кеткен.

Үш күннен соң Ибраһим пайғамбар (ғ.с.) Һажар мен Исмайылды сағынып, шөл далаға қайтып келеді. Ол Зәмзәм бұлағын көріп, Алла тағалаға шүкіршілік етіп, қатты қуанады.

– Халилулла! Ана жерде Жүрһүм деген қауым қоныс тепкен екен. Йеменнен су іздеп келген малшылар бізге жақын орналасуға Сізден рұқсат сұрайды. Оларға рұқсатыңызды бересіз бе? – деп Һажар күйеуінен сұрайды.

– Әрине! – дейді пайғамбар.

Сөйтіп, Жүрһүм тайпасы шатырларын Зәмзәм бұлағына жақын тігіп, суды қажеттеріне пайдалануға рұқсат алу үшін Һажар мен Исмайылға әрбір отбасыдан бір-екі қойдан беріпті. Осылай бұл аңғарда тіршілік белгісі пайда болады.

Сүбхана Алла тағала Ибраһим пайғамбар мен оның ұлы Исмайылға (*ғаләйһимас-сәләм*) адамдар қажылық жасау үшін Қағбаның ірге тасын қалауға әмір беріпті. Жәбірейіл періште Ибраһим пайғамбар мен Исмайылға (*ғаләйһимас-сәләм*) Алла тағала әмірімен қажылықты қалай жасау керектігін үйретіпті. Адамдар Ибраһимді пайғамбар деп танып, Қағбаға қажылық жасапты. Арада талай жылдар өткесін Һажар мен Исмайыл қайтыс болады. Сол төңіректің билігі Жүрһүм тайпасының қолына тиеді, олар озбырлыққа жол береді. Жүрһүм тайпасы қажылардың мал-мүлкін тонап, берген салықтарын өз игіліктеріне жұмсайды. Тайпаның көсемдері тоналған

алтыннан екі киіктің мүсінін жасайды. Алайда, бұл әділетсіздікті көрген Мекке жұрты Жүрһүм тайпасына қарсы шығып, екі арада бірнеше шайқастар болады. Ең ақырында Мекке жұрты жеңіске жетіп, Жүрһүм тайпасы басқа жерге қоныс аударады. Тайпа көсемдері Зәмзәм бұлағын бітемекші болып, екі алтын киіктің мүсіндерін түйелерге арта алмағандықтан, сол алтын киіктермен Зәмзәм бұлағының көзін бітеп, жермен жексен қы-лыпты. Сан ғасырлар өткеннен кейін адамдар Зәмзәм бұлағын ұмытып кетеді.

Арада талай-талай қилы замандар өтеді. Бір күні мұхаммед пайғамбарымыздың (с.а.с.) атасы Абдулмұтталіб бин Һашим ғажайып түс көреді. Түсінде ол «Тайибаны қаз!» деген дауыс естиді. Ол: «Тайиба деген не?» – деп сұрайды, бірақ оған ешкім жауап бермейді. Таңертең ұйқысынан ояңғасын ол қауымдастарына түсін айтып береді. Бірақ ешкім де «тайибаның» не екенін білмейді. Келесі түні Абдулмұтталіб тағы да сол түсті көреді, түсінде ол «Барраны қаз!» деген дауыс естиді. «Барра деген не?» – деп сұрағанда, дауыс ғайып болады. Үшінші түні тағы да түсінде сол дауысты естиді. Бұл жолы дауыс «Маднунаны қаз!» деп айтады. «Ол не?» – деп сұрағанда, дауыс жоқ болады. Абдулмұтталіб төртінші рет түс көргенде, дауыс: «Зәмзәмді қаз!» – деп айтады. «Зәмзәм деген не?» – деп сұрағанда, дауыс: «Ешқашан оның суы таусылмайды, ол қажылардың шөлін қандырады. Ол ақ қауырсынды қарғаның жанында, «құмырсқа илеуінің» қасында», – дейді.

«Құмырсқа илеуі» - бұл жерде Мекке шаһарын меңзеп тұр. Шындығында, Меккеге қажылар керуен толы жүктерімен түкпір-түкпірден келеді. Меккеде

ештеңе өспейді, ештеңе де екпейді. Сондықтан Мекке қажылық кезінде құмырсқа илеуіне ұқсайды.

Сонымен соңғы түсте дауыс Абдулмұтталібке көміліп қалған құдықтың дәл жерін айтып береді. Абдулмұтталіб баласы Харисті жанына ертіп, екі кетпенді алып, Қағбаға бет алады. Кенеттен Абдулмұтталіб ақ қауырсынды қарғаны көреді. Қарға екі пұт арасындағы тасты шоқиды. Абдулмұтталіб пен баласы қарға шоқыған жерді қаза бастайды. Құдықты аршып жатқан кезде, олардың айналасына адамдар жиналады. Олар екі пұттың арасын қазып жатқан әке мен балаға наразылықтарын білдіреді.

– Құдай маған Зәмзәм құдығын аршуды әмір етті. Зәмзәм құдығы бізге және қасиетті үйге қажыға келгендерге нәр береді, – деді Абдулмұтталіб.

Сөйтіп, Мұхаммед пайғамбарымыздың (с.а.с.) атасы Абдулмұтталіб Зәмзәм құдығын тазартып, сүбхана Алла тағаланың әмірімен Зәмзәм суын Мекке жұрты мен қажылардың ауыз суына айналдырған екен.

Сонымен қажы Зәмзәм суын ішіп болғасын, Мәсжид Харамның ішінде қажылықтың тағы бір әдет-ғұрпы сағиды орындайды.

САҒИ

Сағи – арабтың «шапшаң жүру» деген сөзі. Сағи – Сафа мен Мәруа төбешіктерінің арасында жеті рет жүгіретін діни жора. Қажы сағиды сүбхана Алла тағалаға жалбарынып, су іздеген Ибраһим пайғамбардың әйелі Һажар мен баласы Исмайылдың (ғаләйһим әс-сәләм) құрметіне орындайды.

Бүгінгі таңда қажылар сағи әдет-ғұрпын төбесі жабық, кең, әрі зәулім дәліздің ішінде орындайды. Дәліздің оң жағымен Сафадан Мәруаға қарай жүрсе, сол жағымен Мәруадан Сафаға қарай жүреді. Дәліздің дәл ортасында мүгедектерге арналған арбамен жүруге лайықталған жол бар.

Мұхаммед пайғамбарымыз (с.а.с.) сағи әдет-ғұрпын орындағанда, екі төбешік арасындағы сайды жүгіріп өткен екен. Қазіргі уақытта осы сайды екі жа-сыл түсті дәліздің маңдайшалары көрсетеді.

Сафа дұғасы

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ بِرَبِّكَ
 "اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ بِرَبِّكَ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ بِرَبِّكَ

Оқылуы:

Әбдәтәә бимә аллаһу уә рәсуулуһу, иннә Сафа уәл-Мәруә мин шағайрилләһи фәмән хәжжәл-бәйтә әу иғтәмәрә фәлә жүнәәха гәләйһи ән йатаууафа биһимә уә мән татаууага хайрән фә-иннәлләһә шәәкирүн гәлишмун.

Мағынасы:

Алла өзінің Елшісіне оны алғаш рет жасатқан.

Шындығында, Сафа мен Мәруа – Алланың берген діни жоралары.

Кімде-кім Үйге (Қағбаға) қажылық, не ұмра жаһап, осы екеуін (Сафа мен Мәруаны) айналып жүгірсе, онда ол адам бәле-жаладан аман болады, бар жақсылық өз еркімен жасаған адамда.

Шындығында, Алла тағала – рақымшыл, бәрін де білгіш.

Сосын қажы Сафа төбешігінен түсіп, Мәруа төбешігіне бет алады. Алдымен шапшаң жүреді, сосын екі жасыл түсті маңдайша арасында жүгіріп, одан кейін тағы да тез жүріп, Мәруа төбешігіне жетеді. Сафадан Мәруаға жеткенше, яғни бірінші сағи (жүріс) кезінде қажы жол бойы мына дұғаны оқиды:

Бірінші сағи

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ بِرَبِّكَ
 "اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ بِرَبِّكَ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ بِرَبِّكَ

уә хасунә уләикә рафишқан, зәликәл-фәдлу минәллаһи
уә кәфә биллаһи алиһмән, лә иләһә илләллаһу хаққан
хаққан лә иләһә илләллаһу тағаббудән уәриқан, лә иләһә
илләллаһу уә лә нәғбуду иллә иййәәһу мухлисина ләһуд-
динә уә ләу кәриһәл-кәфируунә.

Мағынасы:

Алла ең ұлы, Алла ең ұлы, Алла ең ұлы,

Алла ұлылардың ең ұлысы, Аллаға шексіз мақтау,
Құдіретті Аллаға – мадақ! Оны таңертеңнен кешке
дейін мақтаумен боламын.

Түнде Ол үшін сәждеге жығыламын және түні
бойы Оған құлшылық етемін.

Аллдан басқа құдай жоқ. Ол жалғыз. Ол уәдесін
орындайды, құлшылық еткенге жәрдем береді. Ах-
забты (Мәдина қаласы үшін шайқаста Мұхаммед
пайғамбарымызға (с.а.с.) қарсы шыққан тайпалар
одағын) жалғыз өзі жеңді.

Жаратқан Иеме дейін ештеңе болған жоқ. Өмір де,
өлім де Алладан. Ол – мәңгі тірі, ешқашан өлмейді,
ешқайда жоғалмайды.

Оның қолында – жақсылық, тағдыр да онда. Ол
барлығынан да құдіретті.

Жаратқан Ием! Кінәмді кешір, рақымшылық жаса,
ғафу ет, жомарт бол!

Айтпағаныңды айтқызба!

Шындығында, Сен біз білмейтінді білесің.

Я, Алла! Сен – ең құдіреттісің әрі ең жомартсың.

Жаратқан Иеміз! Бізді тозақ отынан құтылу үшін
бір-бірімізбен тату-тәтті өмір сүретін, табыс табатын,
қуанышқа бөленетін, жақсылық күтетін адамдар ет.

Саған құлшылық еткен салиқалылардың қатарына
қос.

Алланың нығметіне бөленген елшілердің, шыншыл жандардың, діни жорықтарда қаза болғандардың, салиқалылардың және оларға жақсы серік бола білгендердің санатына қос.

Абыройдың барлығы Алладан. Бәрін білуші Алланың өзі жар болсын!

Алладан басқа құдай жоқ екені шындық та, ақиқат та.

Алладан басқа құдай жоқ деп құлшылық етеміз.

Алладан басқа құдай жоқ және тек қана оған сыйынамыз. Алла берген дінімізді шынайы ұстаймыз, кәпірлікті жек көреміз.

Мәруаға жақындағанда оқылатын дұға:

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الْعَظِيْمَةِ وَرَحْمَةِ رَحْمَتِكَ الْعَظِيْمَةِ
"اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الْعَظِيْمَةِ وَرَحْمَةِ رَحْمَتِكَ الْعَظِيْمَةِ"

Оқылуы:

Иннә Сафа уәл-Мәруәтә мин шағааириллаһи фәмән хажжәл-бәйтә әу игтәмәрә фәлә жүнәәха гәләйһи ән йатаууафа биһимә уә мән татаууаға хайрән фә-инналлаһа шәәкирүн гәлиимун.

Мағынасы:

Шындығында, Сафа мен Мәруа – Алланың берген діни жоралары.

Кімде-кім Үйге (Қағбаға) қажылық, не ұмра жасап, осы екеуін (Сафа мен Мәруаны) айналып жүгірсе, онда ол адам бәле-жаладан аман болады, бар жақсылық - өз еркімен жасаған адамда.

Шындығында, Алла тағала – рақымшыл, бәрін де білгіш.

құлта фи китаәбикал-мүнзәли әдәуни әстәжиб ләкум дағаунәәкә раббәнә фағфир ләнә кәмә әмәртәнә иннәкә лә тухлифул-мигаадә.

Раббанә иннәнә сәмигнә мүнәәдийән йунәәди лил-имәән ән әмәну би-раббикум фә-әмәннә раббәнә фағфир ләнә зунуубәнә уә кәффир аннә сәйиәәтинә уә тәуәффәнә магал-әбраар, раббәнә әтинә мә уағадтәнә гала рүсүликә уә лә тұхзинә йәумәл-қийаамә иннәкә лә тұхлифул-мигаад, раббәнә галәйкә тәуәккәлнә уә иләйкә әнибнә уә иләйкәл-масир, раббәнәғфир ләнә уә ли-ихуәәниәлләзиннә сәбәқуунә бил-имәән уә лә тәжғал фи қулуубинә гиллән лилләзиннә әмәну раббәнә иннәкә рәууфун рахшимун.

Раббигфир уәрхам уағфу уә тәкәррәм уә тәжәәуәз гамма тағләму. иннәкә тағләму мә лә нағләму, иннәкә әнталлаһул-әғәззу әл-әкрәму.

Мағынасы:

Алла ең ұлы, Алла ең ұлы, Алла ең ұлы,
Аллаға – мақтау. Алладан басқа құдай жоқ.
Ол – біреу, жалғыз, мәңгі. Оның серігі жоқ, одан ешкім тумаған.

Ол өзі жалғыз ғана билік жасайды.

Ол ешкімді кемсітпейді, артық та санамайды.

Я, Алла! Бізге түсірген кітабындағы «Маған айтқан дұғаларың қабыл болады» деген сөзің біздің жадымызда.

Жаратқан Иеміз! Бізді кешір, әміріңе құлдықпыз.

Шындығында, Сен уәдеңді бұзған емессің.

Жаратқан Иеміз! Біз «Жаратқан Иелеріңе иман келтірендер» деп иманға шақырғандарды естідік. Иман келтірдік.

Жаратқан Иеміз! Біздің кінәларымызды кешіре гөр. Жаман қылықтарымыздан арылт. Бұ дүниеден инабатты жандар санатынан өткіз.

Жаратқан Иеміз! Елшілерің арқылы бізге жеткізген уәдеңді бере гөр! Қиямет күні бізді ұятқа ұшыратпа!

Шындығында, Сен уәдеңді бұзған емессің.

Жаратқан Иеміз! Саған тәуекел еттік. Ұятымыз да сенде, тағдырымыз да сенің қолында.

Жаратқан Иеміз! Бізді және бізге дейін өмір сүрген иманымыз бір ағайындарымызды кешіре гөр. Біздің жүрегімізде иман келтіргендерге жеккөрініштік сезімді оятпа.

Жаратқан Иеміз! Шындығында, Сен қайырымдысың, рақымдысың.

Жаратқан Ием! Кінәмді кешір, рақымшылық жаса, ғафу ет, жомарт бол!

Айтпағаныңды айтқызыба!

Шындығында, Сен біз білмейтінді білесің.

Я, Алла! Сен – ең күдіреттісің әрі ең жомартсың.

Сафага жақындағанда оқылатын дұға:

أَسْتَغِيْثُ بِكَ يَا رَبِّ الْعَالَمِيْنَ يَا رَحِيْمُ يَا قُدْرَتِيْ
"أَسْتَغِيْثُ يَا رَبِّ الْعَالَمِيْنَ يَا رَحِيْمُ يَا قُدْرَتِيْ"

Оқылуы:

Инна ас-Сафа уәл-Мәруәтә мин шағааириллаһи фәмән хажжәл-бәйтә әу игтамәрә фәлә жүнәәха галәйһи ән йатаууафа биһимә уә мән татаууаға хайрән фә-инналлаһа шәәкирүн галишмун.

Мағынасы:

күлли шәйин қадшир, аллаһумма инни әсәлүкәл-хайрә күлләһу гажиләһу уә әжиләһу уә әстағфирукә лизәнби, уә әсәлүкә рахмәтәкә йа архамар-рахимиинә. раббигфир уархам уағфу уә тәкәррәм уә тәжәәуәз гамма тағләму. иннәкә тағләму мә лә нағләму, иннәкә әнталлаһул-әғаззу әл-әкрәму.

Рабби зидни гилмән уә тузиг қалби бағдә из һәддәйтәни, уә һәб лии мин ләдүнкә рахмәтән иннәкә әнтәл-уәһһәәб. аллаһумма гафини фи сәмғи уә басари лә иләһә иллә әнтә, аллаһумма инни ағуузу бикә мин азаабил-қабр, лә иләһә иллә әнтә сүбханәкә инни күнту миназ-залимиинә. аллаһумма инни ағуузу бикә минәл-күфр уәл-фақр. аллаһумма инни ағузу би-ридаакә мин сахтакә уә би-мүгафаатикә мин уқубатикә ағуузу бикә минкә лә ахси сәнәән галәйкә әнтә кәмә әснәйтә гала нәфсикә фә-ләкәл-хамдү хаттә тарда.

Мағынасы:

Алла ең ұлы, Алла ең ұлы, Алла ең ұлы,

Аллаға – мақтау!

Жаратқан Иеміз! Бізге нұрынды жаудыр, кінәмізді кешір.

Шындығында, Сен бәрінен де күдіреттісің.

Я, Алла! Сенен ерте ме, кеш пе беретін жақсылығыңды сұраймын. Менің кінәмді кешіре гөр.

Я, қайырымшылдардың ең қайырымдысы! Сенен қайырымдылық сұраймын.

Жаратқан Ием! Кінәмді кешір, рақымшылық жаса, ғафу ет, жомарт бол!

Айтпағаныңды айтқызба!

Шындығында, Сен біз білмейтінді білесің.

Я, Алла! Сен ең күдіреттісің әрі ең жомартсың.

Жаратқан Ием! Ақылыма ақыл қос, тура жолдан тайдырма.

Шапағатыңды жаудыра бер.

Шындығында, Сен бәрін де сыйлаушысың.

Я, Алла! Көру-есту қабілетімді беруші жалғыз құдай өзіңсің.

Я, Алла! Мені қабір азабынан сақтай гөр.

Сенен басқа құдай жоқ. Саған мақтау айтамын.

Залымдардың арасында болғаным да рас.

Я, Алла! Мені дінсіздіктен және кедейшіліктен сақтай гөр.

Я, Алла! Маған рақымшылық жасай отырып қаһарыңнан сақта, мейірімінді төк, жазалама.

Саған шексіз алғысымды білдіремін.

Сен риза болғанша бар мақтауымды өзіңе айтамын.

Мәруага жақындағанда оқылатын дұға:

āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī
 āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī āāī

Оқылуы:

Инна ас-Сафа уәл-Мәруәтә мин шағааириллаһи фәмән хажжәл-бәйтә әу игтәмәрә фәлә жүнәәха галәйһи ән йатаууафа биһимә уә мән татаууага хайрән фә-инналлаһа шәәкирун галиимун.

Мағынасы:

Шындығында, Сафа мен Мәруа – Алланың берген діни жоралары.

Кімде-кім Үйге (Қағбаға) қажылық, не ұмра жасап, осы екеуін (Сафа мен Мәруаны) айналып жүгірсе,

онда ол адам бәле-жаладан аман болады, бар жақсылық - өз еркімен жасаған адамда.

Шындығында, Алла тағала – рақымшыл, бәрін де білгіш.

Төртінші сағи

'āāāāā āāāāā ä ä 'āāāāā 'āāāāā : āāāāā : āāāāā
 'āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā
 'āāāāā 'āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā 'āāāāā : āāāāā : āāāāā
 "āāāāā
 'āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā
 "āāāāā
 'āāāāā āāāāā : āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā
 'āāāāā āāāāā 'āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā
 'āāāāā āāāāā 'āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā : āāāāā āāāāā
 'āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā 'āāāāā
 'āāāāā āāāāā 'āāāāā āāāāā āāāāā 'āāāāā āāāāā āāāāā
 "āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā
 "āāāāā : āāāāā : āāāāā āāāāā āāāāā āāāāā

Оқылуы:

Аллаһу әкбәр, аллаһу әкбәр, аллаһу әкбәр, уә лилаһил-хамдү аллаһумма инни әсәлүкә мин хайри мә тағламу уә агузу бикә мин шәрри мә тағламу уә әстағфирукә мин күлли мә тағламу иннәкә әнтә галләәмул-ғүйууб,

*лә иләһә илләллари әл-мәлик әл-һаққ әл-мубшинә
Мухаммәдүн рәсууллаләһи с-саадиқ ул-уәғдил-әмиин.*

*Аллаһумма инни әсалүкә кәмә һәдәйтәни лил-
исләәм ән лә тәнзиғһу минни хаттә тәтәуәффәни уә
әнә мүслим.*

*Аллаһуммажғал фи қалби нууран уә фи сәмғи нуу-
ран уә фи басари нууран, аллаһуммашрах лии садри уә
йәссир лии әмри уә ағуузу бикә мин шәрри уәсәәуисис-
садр, уә шәтәәтил-әмр, уә фитнәтил-қабр, аллаһумма
инни ағуузу бикә мин шәрри мә йәлижү фил-ләйли уә
шәрри мә йәлижү фин-нәһәәр, уә мин шәрри мә таһүббу
биһи әр-рийәэх йа архамар-рахимиинә, сүбханәкә мә
ғабаднәкә һаққа гибәәдәтикә йа Аллаһ, сүбханәкә мә
зәкәрнәкә һаққа зикрикә йа Аллаһ раббигғфир уархам
уағфу уә тәкәррәм уә тәжәәуәз гамма тағләму.*

*Иннәкә тағләму мә лә нағләму, иннәкә әнталлаһул-
әғаззу әл-әкрәму.*

Мағынасы:

Алла ең ұлы, Алла ең ұлы, Алла ең ұлы,
Аллаға – мақтау.

Я, Алла! Сен білетін жақсылықты сұраймын,
ал білмей істейтін зұлымдықтан сақтай гөр. Барлық
білмей істеген істерімді кешіре гөр.

Шындығында, Сенің білмейтінің жоқ.

Алладан басқа құдай жоқ. Ол – әлемді билеуші,
ақиқат, шындық.

Мұхаммед – Алланың адал, уәдесінде тұрған,
шыншыл елшісі.

Я, Алла! Мені Исламның ақиқат жолымен тура
жүргізуді сұраймын. Өмірімнің соңғы күніне дейін
осы жолдан тайдырма. Мен – мұсылманмын.

Кімде-кім Үйге (Қағбаға) қажылық, не ұмра жа-
сап, осы екеуін (Сафа мен Мәруаны) айналып жүгірсе,
онда ол адам бәле-жаладан аман болады, бар жақсылық
- өз еркімен жасаған адамда.

Шындығында, Алла тағала – рақымшыл, бәрін де
білгіш.

Бесінші сағи

·āāā ā āāāā ā āāāā āāāā ā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
· āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
"āāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
· āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
"āāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
· āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
ā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
"āāāā āāāā āāāā
· āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
"āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
"āāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā

Оқылуы:

Аллаһу әкбәр, аллаһу әкбәр, аллаһу әкбәр, уә
лиллайл-хамду сүбханәкә мә шәкәрнәкә хаққа шүкрикә
йа Алла, сүбханәкә мә ағлә шәнүкә йа Алла, аллаһумма
хәббиб иләйнәл-имаан уә зәйинһу фи қулуубинә, уә
кәрриһ иләйнәл-күфр уәл-фусуқ уәл-исйан уәжғалнә
минар-рашидин.

*Раббигфир уархам уагфу уә тәкәррәм уә тәжәәуәз
гамма тағләму.*

*Иннәкә тағләму мә лә нағләму, иннәкә әнталлаһул-
әғаззу әл-әкрәму.*

*Аллаһумма қини азаабәкә йәумә тәбғасу гибәәдәкә,
аллаһумма иһдини бил-һүдә уә наққини бит-тақуа,
уағфир лии фил-ахирати уәл-уулә, аллаһумма әбсұт
ғаләйнә мин бәрәкәәтинә уә рахмәтикә уә фадлика уә
ризқикә.*

*Аллаһумма инни әсәлүкән-нағшимал-муқшимәлләзи
лә йәхуулу уә лә йәзуулу әбәдән аллаһуммажғал фи
қалби нуурн уә фи сәмғи нуурн, уә фи басари нуурн, уә
фи лисәәни нуурн уә ан йәмиини нуурн, уә мин фауқи
нуурн, уәжғал фи нәфси нуурн, уә ғаззим лии нуурн.*

Раббишрах лии садри уә йәссир лии әмри.

Мағынасы:

Алла ең ұлы, Алла ең ұлы, Алла ең ұлы,
Аллаға – мақтау!

Саған шүкіршілік қылғанымызға мақтанамыз. «Я,
Алла!» деп шүкіршілік еткеніміз – хақ.

Я, Алла! Сенен асқан ештеңе жоқ екеніне
мақтанамыз.

Я, Алла! Бізді иманды қыл, иманды жүрегімізге
ұялат.

Кәпірлікті жексұрын қыл, жаман қылықтардан,
бүлікшіліктен арылт. Салиқалылардың қатарына қос.

Жаратқан Ием! Кінәмді кешір, рақымшылық жаса,
ғафу ет, жомарт бол!

Айтпағаныңды айтқызба!

Шындығында, Сен біз білмейтінді білесің.

Я, Алла! Сен – ең құдіреттісің әрі ең жомартсың.

Я, Алла! Құлшылық еткендерді тексерген күні азабыңа ұшыратпа.

Я, Алла! Ақиқат жолыңменен тура жүргіз, тақуалы қыл.

Бұ дүние мен о дүниеде мені кешіре гөр.

Я, Алла! Бізге берекетіңді, рақымшылығыңды, сүйіспеншілігіңді, рызығыңда бере бер.

Я, Алла! Сенен ешқашан жоғалмайтын, өзгермейтін мәңгілік бақыт сұраймын.

Я, Алла! Жүрегімді нұрға толтыр, естуімді, көруімді нұрлы ет.

Тілім нұрлы болсын, оңым да, үстім де нұрға толсын.

Жанымды, тәнімді нұрлы ет,

Жаратқан Ием! Кеудемді шындыққа толтыр, ісімді табысты ет.

Мәруага жақындағанда оқылатын дұға:

اَئِيْٓآٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ
"اَئِيْٓآٰآٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ آٰاٰ"

Оқылуы:

Инна ас-Сафа уәл-Мәруәтә мин шағааириллаһи фәмән хажжәл-бәйтә әу игтәмәрә фәлә жүнәәһа галәйһи ән йатаууафа биһимә уә мән татаууага хайрән фә-инналлаһа шәәкирүн галиһимун.

Мағынасы:

Шындығында, Сафа мен Мәруа – Алланың берген діни жоралары.

Кімде-кім Үйге (Қағбаға) қажылық, не ұмра жаһап, осы екеуін (Сафа мен Мәруаны) айналып жүгірсе,

жәннәтә уә агуузу бикә мин сахтика уән-нәәр уә мә йуқаррибуни иләйһә мин қаулин әу фиғлин әу амалин, аллаһумма би-нуурикә иһтәддәйнә уә би-фадликә истағнәйнә уә фи кәнәфикә уә инғаамикә уә гатаайкә уә ихсәәникә асбахнә уә әмсәйнә әнтәл-әууәл фәлә қабләкә шәйин, уәл-аахиру фәлә бағдәкә шәйин, уә-з-заһиру фәлә шәйин, уәл-баатыну фәлә шәйин дуунәкә, нағуузу бикә минәл-фәләси уәл-кәсәли уә азаабил-қабри уә фитнәтил-ғинә уә нәсәлүкәл-фәузә бил-жәннәти.

Раббигфир уархәм уағфу уә тәкәррәм уә тәжәәуәз гамма тағләму.

Иннәкә тағләму мә лә нағләму, иннәкә әнталлаһул-әғаззу әл-әкрәму.

Мағынасы:

Алла ең ұлы, Алла ең ұлы, Алла ең ұлы,
Аллаға – мақтау.

Алладан басқа құдай жоқ. Ол жалғыз екені шындық. Ол уәдесін орындайды, құлшылық еткенді жеңіске жеткізеді. Әл-Ахзабты (Мәдина қаласы үшін шайқаста Мұхаммед пайғамбарымызға (с.а.с.) қарсы шыққан тайпалар одағын) жалғыз өзі жеңді.

Алладан басқа құдай жоқ. Біз шын ықыласпен тек қана Оған сыйынамыз.

Оның ақиқат діни бар, кәпірлерді жек көреді.

Я, Алла! Сенен ақиқат жолымен тура жүргізуді сұраймын, тақуалы ет, жомарт қыл, байлық бер.

Я, Алла! Саған мақтау айтамын. Саған мақтау айтқан жақсылыққа ие болады.

Я, Алла! Сенен рақымшылығың мен жаннатты сұраймын.

Қаһарыңды төкпе, тозақтың отынан сақтай гөр.

Сөзіммен, ісіммен (жұмаққа) кіргіз.

Я, Алла! Нұрыңды шашып, бізді тура жолмен жүргіз, қайырымменен дәулет бер.

Таңның атысынан күннің батысына дейін бізді қамқорлығыңа ал, шарапатыңа бөле, сый-құрметіңді көрсет, рақымшылық ет.

Сен біріншісің, Саған дейін ешнәрсе болған емес.

Сен ақырғысың, Сенен кейін ештеңе болмайды.

Сен құпиясың, Сенсіз ештеңе жасалмайды.

Бізді ауру-сырқаудан, бәле-жаладан, қабірдің азабынан, дүниеқоңыздықтан сақтай гөр.

Сенен жаннатқа кіргізуді сұраймыз.

Жаратқан Ием! Кінәмді кешір, рақымшылық жаса, ғафу ет, жомарт бол!

Айтпағаныңды айтқызба!

Шындығында, Сен біз білмейтінді білесің.

Я, Алла! Сен ең құдіреттісің әрі ең жомартсың.

Сафаға жақындағанда оқылатын дұға:

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْأَلُكَ بِرَبِّكَ الَّذِي لَا يَلِيكَ شَيْءٌ اَنْ تَجْعَلَ لِيْ سَهْلًا مَّا رَزَقْتَ لِرَبِّكَ اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْأَلُكَ بِرَبِّكَ الَّذِي لَا يَلِيكَ شَيْءٌ اَنْ تَجْعَلَ لِيْ سَهْلًا مَّا رَزَقْتَ لِرَبِّكَ

Оқылуы:

Инна ас-Сафа уәл-Мәруәтә мин шағааириллаһи фәмән хажжәл-бәйтә әу игтәмәрә фәлә жүнәәха галәйһи ән йатаууафа биһимә уә мән татаууаға хайрән фә-инналлаһа шәәкирүн галишмун.

Мағынасы:

Шындығында, Сафа мен Мәруа – Алланың берген діни жоралары.

Кімде-кім Үйге (Қағбаға) қажылық, не ұмра жасап, осы екеуін (Сафа мен Мәруаны) айналып жүгірсе,

онда ол адам бәле-жаладан аман болады, бар жақсылық - өз еркімен жасаған адамда.

Шындығында, Алла тағала – рақымшыл, бәрін де білгіш.

Жетінші сағи

· aā ā · aā ā aā ā aā ā : aā : aā : aā
· āā āā āā ā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā
"āā āā
· āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā
"āā āā āā āā
· āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā
· āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā
· āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā
· āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā
: āā āā āā āā āā āā āā
"āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā
āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā
"āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā

Оқылуы:

Аллаһу әкбәр, аллаһу әкбәр, аллаһу әкбәр, аллаһу әкбәр
кәбишрән уәл-хамдү лилләһи кәсишрән

Аллаһумма хаббиб иләһиәл-имәәнә уә зейинһу
фи қалби уә кәрриһ иләһиәл-күфрә уәл-фусууқа уәл-
гисйаана уәжғални минәр-рашидинә.

Раббигғфир уархам уағфу уә тәкәррәм уә тәжжәуәз
гамма тағләму.

Иннәкә тағләму мә лә нағләму, иннәкә әнтә Алла әл-әғаззу әл-әкрәму.

Аллаһуммахтим бил-хайрати әжәәлнә, уә хаққиқ би-фадликә әмәәләнә, уә сәһһил ли-булууги ридаакә сүбүләнә уә хассин фи жамиигил-ахуәәли агмәәләнә, йә мүнқизал-ғарқа йа мүнжсийәл-һәлкә, йә шәәһидә күлли нәжуә, йә мүнтәһә күлли шәкуә, йә қадимал-ихсәән йа дәәйимәл-мағрууфи, йә мән лә гинән би-шейин ганһу уә лә бүддә ликүлли шейин минһу, йә мән ризқу ликүлли шейин галәйһи уә масиру күлли шейин иләйһи,

Аллаһумма инни гәийд бикә мин шәрри мә агтайтәнә уә мин шәрри мә манагтәнә.

Аллаһумма тауаффәнә мүслиминә уалхиқнә бис-саалихинә гәйри хазайя уә лә мәфтунинә, рабби йәссир уә лә тугассир рабби аттим бил-хайр.

Мағынасы:

Алла ең ұлы, Алла ең ұлы, Алла ең ұлы,
Алла ұлылардың ең ұлысы, Аллаға – шексіз мақтау.

Я, Алла! Бізді иманды қыл, иманды жүрегімізге ұялат.

Кәпірлікті жексұрын қыл, жаман қылықтардан, бүлікшіліктен арылт. Салиқалылардың қатарына қос.

Жаратқан Ием! Кінәмді кешір, рақымшылық жаса, ғафу ет, жомарт бол!

Айтпағаныңды айтқызба!

Шындығында, Сен біз білмейтінді білесің.

Я, Алла! Сен ең құдіреттісің әрі ең жомартсың.

Я, Алла! Өміріміздің соңын жақсылықпен аяқта.

Қайырымдылығыңмен үмітімізді іске асыр.

Рақымшылығыңмен көздеген мақсатымызға жеңіл жеткіз.

Барлық жағдайда ісімізді оңға бастыр.
 Я, батқанымда Құтқарушым! Я, катерге бас
 тіккенімде Қорғаушым!
 Сен барлық сырымды білесің.
 Я, барлық тілегімді Қабылдаушым!
 Я, құт-береке Берушім!
 Я, әрдайым Қолдаушым!
 Не тілесек те, Сенен тілейміз. Әр нәрсе Сенен бо-
 луы тиіс.
 Әр нәрсенің рызығы да, бітуі де – Сенен.
 Я, Алла! Бізге тыйым салған жамандықтан,
 төндірген зұлымдықтан сақта.
 Бізді бұ дүниеден мұсылман қылып өткіз, ұятты
 қылықтардан аулақ қыл, ақыл-есімізден айырма.
 Салиқалылардың қатарына қос.
 Жаратқан Ием, табысты қыл, тауқыметті
 тартқызба.
 Жаратқан Ием, не берсең де, қайырыммен бер,
 жақсылықпен аяқта.

Мәруаға жақындағанда оқылатын дұға:

äââ äââ äââ äââ äââ äââ äââ äââ äââ äââ
 "äââ äââ äââ äââ äââ äââ äââ äââ äââ äââ

Оқылуы:

*Инна ас-Сафа уәл-Мәруәтә мин шағааириллаһи
 фәмән хәжжәл-бәйтә әу игтәмәрә фәлә жүнәәха
 галәйһи ән йатаууафа биһимә уә мән татаууаға хайрән
 фә-инналлаһа шәәкирүн галиһимун.*

Мағынасы:

Шындығында, Сафа мен Мәруа – Алланың берген діни жоралары.

Кімде-кім Үйге (Қағбаға) қажылық, не ұмра жасап, осы екеуін (Сафа мен Мәруаны) айналып жүгірсе, онда ол адам бәле-жаладан аман болады, бар жақсылық - өз еркімен жасаған адамда.

Шындығында, Алла тағала – рақымшыл, бәрін де білгіш.

Сағиді аяқтағаннан кейін оқылатын дұға

âââ âââ âââ âââ âââ âââ âââ âââ âââ âââ
· â â â âââ âââ âââ âââ âââ âââ âââ
â â âââ âââ âââ âââ âââ âââ âââ âââ
"âââ âââ âââ âââ âââ âââ

Оқылуы:

Раббәнә тақаббал миннә уә гаафинә уағфу ганна уә гала таағатика уә шүкрикә агинна уә гала гайрикә лә тәкилнә уә галал-имәән уәл-исләәмил-кәәмил жамииған тәуәффәнә уә әнтә радин ганна,

Аллаһуммархамни битәркил-мағаасыи әбәдән мә әбқайтәни уархамни ән әтәкәлләфу мә лә йағнини уә рзуқни хүснән-назари ганни йархамар-рахимиинә.

Мағынасы:

Жаратқан Иеміз! Бізге рақымшылығыңмен қара, бәле-жаладан құтқар. Тағаттылығыңмен, шүкіршілігіңмен бізге жәрдем бер. Біздің барлығымызға Исламды толық сезінетін иман бер. Сен бізге риза бол.

Я, Алла! Мойныма артқан күнәларымнан мүлдем арылт. Тауқыметті тартқызба. Маған рақымшылығыңмен қарап, жақсылығыңды бер.

Сен – қайырымдылардың ең ұлығысың!

Осылайша, Мәсжид Харамдағы тауаф, сағидіни жораларды Зул-хиджа айының 8-күніне дейін орындаған қажы бұл әрекеттерін ұмра (кіші қажылық) кезіндегі рәсімдерге санаса, ихрам хал-күйінен шығуына болады. Ол үшін сағи аяқталғаннан кейін ұмра жасаған мұсылман шашын қайшымен қысқартады, не тақырлап алып тастайды. Қажы әйел шашының бұрымын саусақтың еліндей қысқартады.

Осыдан кейін тыйым салынғандар қайтадан рұқсат етіліп, «халал» қалпына түседі. Алайда, Зул-хиджа айының 8-күнінде қажыға келген мұсылман қайтадан денесін толық жуып, ғұсыл жасап, ихрам хал-күйіне қайтадан түсуі тиіс.

Ал егер қажы бұл әрекеттерін қажылық кезіндегі рәсімдер деп санаса, онда ол шаш қию рәсімін орындамайды, ихрам хал-күйінен шықпайды.

Сонымен Зул-хиджа айының 7-күні Мәсжид Харамда қажылық туралы құтба (діни уағыз сөз) оқылады.

Қажы Сауд Арабиясына осы күннен бір-екі күн ерте келсе, онда ол Мекке мүкәррәмадағы Мұхаммед пайғамбарымыздың (*с.а.с.*) есімімен тығыз байланысты тарихи жерлерді аралап көрген абзал. Бұл тарихи жерлермен қажылық біткеннен кейін де танысуға болады.

Ғар Хира

Ғар Сәуір

МЕККЕДЕГІ ТАРИХИ ЖЕРЛЕР

Ғар Хира – Нұр тауындағы Хира үңгірі. Мұхаммед (*с.а.с.*) пайғамбарлық келгенге дейін осы жерде ойға шомып отырғанды ұнатқан. 610 жылдың Рамадан айының Қадір түнінде осы жерде қырық жастағы Мұхаммед (*с.а.с.*) Алла тағаланың уахи сөзін алғаш естиді. Осы жерде Жәбірейіл періште Мұхаммедке (*с.а.с.*) Алланың Елшісі екенін жеткізді.

Үңгір Меккенің солтүстік-шығыс жағындағы Нұр тауының басында орналасқан. Мәсжид Харамнан 4 км. қашықтықта.

Ғар Сәуір – Сәуір үңгірі. Алланың ақиқат жолын уағыздап жүрген Мұхаммед пайғамбарды (*с.а.с.*) пұтқа табынатын меккеліктер қуғынға ұшырата бастайды. 622 жылы өміріне қауіп төнген Мұхаммед пайғамбар (*с.а.с.*) Ислам дінін алғашқы болып қабылдаған Әбу Бәкірмен бірге түн жамылып, Меккеден жасырынып шығады.

Бір құдайға сыйынатын тұрғындары бар Ясрибке (Мәдинаға) бет алған екеуінің соңына қуғыншылар түседі. Сонда Мұхаммед пайғамбар (*с.а.с.*) мен Әбу Бәкір Меккенің төменгі жағындағы (оңтүстігіндегі)

Мекке – Мина	7 км
Мекке – Мүздәлифа	10 км
Мекке – Мүздәлифаның соңы	15 км
Мүздәлифа – Арафат	6 км
Мекке – Арафат	21 км
әл-Жамрат ас-сұғра – әл-Жамрат әл-уста	150 м
әл-Жамрат әл-уста – әл-Жамрат әл-акаба	275 м

Қажылық жүретін жерлер

1. Мәсжид Харам
2. «Мұғалла» зираты
3. Махсаба
4. Нұр тауы
5. Ғар Хира
6. Жамрат акаба
7. Жамрат уста
8. Жамрат сүғрә

9. Хейф мешіті
10. Мина
11. Мұхәссір аңғары
12. Мүздәлифа
13. Машғар Харам мешіті
14. Мүздәлифаның шекарасы
15. Арафат тауы
16. Рахман тауы
17. «Нәмириг» мешіті
18. «Ғарна» аңғары

осы үңгірге барып жасырынады. Алла тағаланың әмірімен үңгірдің аузында өрмекшінің өрмегін көрген қуғыншылар, оларды таба алмай, кері қайтады («Тәубе» сүресінің 40-аяты).

Мұхаммед пайғамбардың (с.а.с.) туған үйі.
Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) Ай жылнамасына сәйкес Піл жылының Рәби әл-әууәл айының 12-жұлдызында (570 жылдың 29-тамызында) тау өткеліндегі Һашим руының қоныс тепкен мекенінде туған. Қазір бұл жер Әли өткелі деп аталады.

1952 жылы Мұхаммед пайғамбардың (с.а.с.) кіндік қаны тамған, анасы Әмина бинт Уаххаб мәпелеп құндақтаған жерінің орнына Меккенің ғылыми кітапханасының ғимараты тұрғызылады. «Ғазза» көшесінің бойында тұрған осы кітапхананың ғимараты

Мәсжид Харамның «Сәләм» қақпасынан шыққанда көрінеді.

Имам Алидің үйі. Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) жастай жетім қалып, әкесінің ағасы Әбу Тәліптің қолында тәрбиеленеді. Мұхаммед пайғамбардың (с.а.с.) балалық шағы өткен бұл үйде Әбу Тәліптің ұлы Али де дүниеге келеді. Кейін Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) қызы Фатима мен Алиді үйлендіріп, олардан Хасан және Хусейн деген немерелері болады.

Қазір бұл үйдің орнына «Нажах» медресесі салынған, ол Мәсжид Харамның шығыс жағындағы бір жарым шақырым жерде.

Хадижа ханымның үйі. Хадижа ханым – Мұхаммед пайғамбарымыздың (с.а.с.) бірінші әйелі. Меккенің бай саудагер әйелі болған 40 жастағы жесір Хадижа ханым 25 жастағы Мұхаммедке (с.а.с.) тұрмысқа шығып, өмірінің соңына дейін ширек ғасыр бойы осы үйде бірге тұрып, өмір сүрген. Хадижа ханым Мұхаммедті Алланың Елшісі екенін таныған, Ислам дінін қабылдаған алғашқы әйел болғандықтан, мұсылмандар оны «Имандылардың Анасы» деп атаған. Мұхаммед пайғамбарымыз (с.а.с.) Хадижа ханымнан Қасым, Абдулла деген ұлдар (жастай қайтыс болған), Зейнеп, Рұқия, Үммү Күлсім, Фатима деген қыздар көріп, ұрпақ сүйген.

Хадижа ханымның үйі Мәсжид Харамның сағи әдет-ғұрпын орындайтын бөлігіне қарама-қарсы бағытта жатқан Уәди Ибраһим аңғарының ортасындағы Қашашия жерінде орналасқан. Мешіттен бір жарым шақырым қашықтықтағы бұл жерде қазір Құран жаттайтын медресе бар.

Хамза үйі. Хамза – Мұхаммед пайғамбарымыздың (с.а.с.) әкесінің ағасы. Ержүрек батыр адам болған. Мұсылмандар алғаш рет жеңіске жеткен Бадр құдығы жанындағы шайқаста ерекше ерлік көрсеткен. Ұхұд тауының жанындағы шайқаста қаза табады.

Хамзаның үйі Мәсжид Харамның оңтүстігінде мешіттен жарты шақырым жерде. Қазір бұл жерде шағын мешіт пен балалар кітапханасы бар.

Дар әл-Арқам бин Әби әл-Арқам Сафа төбешігінің жанында. Исламға дейін Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) мен оның сахабалары (серіктері) осы жерде жасырынып намаз оқыған. Бұл жерде Омар бин Хаттаб Ислам дінін қабылдаған. Мәсжид Харамда намаз оқып болған мұсылмандар мешіттің осы жерінен шыққан.

«Мұғалла» зираты Алланың Үйі мен Мұғабда деген жердің арасында орналасқан. Зиратта Мұхаммед пайғамбарымыздың (с.а.с.) арғы атасы Абдіманап, атасы Абдүмүтәліп, анасы Әмина бинт Уаххаб, бірінші әйелі Хадижа ханым жерленген.

Бәлкім, қажылыққа ерте кезден барып жүрген біздің ата-бабаларымыз «Мұғалла» зиратын көргеннен кейін, тілімізге «мола» деген сөзді енгізген болар. Сонымен қатар, араб тілінде «мұғалла» деген сөз «биік жер» деген мағына береді.

«Рая» мешіті. Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) Меккені пұтқа табынатындардан азат етіп, өзі туып-өскен шаһарға кіргенде, Ислам дінінің жасыл жалауын тіккен жерге кейін «Рая» («Жалау») мешіті салынады. Мешіт «Мұғалла» зиратының жанында орналасқан.

«Ижаба» мешіті Мұхаммед пайғамбардың (с.а.с.) Минадан қайтып оралғанда түнеген жерінде салынған.

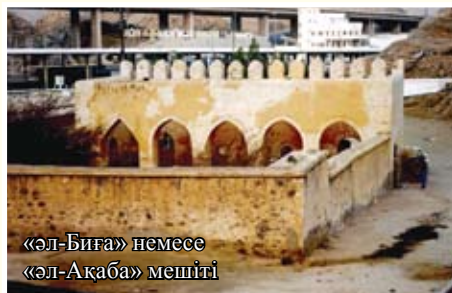
«Мұғабда» ауданындағы «Махсаба» деген жердегі осы мешіт 2001 жылы күрделі жөндеуден өткен.

«**Биға**» немесе «**Ақаба**» **мешіті**. Меккенің айналасында Ислам діні тарағаннан кейін Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) мен ансарлары (жақтаушылары) жиналған жерге 761 жылы Әбу Жағфар әл-Мансұр тұрғызған. Төбесі ашық бұл мешіт әлі күнге дейін сақталған. «Ақаба» жамратынан 300 метр жерде көпірдің оң жағында тұр.

«**Нәмира**» **мешіті**. Арафат аңғарындағы мешіт. Мешіттің батысында «Нәмира» деген тау бар. Арафат күні Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) осы жерге шатырын тігіп, тоқтаған. Сосын түстен кейін «Ғарна» аңғарының ортасына көшкен. Құтба айтып, намаз оқып болғасын кешке жақын Мүздәлифаға барған.

Һижра жыл санауының екінші ғасырында Мұхаммед пайғамбардың (с.а.с.) «Ғарна» аңғарының ортасында құтба айтып, намаз оқыған жеріне осы мешіт салынады. Кейін ғасырлар бойы осы мешіттің ауқымы кеңейтіле береді.

Қазір мешіттің шығыстан батысқа ұзындығы 340 метр, солтүстіктен оңтүстікке алып жатқан ені 240 метр. Мешіттің ауданы 110 мың шаршы метр. Екі қабаттан тұратын ұзындығы 120 метр артыңғы бөлігінің ауданы 28800 шаршы метр. Мешіттің артында 8 мың шаршы

«әл-Биға» немесе
«әл-Ақаба» мешіті

«Нәмира» мешіті

метрді алып жатқан шатырлы алаң бар. Мешіттің алты мұнарасы бар, олардың биіктігі 60 метр. Осы мешітте бір уақытта 350 мың адам намаз оқи алады.

Қасиетті жерлерде оқылатын дұға:

" *ā āāā āāā āāā āā ā*
'B āā āāāā āāā āāā āāā āā ā
· āā· āāāā āāā āāā āāā · āāāā āāā āā āā
 " *āā*
āāāāāāāāāā āā āā · āāāā āāāā

Оқылуы:

Аллаһумма раббәнә тақаббәл миннә уә гаафинә уағфу ганнә.

Аллаһумма тәуәффәнә мүслиминә, уә әхйәнә мүслиминә, уә әлхиқнә бис-саалихинә.

Аллаһумма инни аудағту һәзәл-мәхәлләш-шәриифә мин йәуминә һәзә илә йәумил-қийаамати, хаалисан мүхлисан.

Әшһәдү әннәлә иләһә иллаллаһ, уә әннә Мухаммәдән габдуһу уә рәсүүлуһу.

Мағынасы:

Я, Алла! Жаратқан Иеміз! Бізді қабыл ал, кешірімді бол, күнәдан арылт.

Я, Алла! Бұ дүниеден бізді мұсылман қылып өткіз, мұсылман етіп тірілт. Бізді салиқалылардың санатына қос.

Я, Алла! Осы қасиетті жерді осы күннен Қиямет күніне дейін пәк таза күйінде қалдыра гөр.

Алладан басқа құдай жоқ екеніне, Мұхаммед – оның құлы әрі елшісі екеніне куә етемін.

Осы дұғадан кейін «Фатиха» сүресі оқылады.

МИНА

Зул-хижжа айының 8-күнін «Йәумут-тәруия» деп атайды. Бұл сөз тіркесі «шөл қандыратын күн» деген мағына береді. Ерте кезде қажылар Меккеден 25 шақырым жердегі Арафат тауына жаяу жету үшін жолға су толтырып алып шыққан.

Бұл күні қажыға барған мұсылмандар Мекке мен Арафат тауының арасында орналасқан Минаға бет алады. Минаға жеткенде қажы былай деп дұға айтады:

Мина дұғасы

ʾā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā
 ʾ ā ā āā āā āā āā āā āā āā āā āā āā ʾ ā ā
 ʾ āā āā āā āā āā āā āā ʾ ā ā āāā āāāā āā
 ʾ ā āā ʾ ā āāā āāā āā āāāāā āā ā āāā
 ʾ āā āāāā

Оқылуы:

Аллаһумма һәзиһи минә фәмнүн галәйә бимә мәнәнтә биһи гала әулийәәйикә уә әһли таағатика, сүбханәлләзи фис-сәмәәии гаршуһу сүбханәлләзи фил-

арди сатуатуһу, сүбханәлләзи фил-бахри сәбишуһу, сүбханәлләзи фин-нәәри сұлтаануһу, сүбханәлләзи фил-жәннәти рахмәтуһу, сүбханәлләзи рафағас-сәмәәиә уә уадағал-арда би-құдратиһи

Сүбханәлләзи лә мәнжә уә мәлжәиә минһу иллә иләйһи.

Мағынасы:

Я, Алла! Бұл – Мина. Әулиелер мен Саған құлшылық еткен халықтарға жасаған қайырымыңды маған да көрсет.

Аспанда тағы бар Саған – мақтау.

Жерде билігі бар Саған – мақтау.

Теңізде жолы бар Саған – мақтау.

Отқа әмірі бар Саған – мақтау.

Жаннатта рахметі бар Саған – мақтау.

Бар мақтауымыз – күдіретіңмен Аспанды көтерген, Жерді қойған Саған.

Бар мақтауымыз - баспана беруші, құтқарушы Саған.

Минада қажы Зул-хижжа айының 8-күніндегі бесін, намаздыгер, намазшам, құтпан намаздарын өз уақытында оқиды.

Минада Хайф мешіті бар. Кезінде бұл жерде Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) мен сахабаларына қарсы шыққан меккелік тайпалар («Азхаб») бас қосқан. Кейін Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) қажылық жасағанда осы Хайфте арнайы тоқтаған.

Минада түнеген қажы Зул-хижжа айының 9-күніндегі памдат намазын оқып болғасын, күн шыққаннан кейін Арафатқа бет алады.

АРАФАТ ТАУЫ

Арафат тауы Меккеден жиырма бес шақырымдай жерде. Құран кәрімнің «Бақара» сүресінің 34-37 аяттарында айтылғандай, Адам Ата мен Хауа Ана Ібіліс шайтанның арбауына түсіп, жұмақтан қуылып, жерге түсіріледі. Жаратқан Иесінің рақымшылығынан айырылған олар бір-бірін кездестіре алмай, ұзақ уақыт уайым-қайғыда жападан жалғыз жер бетінде кезіп жүреді.

Осылай өмірдің тауқыметін тартып жүрген олар жасаған күнәларын сезініп, Жаратқан Иеден кешірім сұрап, құлшылық ете бастайды. Алла тағалаға күнәларын кешіргеннен кейін олар осы Арафат тауының ортасындағы төбеде кездеседі. Мұсылмандар бұл төбені «Рахма» тауы, яғни «Кешірім тауы» деп атайды. Бұл төбенің басындағы мұнараға апаратын баспалдақ бар. Баспалдақтың 60-шы сатысында орналасқан алаңда Зул-хижжа айының 9-күні, яғни «Арафат күні» құтба айтылады.

УҚУФ

Сонымен Зул-хиджа айының 9-күні таң атқанда, барлық қажылар қажылықтың негізгі бөлігі - уқуф әдет-ғұрпын орындау үшін, Арафат тауына бет алады. Уқуф – «Арафат тауында тұру» деген мағына береді. Қажылар Арафат тауына келгесін, бесін мен намазды-гер намаздарының басын қосып оқиды.

Уқуф әдет-ғұрпы түс кезінен кеш батқанға дейін орындалады. Уқуф кезінде қажы бар жан-тәнімен, шын жүрегімен, зор ықыласпен, сана-сезіммен сүбхана Алла тағаланың алдында тұрғанын сезінеді. Алла тағала Арафат тауында тұрғандардың тілек-дұғаларын қабыл алып, күнәларын кешіреді. Әйел қажы уқуф әдет-ғұрпын отырып орындайды.

Арафат тауында қажы құбыла жаққа қарап тұрып, мынадай дұғалар оқиды:

раәжжин сәуәәбән, уә ликүлли мүлтәмисин лимә гиндәкә жәзәән уә ликүлли раагибин иләйкә зүлфә, уә ликүлли мүтәууәжиһин иләйкә ихсәәнән.

Уә қад уақәфнә би-һәзәл-машиғарил-азим рәжжәән лимә гиндәкә фәлә түнейиб иләһәнә рәжжәәнә фикә йә сәйидинә йә мауләәнә йә мәнхадағат күллүл-әшиғәи лиғиззәтиһи уә ганәтил-үжүүһу ли-азаматиһи.

Мағынасы:

Алладан басқа күдай жоқ. Ол – жалғыз. Оның серігі жоқ.

Бар байлық та Одан, мақтау да Оған.

Тірлік те, өлім де Одан.

Оның қолында – жақсылық. Ол бәрінен де күдіретті.

Я, Алла! Шындығында, Сен мені алдыңа тұрғыздың, Саған күлшылық етуіме міндет арттың.

Осы мәртебелі діни жора – укуф пен Сенің Үйіңе зиярат еткенше шапағатыңды төге бер.

Сенің сүйікті пайғамбарың – Ибраһимнің (с.а.с.) сүннетін үлгі ет.

Жаратқандарыңның ішіндегі бірегейі Мүхаммед пайғамбарымыздың (саллаллаһу галәйһи уә сәлләмә) сара жолымен жүргіз.

Әрбір қонаққа – қошемет, әрбір топқа – марапат, әрбір жолаушыға сый-сияпат көрсет.

Сұрағанға – сыйлық, үміттенгенге игілік бер.

Сенен емес, басқадан кешірім сұрағанға жазаңды бер.

Саған жалбарынғанға – қайырымыңды, Саған қарап, дұға айтқанға – шапағатыңды төк.

Міне, біз осындай зор сезіммен алдында тұрмыз.

Мақсатымыз орындалсын.

Я, біздің Иеміз! Я, Билеушіміз! Я, Құдіретімен бар дүниені өзіне бағындарған, Ұлылығымен баршаға камқор болған Жаратушымыз! Біз Саған жалбарынамыз.

'ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 'ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 " ää ää
 'ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 'ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 'Bää Bää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 "Bää Bää ää ää ää ää ää ää ää

Оқылуы:

Аллаһумма иләйкә харәжнә, уә би-фәнәәиикә аһәһә уә йийәәкә әммәһә уә мә гиндәкә талаһә уә ли-ихсәәникә тағаррадһә уә ли-рәхмәтикә рәжәһә уә мин азаабикә шиғәһә уә ли-бәйтәкәл-һарәми хәжәһә. йә мән йәмликү хәуәәиҗәс-сәәйлиһинә, уә йағләму дамаәһирәс-саамитиһинә.

Йә мән лейсә мағаһу раббу йудға уә лә иләһә йурҗә, уә лә фауқаһу хаалиқун йұхша, уә уәзиһрун йуитә уә лә хәәҗибун йурша йә мән лә йәздәәдү гәләс-сүйәәли иллә кәрәмән уә җүүдән уә гәлә кәсрәтил-хәуәәиҗи иллә тафәддүһән уә ихсәәнән.

Мағынасы:

Я, Алла! Сенің алдыңа келу үшін үйімізден шықтық. Сенен пана таптық.

Саған үміт арттық және Сенде барды сұрадық.

Шапағатыңмен бізге кеңпейілді бол,
Қайырымыңмен тілегімізді қабыл ет.

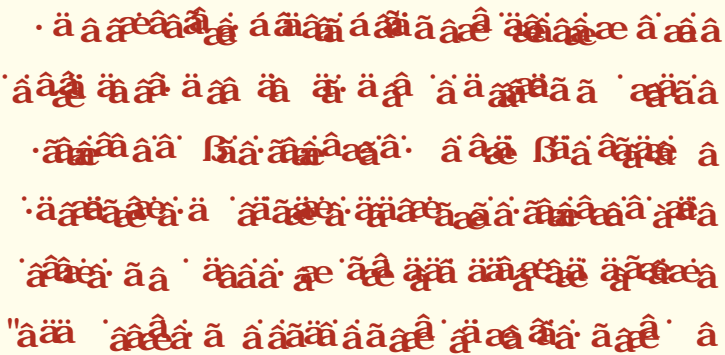
Біз Сенің қаһарыңнан қорықтық, қасиетті Үйіңе
қажылық жасадық.

Сен сұрағандарға дүние-мүлік бересің,
үндемегендердің пиғылын да білесің.

Дұғамды Саған ғана айтамын, тек Саған ғана жал-
барынамын.

Асқар тау да Сенен биік емес, қорықпаймын.

Жаратушыдан асқан біреу бар деп үрейленбеймін.

Оқылуы:

Иә мән дажжат бәйнә йәдейһил-асуаату би-
лұғаатин мүтәхаалифәәтин, йәсәлүүнәкә әл-хажәти,
уә сүкибәт әд-дүмуғу би-ғабараати уәз-зафараати,
мулиххиинә бид-дағауаати, фә-хажәти иләйкә йә
рабби мағфиратукә уә ридан минкә ганнии, лә сұхта
бағдәһу, уә һүддән лә далаала бағдәһу, уә гилмун лә
жәһлә бағдәһу, уә хүснүл-хаатимәти, уәл-ғитқу минән-
нәәр, уәл-фәузу бил-жәннәти, уә ән тәзкүрәни гиндәл-
бәләи иллә нәсийәни әһлүд-дүһйә, уә уәэрәәнит-түрәәбу,
уә инқатаға ганнии әл-әхбәәбу, уә тақаттағат биһи әл-
әсбәәбу йә газизу йә уәһһәәбу, йә әрхамар-рахимиинә.

Мағынасы:

Біз Сенің алдында қолымызды жайып, әртүрлі тілде дауыстап сөйлеп тұрмыз.

Сенен қажетімізді сұраудамыз.

Көзіміз жасқа толы, үнімізде – мұң. Аузымызда – дұғалар.

Я, Жаратқан Ием, Сенен сұрайтыным – кешірімнің мен ризашылығың.

Енді маған ашуланба, тура жолмен жүргіз, адас-тырма.

Ақыл бер, енді ақымақтық жасатқызба. Алжымай-тын кәрілік бер.

Тозақ отынан сақта, Жаннатқа енгіз.

Сынаққа алған кезде пенделер ұмытқанды есіме сал.

Қайтыс болғанымда жерге көмдір. Жақындарым-мен мені қоштастыр.

Жаман атымды қалдырма.

Я, Құдіретті! Я, Сыйлаушы! Я, қайырымдылардың ең Ұлығы!

· âââ â· ääâä ä äää ää ääää äâ ä äâä ä
· ääâä ääâä ää ääâä ää ääâä ää ääâä ää ääâä ää
"ääâ äää
· â äâ· ää · äääâ ää ääâäâ· ää ääâ ä äââ
· äââäââ äâââ· äâ äâää äââââ · äââââ
· â äââ ä äââ· ää ä äââ· äââââ· äââ äâ
· äâââ äââââ äââââ ä äââââââââââ

" اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ "

Оқылуы:

Аллаһумма иннәкә тәрә мәкәәнии уә тәсмағу кәләәмии уә тағламу сиррии уа галаанийәтии, уә лә йахфә галәйкә шейиун мин әмрии, әнәә әл-бәәиисул-фақииру, әл-мүстағиисул-уәжзилу, әл-мүшфиқул-мүқирру әл-мүғтариifu би-зәнбиһи. әсәлүкә мәсәләтәл-мискиинә, уә әбтәһилу иләйкә ибтиһәәләл-музнибә-з-зәлиили, уә адғуука дүғәәиә әл-хаәиифид-дариири дүғәәиә мән хадага ләкә үнүфуһу, уә зәкә ләкә жәсәдүһу уә фаадат ләкә гәйнәәһу, уә рағимә ләкә әнфүһу, лә тәжғәлһи рабби шақийән, уә күн биһи рәиүүфән раһимән, йә хайрал-мәсиүүлиһинә уә хайрал-мүғтыйнә, рабби иһдинә бил-һүддә уә зейинә бит-тақуа уә игфир ләнә фил-ахирәти уәл-уулә.

Мағынасы:

Я, Алла! Шындығында, Сен тұрған жерімді көріп тұрсың, сөзімді естіп тұрсың.

Сырымды да, ашығымды да білесің.

Менің ісімде Сенен жасырған ешнәрсе жоқ.

Мен - Сенен қаймығып көмек сұраған мүсәпір кедеймін, күнәсін мойындаған жалынышты адаммын.

Кедей-мүсәпірлердің тілегін қабыл ал, күнәсін мойындағанның дұғасын қабыл ал.

Саған құлшылық еткен соқырдың дұғасын бағыштаймын, сәждеге басын иген кемтардың дұғасын да айтамын.

Деніне саулық бер, қос жанарына нұр бер.

Дерттен арылатын күш-қуат бер. Бәле-жәледен сақта.

Маған қайырымды, рақымды бол.

Я, мұсылмандарға жақсылық Беруші! Жомарт-тылардың ең Ұлығы!

Жаратқан Ием! Бізді тура жолмен жүргіз, тақуалы ет.

Бұ дүниеде де, о дүниеде де бізді кешір.

· äâ ää· Bä ää ää· Bä ää ää Bä ää ää ää ää ää ää
 · ää ää· Bä ää ää· Bä ää ää· Bä ää ää ää· Bä ää ää· Bä ää ää
 · ää ää ää· ää ää ää· ää ää ää· ää ää ää· Bä ää ää ää· Bä ää ää ää· Bä ää ää ää
 " ää ää

Оқылуы:

Аллағумма әжғал фи қалбиши нуурән уә фи сәмғиши нуурән уә фи басариши нуурән, уә фи лисәәниши нуурән уә ган йәмииниши нуурән, уә ган йәсәәриши нуурән, уә мин фауқиши нуурән, уә мин халфиши нуурән, уә әжғал фи нәфсиши нуурән уә газзым лиши нуурән, рабби әшрәх лиши садри уә йәссир лиши әмри.

Мағынасы:

Я, Алла! Жүрегімді нұрға толтыр, естуімді, көруімді нұрлы ет.

Тілім де нұрлы болсын. Оңымнан да, солымнан да, үстімнен де, соңымнан да нұрың шашсын.

Жанымды да, тәнімді де нұрыңа бөле.

Жаратқан Ием! Кеудемді шындыққа толтыр, ісімді табысты ет.

· ä ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 · ä ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 · ää
 · ä ä ää

"**اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ الْهُدٰى وَالتُّقٰى وَالعِزَّ وَالتَّوَكُّلَ وَالتَّوْبَةَ وَالجَنَّةَ**

Оқылуы:

Аллаһумма инни әсалүкәл-һүдә уәт-түқа уәл-ғифаафа уәл-ғина,

Аллаһумма ләкәл-хамдү кәл-ләзи тақуулу уә хайрән миммә нақуулу

Аллаһумма инни әсалүкә ридаака уәл-жәннәтә,уә ағуузу бикә мин сахатыка уән-нәәр, уә мә йуқаррибуниһ иләйһә мин қаулин әу фиғлин әу ғамалин.

Мағынасы:

Я, Алла! Сенен ақиқат жолымен тура жүргізуді сұраймын, тақуалы ет, жомарт қыл, байлық бер.

Я, Алла! Саған мақтау айтамын. Саған мақтау айтқан жақсылыққа ие болады.

Я, Алла! Сенен рақымшылығың мен жаннатты сұраймын.

Қаһарыңды төкпе, тозақтың отынан сақтай гөр.

Сөзіммен, әрекетіммен, ісіммен (жұмаққа) кіргіз.

· **اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ**

· **اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ**

· **اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ**

· **اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ**

· **اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ**

· **اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ**

· **اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ**

· **اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ**

· ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä
" ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä ääâä

Оқылуы:

Аллаһумма әжғалһу хәжжән мәбуурән, уә зәнбән мағфуурән уә ғамалән саалихән мақбуулән, раббәнә әтинә фид-дүниә хасәнәтән уә фил-ахирати хасәнәтән уә қина азаабан-нәәр, иләһии лә қууәтә лии ғала саха-тыка уә лә сабра лии ғала азаабика уә лә ғынә лии ган рәхмәтикә уә лә қууәтә лии ғалал-бәләи, уә лә таақатә лии ғалал-жәһди, ағуузу би-ридаака мин сахатыка уә мин фүжәәәти ниқмәтикә, йә әмәлии уә йә рәжәәиши йә хайра мүстәғаасин, уә йә әжуәдәл-мүғтыинә йә мән сәбәқат рәхмәтуһу ғадабаһу, йә сәйидии уә мәуләәйә йә сиқатии уә рәжәәиши уә мүғтәмәдии.

Мағынасы:

Я, Алла! Қажылығымды шынайы қыл. Кінәларымды кешірімді, салиқалы істерімді қабыл қыл.

Жаратқан Иеміз! Бізді бұ дүниеден жақсылықпен өткіз, о дүниеде де жақсылығыңды бере гөр! Бізді тозақ отының азабынан сақтай гөр!

Құдайым! Сенің қаһарыңа төзетін менде қайрат жоқ, азабыңа шыдайтын менде сабыр жоқ.

Сенің рақымшылығыңа мұқтажбын, бәле-жаладан сақтайтын әл бер,

Бойыма күш-жігер бер.

Сенен кенеттен қаһарыңа ұшыратпауды, рақымды болуыңды сұраймын.

Сен – менің Үмітімсің, өтінішімді Қабылдау-шымсың, жәрдем берушілердің ең Ұлығысың!

Я, жомарттылардың ең Жомарттысы! Я, рақымшылығынан бас тартқанға ашуын Төгүші!

Я, Жаратқан Ием! Я, Билеушім! Я, Сенушім, Жалбарынушым, Тірегім!

‘āā āāē āāāāāā ā āā āāāāāā ā ā ā
 ‘ā āāāāā āāāā āā āāāā ā āāāāāāā
 ‘ā āāāāāāā āāāāāā āāā āā āāāāāā ā ā ā
 "āāā āāā

Оқылуы:

Аллаһумма йә мән лә йашигалуһу сәмгун ган сәмгин, уә лә тәшитәбиһу галәһнил-асуату, йә мән лә тәшитәбиһу галәһнил-мәсәәдилу, уә лә тахтәлифу галәһнил-лұғаату уә мән лә йубримуһу илхәәхул-мүлиххинә уә лә тұғжизуһу мәсәләтүс-сәәилишинә, изиқнә бәрдә гафуикә, уә хәләәүәтә мағфиратикә йә әрхәмур-рахиминә.

Мағынасы:

Я, Алла! Сен әрбір сөзді естисің, дауыстарды да бір-бірінен айыра аласың.

Сен мәселелерді де бір-бірінен ажырата аласың, Саған тілдердің де айырмашылығы жоқ.

Бірбеткейлердің қасарысқаны да Сені жалықтырған емес. Сұрағандардың тілегін де аяқсыз қалдырған емессің.

Я, қайырымдылардың ең Қайырымдысы! Сенің кешіріміңнің дәмін таттық, Сен берген өмірдің суығын да, ыстығын да көрдік.

‘āā ‘āāāāāā āāāāāāāā āāāāāāāā āāāāāāāā ā ā
 ‘āāāāāāāā āāāāāāāā āāāāāāāā āāāāāāāā āāāāāāāā āāāāāāāā
 ‘āāāāāāāā āāāāāāāā āāāāāāāā āāāāāāāā āāāāāāāā āāāāāāāā

'ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 ' ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 ' ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 " ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää

Оқылуы:

Аллаһумма инни қад уәфәдту иләйкә, уә уәқафту бәйнә йәдейкә фи һәзәл-маудығи-ш-шәриифи рәжәәиән лимә гиндәкә, фәлә тәжгалнии әл-йәумә ахйәбә уәфдикә фә-әкрәмнии бил-жәннәти уә мүннә галәйиә бил-мағфирәти уәл-ғаафийәти, уә әжирнии минән-нәәри уә әдрәи ганнии шәррә халқикә, инқатағар-рәжәәиү иллә минкә уә үглиқатил-әбуәәбу иллә бәәбикә, фәлә тәкилнии илә әхәдин сиүәкә фи үмуури диннии уә дүниәәйә тарфәтә гайнин, уә лә ақаллә мин зәликә, уә әнқұлнии мин зуллил-мағсыйәти илә ғыззит-таағати, уә нәууир қалбии уә қабрии, уә ағызнии мин-әш-шәрри күллиһи, уә әжмағ лии әл-хайра күлләһу йә әкрәмә мән сүилә, уә әжсуәдә мән ағта.

Мағынасы:

Я, Алла! Мен Саған келдім.

Осы қасиетті жерде екі қолыңның арасында тұрып, Саған өтініш-тілек айтудамын.

Бүгін Сенің алдында айтып тұрған дұғамды қабыл ал.

Маған Жаннатты сыйла, кешіріммен қара, сүйіспеншілік таныт.

Тозақтың отынан сақта, зұлымдықтан бойымды аулақ қыл.

Саған емес, басқаға бағышталған дұға үзіледі. Сенің қақпаңнан басқа есіктер жабылады.

Тек Сен ғана күнделікті тіршілігімді, діни істерімді бір сәтте тасадан тыс қалдырған емессің.

Осы бетіңнен тайма, мені кінәсі бар адамнан тәубеге келген адамға айналдыр.

Жүрегімді, қабірімді нұрлы ет. Мені барлық зұлымдықтан ада қылып, барлық жақсылықты маған жинап бер.

Сен – сұрағанға Берушісің, жомарттылардың ең Ұлығысың!

• ääâä ääâä ääâä ää ää ää ääâä ääâä ää ää
 • ääâä ää ää ääâäâä ää ää ääâä ää ääâä
 • ääâä ääâä ääâä ääâäâäâä ääâäâäâä ääâä
 • ääâä ääâä ää ää ääâä ääâäâäâä ääâäâäâä
 • ääâäâäâä ääâä ääâä ää ää ääâäâä ääâäâäâä
 "ä ääâä

Оқылуы:

Аллаһумма би-нуурикә иътәдейнә, уә би-фадлыка истағнейнә, уә фи кәнәфикә уә ингаамикә уә гатааиикә уә ихсәәникә асбахнә уә әмсейнә, әнтә әл-әууәлу фәлә шейиә қабләкә, уәл-аахиру фәлә шейиә бағдәкә уә-з-зааһиру фәлә шейиә фауқакә, уәл-баатыну фәлә шейиә дуунәкә, нағузуу бикә мин-әл-фәләси уәл-кәсәли уә азаабил-қабри уә фитнәтил-ғынә әсәлүкә мүүжибәәти рәхмәтикә уә газааимә мағфирәтикә, уәл-ганимәтә мин күлли биррин уәс-сәләғмәтә мин күлли исмин уәл-фәузә бил-жәннәти уән-нәжәтә минән-нәәри.

Мағынасы:

Я, Алла! Нұрыңды шашып, бізді тура жолмен жүргіз, қайырымменен дәулет бер.

Таңның атысынан күннің батысына дейін бізді қамқорлығыңа ал, шарапатыңа бөле, сый-құрметінді көрсет, рақымшылық ет.

Сен – Біріншісің, Саған дейін ешнәрсе болған емес.

Сен – Ақырғысың, Сенен кейін ештеңе болмайды.

Сен – Құпиясың, Сенсіз ештеңе жасалмайды.

Бізді ауру-сырқаудан, бәле-жаладан, қабірдің азабынан, дүниеқоңыздықтан сақтай гөр.

Я, Алла! Сенен іс-әрекеттеріме ризашылық білдіруді, ағаттық ниеттеріме кешіріммен қарауды сұраймын.

Әрбір теріс ісімді түзу жолға сал, әрбір игі ісімді жарылқа.

Жаннаттың төрін бер, тозақтың отынан сақта.

'ā aāā āāā āāā āāā āāā āāā āāā āāā āāā
 'ā aāā āāā āāā āāā āāā āāā āāā āāā āāā
 'ā aāā āāā āāā āāā āāā āāā āāā āāā āāā
 'āā āā āāā āāā āāā āāā āāā āāā āāā āāā
 "āā āāā āāā āāā āāā āāā

Оқылуы:

Аллаһумма йә гаалимәл-хафийәәти уә йә сәәмиғал-асуаати, йә баағызәл-әмуәәти, йә мүҗшибәд-дағәуәәти,

йә қаадыйәл-хажәти, йә хаалиқал-ардый уәс-сәмәуәәти әнтә Алла әлләзи лә иләһә иллә әнтә әл-

Оқылуы:

Әсалұкә ән тәрзуқании ғилмән нәәфиган уә ризқан уәәсиган, уә қалбән хаашиған уә лисәәнән зәәкирән, уә гамалән зәкийән, уә имәәнән хаалысан, уә һәб ләнә инәәбәтәл-мухлысыинә, уә хұшугал-мухбитшинә, уә ағмаалас-саалихиинә, уә йәқиинас-саадиқиинә, уә сағаадәтәл-мүттәқиинә уә дәрәжәәтил-фәәиизиинә, йә афдала мән құсыда, уә әкрәмә мән сүйшлә, уә әхләмә мән ағта, мә әхләмәкә гала мән гасаака уә ақрабәкә илә мән дағаакә, уә ағтафакә гала мән сәйәләкә, лә мәндийә иллә мән һәдейтә, уә лә дааллә иллә мән далалтә уә лә ганийә иллә мән ағнейтә, уә лә фақширә иллә мән әфқартә, уә лә мағсумә иллә мән гасамтә, уә лә мәстүүрә иллә мән сәтәртә.

Мағынасы:

Сенен пайдалы білім, мол рызык, бағынышты жүрек, мақтау айтатын тіл, ақылды іс, толық иман сұраймын.

Бізге ықыласты жандардың инабатын, тәубеге түскендердің ізеттілігін, салиқалы жандардың істерін, шынайы сенгендердің нанымын, нанғандардың бақытын, жеңгендердің дәрежесін бер.

Сен – бағыт берушілердің ең Ұлығысың, сұрағанға жауап берушілердің ең Жомартысың, сыйлаушылардың ең Ұлығысың.

Кімде-кім қатыгездік көрсетсе, қаһарыңа душар болады.

Саған дұға айтқанды Өзіңе жақындатасың,

Сенен тілек тілегенге қайырыммен қарайсың.

Сенен артық тура жол көрсететін ешкім жоқ,
Сенен басқа ешкім де адастыра алмайды.

Сен берген байлықтан артық байлық жоқ, тек Сен ғана кедейшілікке ұшырата аласың.

Күнәлі болу тек Сенің қолыңда. Тек Сен ғана жасыра аласың.

· ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää
 · ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää
 · ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää
 "ä ää ääää ääää ääää ääää ääää ääää ääää

Оқылуы:

Асәлүкә ән тәһәбә ләнә жәзиилә гатааиикә, уәс-сағаадәтә би-лиқааиикә, уәл-мәзиидә мин нигмәтикә уә әләәиикә, уә ән тәжғалу ләнә нуурән фи хәйәәтинә, уә нуурән фи хәширинә, уә нуурән фи мәмәәтинә, уә нуурән фи құбууринә уә нуурән нәтәуәссәлу биһи иләйкә, уә нуурән нәфүүзубиһи ләдейкә фә-иннә би-бәәбикә сәәилуунә, уә би-нәуәәликә мұғтәрифуунә, уә ли-лиқааиикә рәәжүүнә.

Мағынасы:

Сенен бізге беретініңді мол етіп сыйлауды сұраймын, Сеніменен кездесу қуанышын, шексіз нығметіңді, мейіріміңді сұраймын.

Біздің өмірімізді нұр шапағатына толтыр, Қиямет күнінде нұрыңды шаш.

Біздің өліміміз нұрлы болсын, қабіріміз жарық болсын.

Саған құлшылық еткенде нұрыңды төк, Сенен пана іздегенде нұрыңды шаш.

Сенен молшылық сұраймыз, бергеніңе шүкіршілік қыламыз, Сенімен кездесуді тілейміз.

· āā
· āāāā

· āā āāā· āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āā āā
· āā āā āāā· āā āā āā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
· āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
· āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā āāāā
"āāāā āāāā āāāā
· āāāā āāāāāāāāāā· āāāā āāāāāāāāāā āāāāāāāāāā
· āāāāāāāāāā āāāāāāāāāā āāāāāāāāāā āāāāāāāāāā āāāāāāāāāā
"āāāāāāāāāā āāāāāāāāāā

Оқылуы:

Аллаһумма әжғал хайра ғұмриш ахирәһу, уә хайра ғамалиш хауаатимәһу, уә хайра әййәғмиш йәүмә лиқааиқә

Аллаһумма сәбитниш би-әмриқә, уә әййидниш би-настрықә уә арзуқниш мин фадлықә, уә нәжжсиниш мин азаабикә, йәүмә тәбғасу гибәәдәкә, фақад әтейтүкә ли-рәхмәтиқә рәәжсийән, уә ған уатаниш нәәйийән, уә ли-нүсүқиш мүјәддийән, уә ли-фирааиidyқә қаадыйән, уә ли-китәәбикә тәәлийән, уә ләкә даағыйән уә ли-қасуәти қалбиш шәәкийән, уә мин зәнбиш хаашийән, уә ли-нәфсиш заалыман, уә би-жүрмиш ғаалимән, дүғааia мән жумигат ғүйуубуһу, уә кәсүрәт зунуубуһу, уә тасаррамәт әмәәлуһу, уә бәқийәт әсәәмүһу, уә инсәләт дәмғатүһу, уә инқатағат мүддәтүһу.

Дұғааіә мән лә йәжиду ли-нәфсиһи гаафиран гайрәкә, уә лә ли-мәімүүлиһи мин-әл-хайрәәти мүғтыйан сиуәкә, уә лә ли-кәсриһи жәәбирән иллә әнтә йә әрхамар-рахимиһнә, уә лә хәулә уә лә қууатә иллә биллаһи ал-ғали-ил-ғазим.

Мағынасы:

Я, Алла! Өмірімнің соңына дейін жақсылығыңды бер,

Жұмысым аяқталғанша оңға бастыр, Сенімен кездескенше күндерімді жақсылыққа толтыр.

Я, Алла! Өміріңмен маған төзімділік бер, жеңісіңмен мені жігерлендір, қайырымдылығыңменен рызық бер.

Ақырзаманда азапқа ұшыратпа.

Мен алыс шалғайдағы елімнен Сенен рақымшылығыңды сұрай келдім.

Қажылықтың діни жораларын орындау үшін, Сен жүктеген парыздарды өтеу үшін, Кітабыңды дауыстап оқу үшін келдім.

Дұғамды Өзіңе бағыштаймын: жүрегімді қатыгез қылма, жылы ет; күнәмді сездіріп, ұятты ет; залым қылма, мінезімді жұмсақ ет; жаман қылығымды жасырма, паш ет.

Кімде-кім айыптарын өтемесе, күнәларынан арылмаса, үміттерін ақтамаса, қылмыс жасауды қоймаса, біреудің көз жасына қалса, өміріне балта шапса, Алланың қаһарына ұшырайды.

Кімде-кім кешірімді Сенен сұрамай, басқаға жүгінсе, игілік-жақсылықты Сенен күтпей, басқадан күтсе, қаһарына ұшырайды.

Я, қайырымдылардың ең Ұлығы! Тек Сен ғана сынғанды түзете аласың.

йагыссыи ләкә әмрән, уә лә йәитии бағдәһу мәәсәмән уә лә йәхмилу бағдәһу уизрән, мунқаләбә мин газзәтә би-зикрикә лисәәнәһу, уә таһәрәт мән әл-әднәәси бәдәнәһу, уә истәудағтә әл-һүдә қалбәһу уә шәрәхтә бил-исләәми садраһу уә ақрартә би-ридаакә уә гафуикә қабләл-мәмәәти гайнәһу, уә гафафтә ган әл-мәәси ми басараһу, уә истәғмәлтә фи сәбишликә нәфсәһу, уә әсәлүкә ән лә тәжғалнии ашқә халқикә, әл-мүзнибиинә гиндәкә, уә лә ахйәбә әр-рәәжиинә ләдейкә уә лә әхрәмә әл-әмилиинә ли-рәхмәтикә, уә лә

Ахсәрә әл-мунқалибиинә мин һәзәл-мәуқифил-газими.

Мәуләйә раббил-ғааләмшинә.

Мағынасы:

Я, Алла! Азабыңды маған көрсетпе.

Билеушім, адастырма, құмарлыққа салдырма.

Саған жалынып дұға айтамын, тілеушінің жүзімен Өзіңе қараймын.

Қорыққанымнан Саған бетімді тостым. Дұғамды қабыл ал.

Теріс ісімді жөнге сал, бұ дүниеден мұң-мұқтажымды бер.

Қалауымды іске асыратын Сенсің.

Саған дұға бағыштаған қажылардың қайтып оралатын жерінде тілектерімді қабыл қыл.

Қажыға келгендердің кінәлары кешірімді болады. Олар күнәларынан тазарады. Жамандықтары жойылады, істері берекелі болады. Саған бағынғанның ісі нәтижелі болады.

Бұдан кейін ол күнәға батпайды, жауапкершілікті алмайды.

Аузынан Сені тастамайтынға күш-қуат бердің.

Тәнін кірден тазарттың.

Жүрегіне тура жолмен жүргізетін сезім ұялаттың,
кеудесіне Исламның нұрын толтырдың.

Ризашылығыңды бердің, көзі жұмылғанша
кешірімді болдың.

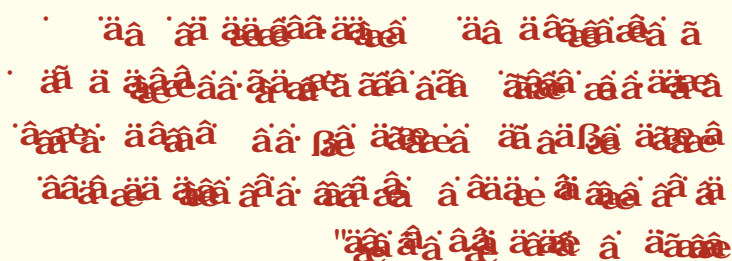
Жамандыққа бой ұрдырмадың, жан-дүниесін
Өзіңе бағыштадың.

Сенен зардап шектірмеуімді, күнәға батырма-
уыңды сұраймын.

Сенен сұрағандардың тілегін аяқсыз қалдырма,
рақымшылығына үміт артқандарды тасаңнан тыс
қалдырма.

Осы қасиетті жерге қайтып оралғандарды шығынға
ұшыратпа, Билеушім!

Ғаламдарды Жаратушы!

Оқылуы:

*Аллаһумма уә қад дағаутукә бид-дұғаиі әлләзи
ғалләмтәһниһи, фәлә тәхримһи мин-әр-рәжсәәи әлләзи
ғаррафтәһниһи, йә мән лә тәнфағуһу ат-таағату уә лә
тадұрруһу әл-мағсыйату, уә мә ағтайтәһниһи миммә
үхиббу фә-әжғалһу лиһи гаунән фимә түхиббу уә әжғалһу
лиһи хайрән, уә хәббиб таағатәкә лиһи, уәл-ғамалә биһә
кәмә хәббәбтәһә илә үләәйкә хәттә рәәду сәуәбәһә,
уә кәмә һәдейтәһниһи лил-исләәми фәлә тәнзағһу минһи
хәттә тақбыданиһи иләйкә уә әнә ғаләһи.*

Мағынасы:

Я, Алла! Саған үйренген дұғамды айттым.

Білетін өтініш-тілегімді жауапсыз қалдырма.

Кімде-кім құлшылық етпесе, ешнәрсеге шамасы келмейді, күнәға батса, ешнәрсеге жарамайды.

Қалағанымды бердің, көмегіңді аямадың, жақсылық жасадың.

Саған деген құлшылығымды сыйладың.

Олар сауабын көргенше игілік бердің. Сондай игі істі маған да бердің.

Мені Исламның ақиқат жолымен жүргіздің. Бү дүниеден өтіп, Өзіңнің алдыңа келгенше, мені осы жолдан тайдырма.

ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 "ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 : ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ

Оқылуы:

Аллаһумма хәббиб илейиәл-имәәнә уә зейинһу фи қалби уә кәрриһ илейиәл-күфрә уәл-фусууқа уәл-ғыһаана уә әжғални минәр-рашидиинә.

Аллаһумма ихтим бил-хайрәәти әжәәлнә, уә хаққиқ би-фадлыкә әмәәлнә, уә сәһһил ли-булууги ридаакә сүбүләнә уә хәссин фи жамиигил-әхуәәли әғмәәләнә, йә

"aā'aā'aā'e' äā'eā'eā'e
 'āā'a' ä' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä
 ' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä
 ' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä
 ' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä
 ' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä
 ' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä' äā'a ä

Оқылуы:

Аллаһумма иннә нагузу бикә мин жуһдил-баләи уә дарәкә ши-шифәәи, уә шәмәәтәтил-ығдәәи уә сүүил-манзари, уәл-мунқалиби фил-әһли уәл-мәәли уәл-уәләди.

Аллаһумма лә тәдағ фи мақааминә һәзә зәнбән иллә гафартәһу, уә лә һәммән иллә фарражтәһу, уә лә гаәибән иллә рәдәдтәһу уә лә кәрбән иллә кәшәфтәһу, уә лә дейнән иллә қадайтәһу, уә лә гадууән иллә кәфәйтәһу, уә лә фәсәәдән иллә аслахтәһу, уә лә мари-дан иллә гаафейтәһу, уә лә халләтән иллә сәдәдтәһә, уә лә хәжәтән мин хәуәәиҗид-дүнийә уәл-ахирати ләкә фиһә ридан уә ләнә фиһә салаахүн иллә қадайтәһә фә-иннәкә тәһдиис-сәбишлә, уә тәжбүрул-кәсиирә уә түғнишл-фақишрә.

Мағынасы:

Я, Алла! Бізді бәле-жәледен, өлімнің жақындауынан құтқар.

Дүшпанның сайқымазағынан, сұқ көзден сақта.

Туған-туыскандарды, бала-шағаны аман қыл, мал-мүліктен айырма.

Я, Алла! Осы қасиетті жерде кінәмізді кештің, үрейден арылттың, жоғымызды таптың, мұңымызды кетірдің, қарызымызды жойдың, жауымыз-

Аллаһумма әжғалил-мәутә хайра гааибин нәнтазыруһу, уәл-қабрә хайра бәйтин нағмуруһу әжғал мә бағдәһу хайран ләнә минһу.

Рабби иғфир лии уә ли-уәәлидәйә уә ли-әбнәәйии уә ли-ихуәәнии уә ли-әһли бәйтии уә зүррийәтии, уә лил-мүминиинә уәл-мүминәәти уәл-мүслимиинә уәл-мүслимәәти, әл-әхйәәйи минһум уәл-әмуәәти.

Мағынасы:

Я, Алла! Күндердің күнінде біз Сенің алдыңа келеміз, сонда ақталғанымыз қабыл болсын, кінәміз кешірімді, біліміміз толық, ұмтылысымыз ризалы болсын.

Пәни жүзім Сенің күш-қуатқа, құдіретке ие мәңгілік жүзіңнің алдында жалынышты болсын.

Я, Алла! Сенен мені ешкім де қорғай алмайды. Сен тыйым салғанды маған ешкім де бере алмайды.

Ризашылығым аз болса да, кері қайтарма, сабырлығым аз болса да, тәлкіге салма.

Я, Алла! бізге келетін өлім - жақсы беймәлім болсын, біз ғұмыр жасайтын қабір - жайлы үйге болсын. Одан кейін де беретінің тек жақсылық болсын.

Жаратқан Ием! Мені, әке-шешемді, балаларымды, ағайын-туыстарды, отбасымды, ұрпағымды, иманды еркектер мен әйелдерді, мұсылмандарды кешіре гөр.

Оларға берілетін өмір де, өлім де – Сенен.

· ä
· ä
· ä
· ä
"ä ä

Оқылуы:

Аллаһумма инни әсәлукә имәәнән йубааширу қалби уә йақиинан саадиқан хаттә ағләмә иннәһә лә йұсыибуни иллә мә кәтәбтә лии уа раддынии би-қадааикә, уә ағынии гәләд-дүнйә бил-ғиффәти уәл-қанаағати, уә гәләд-диини бит-таағати уа таһһир лисәәнии мин-әл-кәзиби, уа қалбии минән-нифаақи, уа гамалии мин-әр-рийәәи, уа басрии мин-әл-хийәәнәти фә-иннәкә тағләмә хааинәтәл-ағйуни уә мә тухфиш ас-сұдууру.

Мағынасы:

Я, Алла! Сенен жүрегімді қуантатын иман, шын-шыл наным сұраймын. Білмегенімді білдір.

Маңдайыма жазғаныңнан басқасына душар етпе. Үкіміңмен риза ет.

Дүниеқоңыздықтан аулақ қыл, қанағат бер.

Дінде құлшылық бер, тілімді өтірік сөзден тазарт.

Жүрегімді өзімшілдіктен, жұмысымды жалған-дықтан, жанарымды қиянаттан сақта.

Шындығында, Сен көзге көрінетін де, іште жатқан да қиянатты білесің.

‘ā ā ā ‘ā ā ā ‘ā ā ā ‘ā ā ā ‘ā ā ā ‘ā ā ā ‘ā ā ā ‘ā ā ā
ā
‘ā
“ā ā

Оқылуы:

Раббәнә әтинә фид-дүнйә хасәнәтән уә фил-ахирати хасәнәтән уа қина азаабан-нәәри, уә игфир ләнә уә ли-уәәлидәйнә уә уәәлиди уәәлидәйнә уә зүррийәтинә уә ихуәәнинә уә әһлиинә уәл-хаадыриина уәл-ғааибиинә

мин-ал-мүслиминә әжмағинә, би-рахмәтикә йә әрхамар-рахиминә, салла Аллаһу гала сәйидинә Мухаммадин уә галә әәлиһи уә сахбиһи әжмағинә.

Мағынасы:

Жаратқан Иеміз! Бізді бұ дүниеден жақсылықпен өткіз, о дүниеде де жақсылығыңды бере гөр! Бізді тозақ отының азабынан сақтай гөр!

Бізге, әке-шешемізге, ата-бабамызға, ұрпағымызға, туған-туысқандарымызға, отбасымызға, бұ дүниеде бар және марқұм болған барша мұсылмандарға рақымшылық жасап, кешіре гөр.

Сен – рақымшылардың ең Ұлығысың!

Мұхаммед пайғамбарымызға, оның әулетіне, барлық сахабаларына Алланың шапағаты жаусын!

Арафат дұғасын оқып, Алла тағалаға кешірім сұрап жалбарынған қажы бар күнәларынан тазарып, жаңа өмірге аяқ басқанын сезінеді. Күн батқасын олар Мүздәлифаға бет алады.

МҮЗДӘЛИФА

Мүздәлифа Арафат пен Мина арасындағы жер. Мүздәлифаға жеткесін қажы намазшам мен құтпан намаздарын басын қосып оқиды. Сол жерде түнейді.

Зүл-хиджа айының 10-күні таң атпай тұрып қажылар Мүздәлифадағы «Машғар Харам» деген жерге келеді. Осы жерде памдат намазын оқып болғасын, құбыла жаққа қарап, сұбхана Алла тағалаға дұға айтады.

Мүздәлифа дұғасы

Алдымен **ḥamdu lillāh** (ахамду лиллаһ тағалә) деп Жаратқан Иемізге мақтау айтылады. Сосын **lā ilāhā illallāh**- «Алладан басқа құдай жоқ» деп хәләл, одан кейін **allāhu akbar** (аллаһу әкбәр) – «Алла ең ұлы» деп тәкбир айтылады. Содан соң мына дұға оқылады:

ʾāllāhū akbar ʾāllāhū akbar ʾāllāhū akbar ʾāllāhū akbar ʾāllāhū akbar ʾāllāhū akbar
: **ʾāllāhū akbar ʾāllāhū akbar ʾāllāhū akbar ʾāllāhū akbar**

· ʾā āāāāāāāāāāāā · āāāāāāāāāāāāāāāāāāāāāā
 · ā āāā
 āā

Оқылуы:

Аллаһумма кәмә әуқафтәнә уә әурейтәнә ййәәһү, фә-уәффиқнә ли-зикриқә кәмә һәдейтәнә уә игфир ләнә уә әрхәмнә кәмә уағадтәнә би-қауликә, уә қаулуқә әл-хаққу: «фә-изә әфадтум мин арафаатин фа-узкуруу Алла гиндәл-машғарил-харамии уә узкурууһу кәмә һәдәәкүм уә ин күнтүм мин қаблиһи ләминәд-дааллиинә, сүммә уфииду мин хейсү әфаадан-нәәсу уә истағфируу Алла иннә Алла гафуурун рәхиимун».

Мағынасы:

Я, Алла! Сенің алдында тұрмыз, жанарымыз Сенде.

Өзің бізге тура жолды көрсеткендей, Сені еске аламыз.

Өз сөзінде бізге уәде еткендей, кешірімді, қайырымды бол.

Ал Сенің сөзің – ақиқат:

«Арафаттан бет алғанда, Машғар Харамның жанында Алланы еске алыңдар. Ол сендерді тура жолға шығарғанын еске алыңдар.

Бұрын сендер адасқандардың санатында болатынсыңдар.

Сосын адамдар жүріп өткен жермен жүріндер және Алладан кешірім сұрандар. Шындығында, Алла – кешіруші, қайырымды» («Бақара» сүресінің 198-199 аяттары).

· ā āāā
 · ā āāā

'äë ää ää ä ä : ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 ' ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
 ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää

Оқылуы:

Аллаһумма иннә нәсіәлүкә йә гафууру йә рәхииму ән тәфтәхә ли-адғыйатинә әбуәәбәл-ижәәбәти, йә мән изә сәләләһү ал-мүдтарру ижәәбәһү, йә мән йақуулу ли-ш-шейи күн фәйәкүүн,

Аллаһумма иннә жиінәкә би-жамғинә мүтәшәфғиғинә иләйкә фи гүффрааникә зүнуубәнә, фә-лә тәрүддәнә хааибшинә, уә әәтинә афдала мә түйти гибәәдәкә ас-саалихинә уә лә тасрифнә мин һәзәл-машғарил-ғазими иллә фәәизинә гайрә хазааһа уә лә нәәдимшинә уә лә дааллишинә уә лә мүдыллишинә, йә әрхәмә әр-рахимшинә.

Мағынасы:

Я, Алла! Я, Кешіруші! Я, Рақымды! Сенен дұғаларымызға жауаптың қақпаларын ашуды сұраймыз.

Кімде-кім Сенен сұраса, жауабын алады.

Сен бол деген нәрсе болады.

Я, Алла! Біз барлығымыз жиылып, Сенен күнәмізден тазартуды сұрау үшін алдына келдік.

Бізді сәтсіздікке ұшыратпа.

Бізге салиқалы құлдарыңа бергеннің ең жақсысын бер.

Осы Ұлы Машғарда ар-намысынан айырылмаған, кінәсін мойындаған, адаспаған, адастырмағанның тілегі қабыл болады.

Сен – қайырымдылардың ең Ұлығысың!

РӘМИЛ-ЖАМРАТ

Рәмил-жамрат – тас лақтыру салты. Минада Алла тағаланың лағынетіне ұшыраған Ібіліс шайтанды меңзейтін үш тас үйіндісі бар, тас үйіндісін «жамрат» деп атайды. Үш жамраттың өз атаулары бар: әл-Жамрат әл-сұғра («Кіші жамрат»), әл-Жамрат әл-уста («Ортаңғы жамрат») және әл-Жамрат әл-ақаба («Соңғы жамрат»).

Таң атқанда Минаға келген қажы әл-Жамрат әл-ақабаға жеті тас лақтырады. Тас бұршақтың дәніндей, аса ірі болмау керек. Тасты жуып, тазалауға болмайды. Тастың орнына топырақ не темір лақтыруға болмайды. Тас лақтырғанда бөтен адамға тиіп кетпеуін қадағалау керек. Жеті тасты бір мезгілде лақтыру қажет. Әр тасты лақтырған сайын «Аллаһу әкбәр» деп тәкбир айтады.

Міне, осы кезден құрбан айты басталады. Сондықтан Зұл-хижжа айының 10-күнін «Йәумун-нахр» («Құрбандық шалатын күн») деп атайды.

Алла Ұлы, Алла Ұлы, Алла Ұлы.

Қайырымды, рақымды Алла атымен,

Алла Ұлы, Алла Ұлы, Алла Ұлы.

Жаратқан Ием, Саған тағзым етемін, игілікті істер мен дұғаларымды бағыштаймын.

Ей, Пайғамбар, Саған тынышық тілеймін, Алланың рақымы мен берекеті жаусын.

Бізге және Алланың салиқалы құлдарына тыныштық болсын.

Мен Алладан басқа құдай жоқ екеніне куә боламын және Мұхаммед оның құлы әрі елшісі екеніне куә боламын.

Алғаш рет құрбандық шалған – Ибраһим пайғамбар (ғ.с.). Алла тағала Ибраһим пайғамбарды сынау үшін жалғыз ұлы Исмайылды құрбандыққа шалуды әмір етеді. Жаратқан Иенің бұл әміріне әкелі-балалы екеуі де көндігіп, енді оны орындамақшы болғанда, Алла тағала баланың орнына «мынаны сой» деп, көк қошқарды түсіреді. Сондықтан қажылар Ибраһим пайғамбарды (ғ.с.) еске алып, мына дұғаны оқиды:

· ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū
 ʾā ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū
 " ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū ʾāllāhū

Оқылуы:

Аллаһумма салли ғала Мухаммәд уа ғала әәли Мухаммәд кәмә саллейта ғала Ибраһиим уа ғала әәли Ибраһим. уә бәрик ғала Мухаммәд уа ғала әәли Мухаммәд кәмә бәрәктә ғала Ибраһиим уа ғала әәли Ибраһим фил-әләмин иннәкә хәмиидун мәжшиидун.

Мағынасы:

Я, Алла! Ибраһим мен оның әулетіне ризалығыңды білдіргендей, Мұхаммед пен оның әулетіне ризалығыңды білдір.

Ибраһим мен оның бүкіл әлемдегі әулетіне береке бергендей, Мұхаммед пен оның әулетіне де береке бер.

Сен мәңгілік мақтауымсың.

Осы дұғаларды оқып болғасын, қажы сұбхана Алла тағаладан құрбандыққа шалынатын малды қабыл алуын сұрайды:

Оқылуы:

Би-исмил-лаһи уә Аллаһу әкбәр, аллаһумма һәзә минкә уә ләкә,

Аллаһумма тақаббәл минни.

Мағынасы:

Алла атыменен. Алла – Ұлы!

Я, Жаратқан Ием! Бұл (малды) Саған арнадым.

Менен қабыл ал.

Қажылар құрбандыққа шалынған малдың етін үштен бірін пайдаланып, қалғанын қайыршы-мүсәпірлерге үлестіріп береді. Зұл-хижжа айының 10-13 күндер аралығында сойылған мал құрбандыққа шалынған болып есептеледі.

Содан кейін қажылар шаштарын алады, не қысқартады. Қажы әйел шашының бұрымын саусақтың еліндей қысқартады. Қиылған шаштарды Минада жерге көміп тастайды. Міне, осыдан бастап ихрам кезінде тыйым салынған барлық іс-әрекеттер қайтадан рұқсат етіледі. Қажылар ихрам хал-күйінен шығып, Меккеге келеді.

Мәсжид Харамда қажы «тауаф әл-ифада» («қосымша тауаф») әдет-ғұрпын орындайды. Тауаф әл-ифада алғашқы тауаф әл-құдым секілді қасиетті Қағбаны жеті рет айналатын діни жора. Алайда тауаф әл-құдымға қарағанда, Қағбаны қалыпты жүріспен жеті рет айналады. Сосын Алла тағалаға шүкіршілік етіп, зәмзәм суын ішеді.

Егер қажы Зұл-хижжа айының 8-күніне дейін тауаф әл-құдұм мен сағи діни жораларын жасамаған болса, онда ол сағи рәсімін орындайды.

ӘЙЙӘМ ӘТ-ТӘШРИҚ

Әййәм әт-тәшриқ – Құрбан айты басталғаннан кейінгі үш күн. «Әййәм әт-тәшриқ» сөз тіркесі «Етті күнге қақтайтын күндер» деген мағына береді, яғни бұл күндері құрбандыққа шалынған малдың еті қақталып кептіріледі. Зұл-хижжа айының 11-13 күндеріне сәйкес келетін Әййәм әт-тәшриқ – қажылықтан күнделікті тіршілікке өтетін күндер.

Зул-хижжа айының 11-күні түстен кешке дейін қажылар Минадағы үш жамратқа тас лақтырады. Алдымен қажы Кіші жамратқа 7 тас лақтырады. Әрбір тасты лақтырғанда «Аллаһу әкбәр» деп тәкбир айтылады. Сосын құбыла жаққа қарап, сүбхана Алла тағалаға мақтау айтып, «*Лә илаһа иллаллаһ*» деп тәһліл айтып, мына дұғаны оқиды:

ʾāʾāḥī · āʾā āāāā · ā āāāā ā āāāā āāā ā
 "āā
 āāā · āāāā · āāāā · āāāā · āāāā

"Bā'ā'ā'ā' ā'ā'ā'ā' ā'ā'ā'ā'ā'ā'

Оқылуы:

Аллаһумматасдиқанби-китәәбикәуәиттибааған
ли-сүннәти нәбийикә, сәйидинә Мухаммәдин саллаллаһу
ғаләйһи уә сәлләм.

Аллаһу әкбәру кәбишрән уә әл-хамдү лиллә кәсишрән,
уә сүбханә Алла бүкрәтән уа асилан, лә иләһә иллә Алла,
уахдәһу лә шәришкә ләһу

Аллаһумма әжғалһу хижжән мәбруурән уә сәғйән
мәшкурурән.

Мағынасы:

Я, Алла! Кітабыңа сендім және Сенің Елшің -
біздің пайғамбарымыз Мұхаммедтің (с.а.с.) сүннет
жолын ұстадым.

Алла – ұлылардың ең Ұлысы, Аллаға шүкіршілігім
шексіз.

Таң атқаннан күн батқанға дейін Аллаға мақтау
айтамын.

Алладан басқа құдай жоқ, ол – жалғыз, оның серігі
жоқ.

Я, Алла! Қажылығымды адал қыл, ниетімді
ризашылығыңмен қабыл ал.

· ā'ā'ā'ā' ā'ā'ā'ā' ā'ā'ā'ā'ā'ā'
"ā'ā'ā'ā'

· ā'ā'ā'ā' ā'ā'ā'ā' ā'ā'ā'ā'ā'ā'

· ā'ā'ā'ā' ā'ā'ā'ā' ā'ā'ā'ā'ā'ā'

"ā'ā'ā'ā'

Сосын 150 метр жерде тұрған Ортаңғы жамратқа барып, оған да 7 тас лақтырады. Одан кейін Ортаңғы жамраттан 275 метр жердегі әл-Жамрат әл-ақабаға келіп, оған да 7 тас лақтырады. Келесі күні де, яғни Зул-хижжа айының 12-күні де түстен кейін осы іс-әрекеттерді қайталап, үш жамратқа тас лақтырады. Зул-хижжа айының 13-күні алғашқы екі күнде адамдардың көптігінен «рәмил-жамрат» діни жораларын орындауға үлгере алмаған қажылар үш жамратқа тас лақтырады.

Сонымен ең соңғы жамратқа тас лақтырғаннан кейін қажы артына бұрылып қарамай, адамдарға соғыспай, бірден Меккеге бет алады.

«Рәмил-жамрат» әдет-ғұрпын орындағанда қажы өз жанын шайтанның арбауынан азат етеді. Әр тасты лақтырған сайын ол өзінен шайтанды алыстатады. Сондықтан қажы үш жамратқа тас лақтырып, күнәдан тазарып, шайтанды жеңеді.

Зул-хижжа айының 14-күні қажылықтың барлық әдет-ғұрыптары аяқталады. Мұсылман қажы атанады.

Мекке мүкәррәмадан кетер алдында қажы Мәсжид Харамға келіп, «тауаф әл-уадағ», яғни «қоштасу тауафын» орындайды.

ҚОШТАСУ ТАУАФЫ

Тауаф әл-құдым мен тауаф әл-ифаданы орындап машықтанған қажы қоштасу тауафы кезінде былай деп дұға айтады:

Қоштасу тауафтың дұғасы

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِاَنَّكَ اَنْتَ الْغَفُوْرُ الْكَرِيْمُ
اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِاَنَّكَ اَنْتَ الْغَفُوْرُ الْكَرِيْمُ
اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِاَنَّكَ اَنْتَ الْغَفُوْرُ الْكَرِيْمُ
اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِاَنَّكَ اَنْتَ الْغَفُوْرُ الْكَرِيْمُ
اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِاَنَّكَ اَنْتَ الْغَفُوْرُ الْكَرِيْمُ
اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِاَنَّكَ اَنْتَ الْغَفُوْرُ الْكَرِيْمُ
اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِاَنَّكَ اَنْتَ الْغَفُوْرُ الْكَرِيْمُ

Оқылуы:

«Иннә әлләзи фарада галәйкә әл-құрәәнә ләрәәдука
илә мағадин»

Йә мұғиідән игьиднии уә йә сәмиигу әсмағнии,
йә жәббәәру әжбүрнии йә сәттәәру әстүрнии, йә
рахмәәну әрхәмнии йә рәддәәду әрдуднии илә бәйтикә
һәзә, уә әрзүқнии әл-ғаудә сүммә әл-ғаудә кәррәәтин
бағдә мәррәәтин, тәәибинә, гаабидинә ли-раббинә
хәғмидинә, садақа Аллаһу уағдәһу, уә насара габдәһу
уә һәзәмәл-әхзәәбә уахдәһу,

Аллаһумма үктубис-сәләғмәтә уәл-ғаафийәтә
уәл-ғаниимәтә ләнә уә ли-ғабиидикәл-хүжжәәжи уәз-
зүууәәри уәл-ғүзәәти уәл-мүсәәфириинә уәл-муқшииминә

фи бәррикә уә бәхрикә мин үммәти Мухаммәдин әжмағинә.

Мағынасы:

«Шындығында, Саған (Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.)) Құранды міндет қылған (Алла тағала) Сені қайтар жеріңе (Меккеге) қайтарады» («Қасас» сүресінің 85-аяты).

Я, Қайтарушы! Қайтар мені. Я, Бәрін де Тыңдаушы! Тыңда мені.

Я, Құдіретті! Күш-қуат бер. Я, Кешіруші! Қорға мені.

Я, Қайырымды! Рақымды бол маған. Я, Қайтарушы! Қайтар мені осы Үйіңе.

Қайтуға рызық бер маған, сосын қайта-қайта осы жерге оралуға нәсіп ет.

Кешірім сұраушылар, құлшылық етушілер Жаратқан Иемізге мақтау айтады.

Алла уәдесін орындады, құлын қорғады, әл-Ахзабты (Мәдина қаласы үшін шайқаста Мұхаммед пайғамбарымызға (с.а.с.) қарсы шыққан тайпалар одағы) жеңді.

Я, Алла! Бізге, қажылық жасаған құлдарыңа, келушілерге, жолаушыларға, құрлықта да, теңізде де мекен етушілерге, Мұхаммед үмбетінің барлығына тыныштық, жақсылық, құт-береке бер.

әәәәәәәә ә әәәәәә әәәәәә әәәәәә әәәәәә
· әәәәәәәә әәәәәә әәәәәә әәәәәә әәәәәә әәәәәә
· әәәәәәәә әәәәәәәә әәәәәәәә әәәәәәәә әәәәәәәә
"әәәәәә"

Оқылуы:

Аллаһумма әхфазниһи ган йәмиһиниһи уә ган йәсәәриһи, уә мин қуддәәмиһи уә мин уәрәәиһи заһриһи уә мин фәуқиһи уә мин тәхтиһи хаттә туассыләһниһи илә әһлиһи уә бәләдһи фә-изә әусалтәһниһи илә әһлиһи уә бәләдһи әсалүкә ән лә тухлиһиниһи мин рәхмәтикә тарфатә гайн, уә лә ақаллә мин зәликә.

Мағынасы:

Я, Алла! Мені оңымнан да, солымнан да, алдымнан да, артымнан да, үстімнен де, астымнан да туған-туысқандарыма, еліме жеткізгеніңше сақта.

Ал енді туған-туысқандарыма, еліме аман-есен жеткізгеннен кейін Сенен сұрайтыным: бір қас қағым сәтке де рақымшылығыңнан мені айырма.

ä ää äi ää ää ää ää ää ä ä ä ä ä ä ä
· ää ää ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
' ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
" ä ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää

Оқылуы:

Аллаһумма күн ләнә сааһибән фи сәфәринә, уә халифәтән фи әһлинә, уә ат-мис гала ужууһи ағдаәинә, уә әмсахүм гала мәкәәнәтиһим фәлә йәстатигунә әл-мұдыйә уә лә әл-мәжиһә илейнә,

Аллаһумма әрхәмниһи би-тәркил-мағаасыһи уә мә лә йағниһиниһи мә әбқайтәһниһи уә әрхәмниһи ән әтәкәлләфә мә лә йағниһиниһи уә әрзүқниһи хүснән-назары фимә йурдыка ганниһи.

Мағынасы:

Я, Алла! Осы сапарымызда оң жолыңды бер.

Туған-туысқандарымыздың қамқоршысы бол.

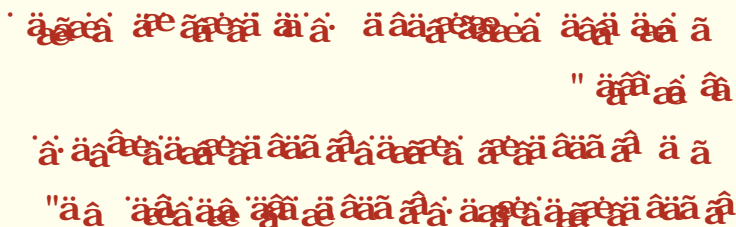
Жауымыздың көзін құрт.

Олар бізге келіп те, кете де алмайтындай құтын қашыр.

Я, Алла! Кінәмнан арылтатын қайырымдылық жаса, жебеушім бол, жалғыз тастама.

Маған рақымшылығыңды көрсет, ауыртпашылықта қамқорлық жаса.

Маған ризашылық танытқан жылы шырайлы жүзіңді рызық қыл.

Оқылуы:

Аллаһумма мәттиғнии би-басарии уә әжғалһу әл-уәәрисә миннии, уә әринии мин-әл-ғадууи сәірии уә әнсұрнии мин заламании.

Аллаһумма инни ағуузу бикә мин-әл-һәмми уәл-хүзни уә ағуузу бикә мин-әл-ғажзи уәл-кәсәли, уә ағуузу бикә мин-әл-жүбни уәбұхли, уә ағуузу бикә мин ғаләбәтид-дейни уә қаһрир-рижәәли.

Мағынасы:

Я, Алла! Көзімді ашық қыл, ұрпағымды жалғастыр.

Жаудан өшімді алдыр, маған зұлымдық жа-сағанды жеңдір.

Я, Алла! Ауру-сырқаудан, кеселден сақта.

Қорқақтық пен сарандықтан сақта.

Қарызды болудан, адамға тәуелді болудан сақта.

'ā 'ā āāāāāāāā āāā āāāāāāāā āāāāāāāāā
 āāāāāāāā āāā āāāāāāāā āāāāāāāāā
 āāāāāāāā āāā āāāāāāāā āāāāāāāāā
 āāāāāāāā āāā āāāāāāāā āāāāāāāāā
 āāāāāāāā āāā āāāāāāāā āāāāāāāāā

Оқылуы:

Аллаһумма иннә нәсәлүкә фи сәфәринә һәзә әл-бәррә уәт-тақуа, уә мин-әл-ғамали мә тәрда

Аллаһумма һәууин ғаләйнә сәфәрәнә һәзә, уә таууығна бағдәһу.

Аллаһумма инни ағуузу бикә мин уағсәәии әс-сәфәри уә кәәбәтил-манзари уә сүүил-мунқаләби фил-мәәли уәл-әһли уәл-уәләди

Аллаһумма атуи ләнә әл-арда уә һәууин ғаләйнә әс-сәфәри.

Мағынасы:

Я, Алла! Осы сапарымызда Сенен сүйіспеншілік пен тақуалық сұраймыз.

Ісімізге риза бол.

Я, Алла! Осы сапарымызды жеңіл қыл, жолымыз оң болсын.

Я, Алла! Сен – сапардың иесісің, туыстардың жебеушісісің.

Я, Алла! Жол жүрудің машақатынан, сүрініп-жығылудан сақта.

Мал-мүлікті, жақын-туысқандарды, бала-шағаны бәле-жәледен сақта.

Я, Алла! Ұзақ қашықтықтағы жолымыздан жылдам өткіз, сапарымыз оң болсын.

· ā āā āāā āāāā āāāāā āāāāāā āāāāāāā
 "āāāāā
 · ā āā āāā āāāā āāāāā āāāāāā āāāāāāā
 "āāāāā
 · · āā āāā āāāā āāāāā āāāāāā āāāāāāā
 · āāāāā āāāāāā āāāāāāāāāāāāāāāāāāāāā
 "āāāāā

Оқылуы:

Аллаһумма бәләған йәблұғу хайрән, уә ситрән мінкә, уә ридуаанән би-йәдикәл-хайру, иннәкә гала күлли шейин қадшир.

Аллаһумма һәууин галәйнә әс-сәфәри, уә атұуи ләнә әл-арда,

Аллаһумма асхәбнә фи сәфәринә, уә ахлуфнә фи әһлинә.

Аллаһумма әхфазһии мин бейни йәдәйә уә мин хал-фиһи уә ган йәмиһинии, уә ган шимәәлиһи, уә мин фәуқиһи, уә ағуузу би-газаматикә ән агтәәлә мин тәхтиһи йә әрхәмә әр-рахимһинә йә раббәл-ғаалимиһинә.

Мағынасы:

Я, Алла! Жақсылықты Жеткізуші! Кешірім де Сенен. Қолыңдағы жақсылығыңмен риза қыл бізді.

Шындығында, Сен бәрінен де күдіреттісің.

Я, Алла! Бізге ақ сапар бер, жердің шалғайлығын қысқарт.

сыраафии ин азинтә лии гайрә мүстәбдилин бикә уә лә би-бәйтикә, уә лә раағибән ганкә уә лә ган бәйтикә,

Аллаһумма фа-асхәбниил-гаафийәтә фи бәдәнии, уас-сыххәтә фи жисмии, уәл-ғысматә фи диини, уә әхсин мунқаләбши, уә әрзүқнии таағатәкә мә әбқайтәнии, уә әжмағ лии бәйнә хайрид-дүниә уәл-аахирати, иннәкә гала күлли шейин қадшир, уә сала Аллаһу гала сәйидинә Мухаммадин уә гала әәлиһи уә сахбиһи әжмағиинә.

Мағынасы:

Я, Алла! Бұл – Сенің Үйің. Мән Сенің құлыңмын, құлыңның ұлымын, үмметіңнің баласымын.

Маған не берсең де қайырымыңмен бер.

Үйіңе келіп, мінәжатымды нығметіңмен толық аяқтағанша осы елде пана бол.

Маған Сенің ризашылығың керек, ризашылығыңды молынан бер.

Сенің Үйіңнен өз үйіме кеткенге дейін шапағатыңды жаудыр.

Елге қайтуға уақыт келді, ешбір шүбәсіз рұқсатыңды бер.

Үйіңді де қимаймын, Өзіңмен тілдесуге де күштармын.

Я, Алла! Бас-аяғымды аман қыл, деніме саулық бер, дінім мықты болсын.

Осы қасиетті жерге қайтып оралуға жассын. Өзіңе құлшылық етуге рызық ет. Жалғыз қалдырма.

Бұ дүниедегі де, о дүниедегі де жақсылықтың барлығын бер.

Шындығында, Сен бәрінен де күдіреттісің.

Мұхаммед пайғамбарымызға, оның әулетіне, барлық сахабаларына шапағатың жаусын.

МӘДИНА

Мәдина – мұсылмандар үшін Меккеден кейінгі екінші қасиетті қала. Мәдина – Сауд Арабиясы корольдігінің батыс бөлігінде, Меккеден 430 км қашықтықта орналасқан. Қала теңіз деңгейінен 625 м биіктікте оазисте жайғасқан.

Мәдинаның теңеуі «мүнәууәра», яғни арабтар нұрлы Мәдина деп атайды. Қажылар Мәдина мүнәууәраға бет алғанда, Мұхаммед пайғамбарымыздың (с.а.с.) осы шаһарға кірген күнін еске алады. 622 жылдың 22 қыркүйегінде Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) сахабаларымен Йәсриб қаласына келеді.

Осы күннен мұсылмандардың жыл санауы – һижра жылы басталады. Кейін Йәсрибті мұсылмандар «мәдинан-нәби» («Пайғамбардың қаласы») деп, немесе тек қана Мәдина деп атап кеткен.

Мұхаммед пайғамбарымыз (с.а.с.) өмірінің соңғы 10 жылын осы қалада өткізген. Осы уақыт ішінде Алла тағала оған Құран кәрімдегі 2, 98, 64, 62, 8, 47, 3, 61, 57, 4, 65, 59, 33, 63, 24, 58, 22, 48, 66, 60, 110, 49, 9 және 5-ші сүрелерді уақыт-уақытымен түсірген. Сондықтан

қасиетті Кітаптағы 114 сүренің осы 24 сүресін «мәдиналық» деп атайды.

Нұрлы Мәдинаның 95 теңеуі бар: «Таиба» («Қошеметті»), «әл-Асыма» («Астана»), «Бәйт Расул Алла» («Алла Елшісінің Үйі»), «Дар әл-Фатх» («Беташар шаңырақ»), «Құббат әл-Ислам» («Исламның күмбезі»), «Қалб әл-Иман» («Иманның жүрегі»), «Дар әл-Сүнна» («Сүннеттің Ордасы») және т.б.

Пайғамбар мешітіне зиярат

Мұсылмандар Мұхаммед пайғамбардың (с.а.с.) өмірімен тығыз байланысты үш мешітті – Меккедегі «Масжид Харам», Мәдинадағы «Мәсжид Нәбәуи» («Пайғамбар мешіті») және Иерусалимдегі «Масжид Ақса» («Алыстағы мешітті») қасиетті деп санайды.

Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) Мәдинадағы мешіттің құрылысына өзі тікелей қатысып, алғашқы мұсылмандармен бірге саз балшық илеп, тастан кірпіш қалаған.

Мешіт Алланың Елшісі (с.а.с.) алғаш рет Йәсриб шаһарына келгенде түйесі шөккен жерге салынды.

Оның ұзындығы 70 қадам, ені – 60 қадам, ал биіктігі – 5 қадам болды.

Кейін хижра жыл санауының 7-ші жылы Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) мешіттің ауданын 10 мың шаршы қадамға дейін ұлғайтып, биіктігін 7 қадамға көтеріп, пальманың бұтақтарымен шатырлаған. Мешіттің үш қақпасы болған, бірі – Иерусалим (Құдыс) жаққа қараған. Ол кезде мешіттің құбыланы көрсететін михрабы болмаған. Содан Алла тағаладан уахи сөз келіп, мұсылмандарға Меккедегі Кағбаға қарап намаз оқуға әмір еткен. Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) мешіттің Меккеге қарайтын төртінші қақпасын жасап, Иерусалим қақпасын бекітіп тастаған. Бұл оқиға Бадр құдығы жанындағы шайқастан екі күн бұрын болған еді. Осы шайқаста мұсылмандар алғаш рет жеңіске жетті.

Алғашқы кезде мешітте мінбер де болған емес, Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) пальма ағашының діңгегіне шығып, уағыз айтқан. Кейін мұсылмандардың біреуі төрт баспалдақтан тұратын мінбер орнатқан. Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) мінбердің үшінші баспалдағында тұрып, уағыз айтқанды ұнатқан. Ғасырлар өткен сайын мешіттің мінберлері де жаңғырып тұрған. Айта кететін жайт – хижра жыл санауының 664 жылы біздің бабамыз – Мысыр мен Шамды билеген Сұлтан аз-Захир Бейбарыс Пайғамбар мешітіне жаңа мінбер жасатып, ол 794 жылға дейін сақталып келген.

Пайғамбар мешіті өз тарихында бірнеше рет жөндеуден өткен. Соңғы рет жөндеу және кеңейту жұмыстары өткен ғасырдың 80-ші жылдары болған. Қазір мешіттің ауқымы – 235 мың шаршы метрді алып жатыр. Мешіттің ортасындағы ашық бөлігінің шатыры ашылып жабылады. Мешіттің 10 мұнарасы бар,

жаңадан салынған мұнаралардың биіктігі – 104 метр, көнеден келе жатқан мұнаралар – 70 метр.

Мешіттің ескі бөлігінің үстінде жасыл күмбез орналасқан. Бұл жерде Мұхаммед пайғамбарымыз (с.а.с.) жерленген. Пайғамбардың қабірі өзі өмір сүрген үйдің орнында салынған. Пайғамбар зиратында Ислам тарихында әділ билік жүргізген төрт халифаның екеуі, Мұхаммед пайғамбарымыздың (с.а.с.) ізбасарлары: Әбу Бәкір мен Омар бин әл-Хаттаб жерленген.

Пайғамбар зиратына бару сүннетке жатады. Сүннет дегеніміз – мұсылмандардың игілікті, жақсы істері. Пайғамбар мешітіне зияратты қажылықтық алдында да, соңында да жасауға болады. Әдетте мұсылмандар қажылықтан соң зиярат қылады.

Мәдина мүнәууәраға келген бетте қажы бірден Пайғамбар мешітіне барады. Өйткені «Кім Пайғамбар мешітіне барып, қырық намаз оқыса, сол адам тозақ отына күймейді, көр азабын көрмейді, күнәсі кешіріледі» деген нақыл сөз бар.

Пайғамбар мешітіне кірген мұсылман өзін салмақты, байсалды ұстайды. Кірген бетте мұсылман былай дейді:

'ää ä 'äâæ ' ä äæ âââ âââäââ ää' ' ä
"äââäââ ääâ ää ä ä ' ä

Оқылуы:

Агуузи биллаһил-азим уә би-уәжъшиһил-кәриим, уә сұлтааниһил-қадим мин аш-шайтаанир-рәжиим. би-исмил-ла аллаһумма салли ғала Мухаммәд уә әәлиһи уә сәллим.

Мағынасы:

Алладан, оның мейірімді жүзінен, мәңгілік билігінен қарғыс атқан шайтанға қарсы күш сұраймын. Алла атымен. Я, Алла! Мұхаммедке және оның әулетіне шапағатыңды жаудырып қошеметте.

Сосын қажы мешіттегі Пайғамбар зираты мен мінбердің арасындағы «Рауда шарифа» деген жерге келіп, «Тәхиятул-мәсжид» («Мешітке сәлем беру») намазын оқиды. Одан кейін Пайғамбар зиратына барып, былай деп дұға оқиды:

Бұл дұғаны Пайғамбар зираты жанында мұсылман адам өзі еститін дауыспен оқиды. Пайғамбар қабірін сүйеге, қоршауын сипауға болмайды.

'ä ä ' äââäââ ' ääâäââ ' ä ' ä ää ääâ
' äâ ' ä äâäâäâäâäââ ' äâ ' äâäâäâ ' äâ
' äâ : ' äââäâäâäââ ' äâ ' äâäâäââ

галәйкә йә сәйидинә йә рәсууләл-лаһи ас-саләәту уә әс-сәләәму галәйкә йә нәбийәл-лаһи ас-саләәту уә әс-сәләәму галәйкә йә хайрә халқил-лаһи ас-саләәту уә әс-сәләәму галәйкә йә мән әрсәләһу Аллаһу рәхмәтән лил-ғаалимиинә ас-саләәту уә әс-сәләәму галәйкә йә сейидил-мүрсәлиинә уә хаатимән-нәбийинә, уә имғәмәл-муттәқиинә, уә қааидәл-гурри әл-мүхәжжәлиинә.

Әс-сәләәму галәйкә йә мән уасафаһу Аллаһу би-қаулиһи:

Уә иннәкә лә-ғала хұлүқин газимин, уә бил-мүминиинә рәйүүфун рәхиимун.

Әс-сәләәму галәйкә уә ғала сәәирил-әнбийәәйи уәл-мүрсәлиинә уә ғала әһли бәйтикә ат-тайибиинә ат-таһирәтинә әс-сәләәму галәйкә уә ғала әзүәәжикә ат-таһирәәти, үммәһәәтил-мүминиинә.

Әс-сәләәму галәйкә уә ғала асхәәбикә әжмағиинә, уә гибәәдил-лаһи ас-саалихиинә.

Мағынасы:

Ассаламу ғаләйкум, Алланың Елшісі (с.а.с.)!

Алланың рақымы мен берекеті жауған Пайғамбарым! Саған тыныштық тілеймін.

Біздің Пайғамбарымыз! Алланың Елшісі! Алла Сені жарылқасын және қолдасын.

Алланың Пайғамбары! Саған Алланың шапағаты мен бейбітшілік тілеймін.

Алланың ең жақсы жаратқаны! Саған Алланың рақметі мен сәлемі болсын!

Алла бүкіл ғаламдарға рақымын білдіру үшін жіберген Елші! Саған сәлем бердім, дұға тіледім.

Елшілердің төресі! Пайғамбарлардың ең соңғысы! Тақуалылардың имамы! Ер жүрек батырлардың

қолбасшысы! Саған Алланың мейірімі мен дұғай сәлемі болсын!

Я, Пайғамбарым! Алла Сені былай деп сипаттаған: «Шындығында, Сен жаратқандарымның ішінен биігісің және ұлығысың, иман келтіргендердің арасындағы инабаттысың және қайырымдысың.

Я, Пайғамбарым! Саған және барлық әнбиелер мен елшілерге, Сенің отбасындағы пәк, игі жандарға сәлем бердім.

Саған және адал әйелдеріңе, имандылардың аналарына да сәлем бердім.

Сәлемімді Саған және барлық сахабаларыңа, Алланың салиқалы құлдарына жолдаймын.

ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ
 ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ ٓٓٓٓ

Оқылуы:

Әшһәдү ән лә иләһә иллә Аллаһу уахдәһу лә шәриһә ләһу әшһәдү ән сейидәнә Мухаммәдән габдуһу уә рәсуулуһу, уә әшһәдү әннәкә йә рәсуулә Аллаһи қад бәлләгтә ар-рисәәләтә уә әддейтә әл-имәәнәтә, уә насаһтә әл-үммәтә уә дағәутә илә сәбиһили раббикә бил-хикмәти уә әл-мауғызатил-хәсәнәти уә габәдтә раббукә хаттә әтәәкә әл-йәқиһину.

Аллаһумма салли гала Мухаммадин уә гала әли Мухаммадин кәмә саллайтә гала Ибрааһимә уә гала әли Ибрааһимә, иннәкә хәмиидун мәжшид, раббәнә әмәннә бимә әнзәлтә уә әттәбағнә әр-рәсуулә, фә-әктүбнә маға-ш-шәәһидишнә, уә әлхамду лиллаһи раббил-гаalamiинә.

Мағынасы:

Я, Алла! Біздің пайғамбарымызды барлық әнбие-елшілеріңе көрсеткен сый-сияпатыңның ең жақсысымен марапатта.

Я, Алла! Оған абырой мен құрмет бер, Өзің уәде еткен мақтаулы орын бер.

Я, Алла! Мұхаммедті және оның әулетіне Ибраһим мен оның әулетіне қошемет көрсеткендей шапағатыңды жаудыр.

Шындығында, Сен – Мақтаулысың әрі Даңқтысың.

Я, Жаратқан Иеміз! Түсірген Кітабыңа иман келтірдік, Мұхаммед пайғамбарымыздың сүннет жолымен жүргіз.

Маңдайымызға сөзіңе куәгер болғанымызды жаздыр.

Ғаламдарды жаратушы Аллаға мақтау айтамын.

Егер қажыға жора-жолдастары, жақын-туысқандарының біреуі Мұхаммед пайғамбарға (с.а.с.) тағзым етуді аманат етсе, онда қажы былай дейді:

” · · · ä · â ää ää ää

Оқылуы:

Әс-сәләғму галәйкә йә рәсууләл-лаһи мин

Мағынасы:

Я, Алланың Пайғамбары! Саған (*аманат етушінің аты-жөні*) – нен сәлем жолдаймын.

Мұхаммед пайғамбарымыз (*с.а.с.*) қайтыс болғаннан кейін, мұсылман үмметіне басшылық жасаған оның ізбасарлары – халифалар болған. Алла Елшісінің өсиет етіп кеткен шариғат заңдары негізінде Ислам өркениетінің ірге тасын қалаған төрт халифты «хулафа рашидун», яғни «Ислам дінінің ақиқат жолымен тура жүргізген халифалар» деп атайды. Олар: Әбу Бәкір, Омар бин әл-Хаттаб, Осман бин Ғаффан және Али бин Әбутәліп.

«Рауда шарифте» Мұхаммед пайғамбары-мыздың (*с.а.с.*) жанында Әбу Бәкір мен Омар бин әл-Хаттаб жерленген.

Мұхаммед пайғамбарымыздың (*с.а.с.*) кабірінің алдында дұғасын оқып болғасын, қажы оңға қарай бір қадам жасап, Әбу Бәкірдің кабірінің жанында оған сәлем береді.

Әбу Бәкір

Әбу Бәкір (572-634) – Мұхаммед пайғамбарымыз (с.а.с.) қайтыс болғаннан кейін мұсылман үмметін әділ басқарған төрт халифаның біріншісі. Халифа – Пайғамбарымыздың (с.а.с.) ізбасары деген мағына береді. Әбу Бәкірдің қызы Айша – Пайғамбарымыздың (с.а.с.) әйелі.

Меккенің бай саудагері Әбу Бәкір Мұхаммед пайғамбардың (с.а.с.) Ислам дінін таратудың алғашқы кезеңінде шынайы жанашыры, адал досы болған. Өзінің әділдігімен мұсылмандар арасында «Сыддық» («Турашыл») деген лақап атпен танымал болды. Әбу Бәкір – жиған байлығының барлығын Ислам жолында жұмсаған адам. Ол Меккеде Ислам дінін қабылдаған құлдарды қожайындарынан сатып алып, оларға бостандық алып берген.

Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) Әбу Бәкірге мұсылмандар 631 жылы Мәдинадан Меккеге жасаған бірінші қажылықты басқаруды тапсырған.

632-634 жылдары Хижазда (Арабия түбегінің батыс бөлігінде) мұсылман үмметіне билік жүргізген Әбу Бәкір заманында Ислам діні Сирия мен Ирак жерінде тарай бастады.

‘āā āā āāā ‘ā ‘āāā ‘ā āāāāā āāāāā

‘ā ‘āā ‘āāāāāāāāāāāāāāā ‘ā ‘āāāāāā

‘āāāāāāāāāāāā ‘āāāāāāāāāāāā

‘āāāāāāāāāāāā ‘āāāāāāāāāāāā

‘āāā

أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رُؤْيَا
"أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رُؤْيَا"

Оқылуы:

Әс-сәләму ғаләйкә йә халиифәтә рәсуулилләһи
Әбә Бәкрин әс-сыддиқка әс-сәләму ғаләйкә йә мән
қалә фи хаққиқә рәсуул-лаһи сала Аллаһу ғаләһи
уә салләмә, йә Әбәә Бәкрин әнтә затиқул-лаһи минән-
нәәри әс-сәләму ғаләйкә йә саахибә рәсуулилләһи уә
сәәни иснейни из һумә фил-ғаари.

Әс-сәләму ғаләйкә йә мән әнфақа мәләһу күлләһу
фи хуббилләһи уә хубби рәсуулиһи хаттә тахалләлә
бил-ғабәә.

Жәзәәкә Аллаһу ган үммәти рәсуулилләһи хайрәл-
жәзәәһи,

Аллаһумма арда ганһу, уә арфағ дәрәжәтәһу, уә
әкрим мақаамәһу, уә әжзил сәуәбәһу би-фадлықә уә
кәрәмиқә әмиһин.

Мағынасы:

Ассаламу ғаләйкум, Алла Елшісінің халифасы
шыншыл Әбу Бәкір!

Саған тыныштық тілеймін. Алланың Пайғамбары
(с.а.с.) Сенің шындықты ғана айтатыныңды үлгі еткен.

Я, Әбу Бәкір! Алла сені тозақтың отынан
құтқарды.

Алланың Елшісінің досы! Үңгірде паналаған
екеудің екіншісі! Алла Сені жарылқасын және
қолдасын.

Саған сәлем бердім. Сен бар байлығыңды ең соңғы
шапаның қалғанша Жаратушы Аллаға, оның Елшісіне
деген сүйіспеншілік жолында жұмсаған адамсың.

Алла сені Пайғамбарының үмбетімен марапаттады. Бұл марапаттаудың ең жақсысы.

Я, Алла! Оған ризашылығыңды көрсет, дәрежесін өсір, мәртебесін биік қыл.

Жомарттығыңмен, мейіріміңмен оның сауабын көбейт. Әмин.

Одан кейін тағы да оңға қарай бір қадам жасап, Омар бин әл-Хаттабтың қабірінің алдында оған сәлем береді.

Омар бин әл-Хаттаб

Омар бин әл-Хаттаб (585-644) – Мұхаммед пайғамбарымыздан (с.а.с.) кейін мұсылман үмметін әділ басқарған төрт халифаның екіншісі. Омар бин әл-Хаттабтың қызы Хафса – Пайғамбарымыздың (с.а.с.) төртінші әйелі.

Он жыл билік жүргізген Омар бин әл-Хаттаб кезінде араб халифатының әкімшілік-құқықтық негіздері орнатылып, Ислам дінінің жасыл туы Мысыр мен Либия, Иран жерлеріне жетті. 638 жылы Омар бин әл-Хаттаб Иерусалимді (Құдыс) византиялықтардан азат етіп, Сүлеймен пайғамбардың (с.с.) біздің эрамыздың 70-ші жылдары римдіктер қиратқан мінажатханасының жерінде намаз оқиды. Кейін бұл таулы-тасты жерде «Құббат ас-сахра» («Жартастағы күмбез») атты мұсылмандар қадір тұтатын мешіт тұрғызылады.

Византиялықтар мен парсылардың езгісінде болған халықтарды мұсылман үмметіне қосқан Омар бин әл-Хаттабты «Әмир әл-мүминиин» «Иман келтіргендердің Әмірі» деп атаған.

• äââ äââ äââ : ä äe äää äää äää äää

Саған сәлем бердім. Сен кедейлердің, әлсіздердің, жесірлердің, жетімдердің қамқоршысы болдың.

Алла сені Пайғамбарының үмбетімен марапаттады. Бұл марапаттаудың ең жақсысы.

Я, Алла! Оған ризашылығыңды көрсет, дәрежесін өсір, мәртебесін биік қыл.

Жомарттығыңмен, мейіріміңмен оның сауабын көбейт. Әмин.

Жердегі Жаннаттың бағы деп саналатын «Рауда шарифада» қажы құбыла жаққа қарап, Алла тағалаға мақтау айтып, Мұхаммед пайғамбарымызға (с.а.с.) Алланың шапағатын тілеп, өз атынан, әке-шешесінің, туған-туысқандардың, дұға бағыштауға аманат еткендердің, барлық мұсылмандардың атынан былай деп дұға айтады:

. ~~أَلسَّلَامُ~~ ~~أَلَيْكُمُ~~ ~~يَا~~ ~~أَبَا~~ ~~إِبْرَاهِيمَ~~

~~أَيُّهَا~~ ~~أَبَا~~ ~~إِبْرَاهِيمَ~~ ~~أَيُّهَا~~ ~~أَبَا~~ ~~إِبْرَاهِيمَ~~ ~~أَيُّهَا~~ ~~أَبَا~~ ~~إِبْرَاهِيمَ~~

~~أَيُّهَا~~ ~~أَبَا~~ ~~إِبْرَاهِيمَ~~ ~~أَيُّهَا~~ ~~أَبَا~~ ~~إِبْرَاهِيمَ~~ ~~أَيُّهَا~~ ~~أَبَا~~ ~~إِبْرَاهِيمَ~~

~~أَيُّهَا~~ ~~أَبَا~~ ~~إِبْرَاهِيمَ~~ ~~أَيُّهَا~~ ~~أَبَا~~ ~~إِبْرَاهِيمَ~~ ~~أَيُّهَا~~ ~~أَبَا~~ ~~إِبْرَاهِيمَ~~

Оқылуы:

*Аллаһумма иннәкә құлтә уә қаулуқә әл-хаққу:
«уә ләу әннәһум из заламуу әнфүсәһүм жәәйүкә фә-
әстағфәруу Аллаһә уә-әстағфәрә ләһүм әр-рәсуулу
ләуәжәдуу Аллаһә тәууәәбән рәхшимән»*

*Аллаһумма инни әсәлүкә ән тушаффига фи
нәбийикә уә рәсууликә Мухаммәдин сала Аллаһу гәләйһи*

уә сәлләмә, йәүмә лә йанфағу мәәлун уә лә бәнуунә иллә
мән әтә Аллаһә би-қалбин сәлимин, уә ән тухибә лии
әл-мағфирәтә кәмә әүжәптәһә лимән жәәйһү фи
хәйәтиһи.

Мағынасы:

Я, Алла! Сенің айтқан сөзің – шындық:

«Егер де олар өздеріне зұлымдық жасап, Саған келіп, Алладан кешірім сұраса және Пайғамбар олар үшін кешірім сұраса, онда олар Алланың Кешіруші әрі Мейірімді екенін білер еді» («Ниса» сүресінің 64-аяты).

Я, Алла! Сенен сұрайтыным: жиған мал-мүлік ешнәрсеге жарамай қалатын күні, яғни Алланың алдына ақ жүрегімен келетін күні Мұхаммед пайғамбарың әрі елшің (с.а.с.) мен үшін кешірім сұрауына нәсіп ет.

Адамға өз өмірінде кешірім сұрауды міндет еткеніндей, менің кешірімімді қабыл ал.

'âäï 'âäâï 'âäâï 'âäâï 'âäâï 'âäâï
'âäâï 'âäâï 'âäâï 'âäâï 'âäâï 'âäâï

Оқылуы:

Аллаһумма әжғалһу әууәлә әш-шәәғиғшинә,
уә әнжәһә әс-сәәйлишинә уә әкрәмә әл-әууәлишинә уә
әл-аахиришинә би-мәнникә уә кәрәмикә йә әкрәмәл-
әкрәминишинә.

Мағынасы:

Я, Алла! Әуелі арашалағанға бер, сосын сұрағанға бер.

Жомарттығың мен мейірімінді алғашқыларға да, соңғыларға да көрсет.

Сен – жомартылардың ең Ұлығысың.

‘ ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
‘ ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
" ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää

Оқылуы:

Аллаһумма инни әсәлүкә имәәнән кәәмилән уә йақишинән саадиқан, хаттә ағләмә әннәһу лә йұсибуниш иллә мә кәтәбтә лиш, уә ғилмән нәәфиган уә қалбән хаашиган, уә лисәәнән зәәкирән уә ризқан уәәсиган уә халәәлән тайибән уә ғамалән саалихән мақбуулән, уә тижәәрәтән лән тәбуурә.

Мағынасы:

Я, Алла! Сенен маңдайыма жазылған күнге жеткенше толық иман, шын наным, пайдалы ғылым, бағынышты жүрек, мақтау айтатын тіл, мол рызық, жақсы өмір, игілікті іс, табысты сауда сұраймын.

‘ ä ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
‘ ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
‘ ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää ää
" ä ää ää

Оқылуы:

Аллаһумма әшрәх сұдуурәнә уә үстүр ғұйуубәнә, уә әәмин хауфәнә, уә ахтим бис-саалихәәти ағмәәләнә уә тәқаббәл зийәәрәтәнә, уә рүддәнә мин ғұрбәтәнә илә әһлиңә уә әуләәдинә сәәлимиинә ғаәимиинә, уә әжғалнә мин ғибәәдикә ас-саалихиинә, мин әлләзиинә лә хауфә ғаләйһим уә лә һум йәхзәнуунә.

Мағынасы:

Я, Алла! Кеудемізді кеңпейілді ет, кемшілігімізді жасыр.

Қорқынышымызды сейілт, ісімізді жақсылықпен аяқтат.

Осы сапарымызды қабыл ал. Алыс сапарда жүрген бізді жанұямызға, бала-шағамызға аман-есен оралт.

Бізді ешнәрседен қорықпайтын, қайғы-мұңы жоқ салиқалы құлдарыңа айналдыр.

Оқылуы:

Раббәнә лә тәзиг құлуубәнә бағдә из һәдейтәнә уә һәб ләнә мин ләдүнкә рәхмәтән иннәкә әнтә әл-уәһһәәбу рабби иғфир лии уә ли-уәәлидейиә уә лил-мүминиинә йәуму йақууму әл-хисәәбу.

Сүбханә раббикә раббил-ғиззәти гаммә йасыфуунә уә сәләәмун гәләл-мүрсәлиинә уәл-хамдү лилләһи раббил-ғааләмийнә.

Мағынасы:

Жаратқан Иеміз! Бізді тура жолға түсіргеннен кейін жүрегімізге еркіндік бер. Сенен рақымшылықты күтеміз.

Шындығында, Сен – бәрін де Сыйлаушысың. Жаратқан Иеміз! Қиямет күні мені, әке-шешемді, иман келтіргендерді кешіре гөр.

Барлық мақтауға ие Жаратқан Иемізге шүкіршілік етеміз.

Оның жіберген елшілеріне тыныштық тілейміз.

Ғаламдарды жаратушы Аллаға мақтау айтамыз.

«БАҚИҒ» ЗИРАТЫ

Мәдина қаласында Пайғамбарымыздың (с.а.с.) сахабалары (мұһажырлар мен ансарлары), туған-туысқандары, әйелдері, ұл-қыздары жерленген «Бақиғ» зираты бар. Мұһажырлар – Мұхаммед пайғамбармен (с.а.с.) Меккеден Мәдинаға барған сахабалар (серіктер). Ансарлар – алғаш Ислам дінін қабылдаған Мәдина жұрты, олар Ислам тарихының алғашқы жылдары діннен безген меккеліктерге қарсы шайқасқан.

Сонымен қатар бұл зиратта үшінші халиф Осман бин Ғаффан жерленген.

«Бақиғ» зиратында оқылатын дұға

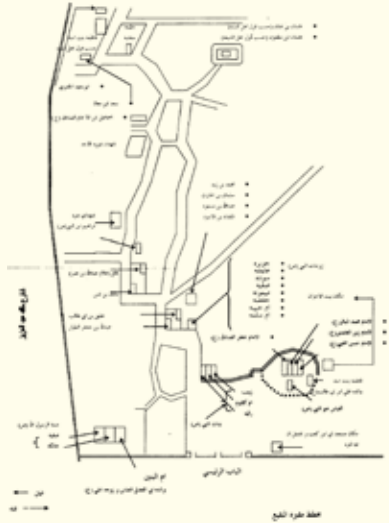
• *اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْ لَهُمْ جَنَّاتٍ وَعْدْنَهُ خَيْرٌ مِنَ الْمَنَاجِدِ*
 • *اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْ لَهُمْ جَنَّاتٍ وَعْدْنَهُ خَيْرٌ مِنَ الْمَنَاجِدِ*
 • *اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْ لَهُمْ جَنَّاتٍ وَعْدْنَهُ خَيْرٌ مِنَ الْمَنَاجِدِ*
 "اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ"

**«әл-Бақиғ» зиратында
жерленгендер:**

- 1- Осман бин Ғаффан
- 2- Пайғамбардың (с.а.с.) әйелдері:
 - әл-Харис бин Әбу Дара қызы Жүейрия
 - Әбу Бәкір қызы Айша
 - Замға қызы Сауда
 - Хұйай бин Ахтаб қызы Сафия
 - әл-Харис бин Хузи қызы Мәймуна
 - Омар бин Хаттаб қызы Хафса
 - Әбу Сүфиян қызы Үмм Хабиба
 - Әбу Омая қызы Үмм Салама
- 3- Пайғамбардың (с.а.с.) қыздары:
 - Зейнеп
 - Үммү Күлсім
 - Рүқия
- 4- Пайғамбардың (с.а.с.) ұлы Ибраһим
- 5- Пайғамбардың (с.а.с.) немере ағасы әл-Ғаббас
- 6- Пайғамбардың (с.а.с.) немере апалары Сафия мен Ғатика

7- Ұхұд шайқасында қаза тапқандар және т.б.

Оқылуы:

Әс-саләәму ғаләйкум дәәрә қаумин мүмининә, иннә ин шәәйә Аллаһу бикум ләәхиқуунә, әнтүм саләфүнә, уә нәхну бил-әсәри, уә йағфиру Аллаһу ләнә уә ләкум уә йәрхәму Аллаһу әл-мүстәқдиминә минкум уәл-мүстәхириинә,

*Аллаһумма лә тәхримнә әжрәһум, уә лә тәфтиннә бағдәһум, уә игфир ләнә уә ләһум,
Аллаһумма игфир ли-әһли бақиигил-ғарқәди.*

Мағынасы:

Ассаламу ғаләйкум, иман келтірген қауым!
Алла бұйырса, біз де сендерге қосыламыз.

Сендер – біздің ата-бабаларымызсындар, біздер сендердің ізбасушыларыңыз.

Алла бізді де, сендерді де кешіреді. Алла сендерден бұрын барғандарға да, кейін келгендерге де рақымшылық жасайды.

Я, Алла! Оларға көрсеткен сый-сияпатыңнан бізді де қалыс қалдырма.

Олардан кейін келген біздерді азғындық жолға түсірме.

Бізді және оларды кешіре гөр.

Я, Алла! «Бәқиғи әл-Ғарқадиді» зиратында жатқан марқұмдарды кешіре гөр.

Осман бин Ғаффан

Осман бин Ғаффан – Ислам тарихында аттары алтын эріппен жазылған төрт халифаның үшіншісі.

Осман бин Ғаффан Мұхаммед пайғамбарымыздың (с.а.с.) руласы болып келеді. Олар Әбу Манаф атадан қосылады. Абд Манафтан Һишам (баласы), Абдүмүтәліп (немересі), Абдулла (шөбересі), одан Мұхаммед пайғамбарымыз (с.а.с.) туса, Абд Манафтың екінші баласы Абд Шамстен Омея, одан Ғаффан, одан Осман тарайды.

Сонымен қатар Осман бин Ғаффан сүйек жаңартып, Мұхаммед пайғамбарымыздың (с.а.с.) қызы Рүқияны, кейін ол қайтыс болғасын тағы бір қызы Үммү Күлсімді алған. Пайғамбарымыздың (с.а.с.) қыздарына үйленген Осман бин Ғаффанды арабтар «Екі нұрдың иегері» деп атаған.

Осман бин Ғаффан халифатқа билік еткен 644-656 жылдары Алла тағаланың Мұхаммед пайғамбарымызға (с.а.с.) айтқан ақиқат сөздері аяттар мен сүрелер болып жинақталып, қасиетті Құран кәрім кітабы алғаш рет жарық көреді. Міне, сол кезден бастап мұсылмандардың қасиетті кітабы ешбір өзгеріске түспей, ұрпақтан ұрпаққа таралып келе жатыр.

«Бақиғ» зиратында мұсылман Осман бин Ғаффанға былай деп сәлем береді:

اَسْمَاءُ بِنْتُ اَبِي اَسْمَاءَ : اَسْمَاءُ بِنْتُ اَسْمَاءَ : اَسْمَاءُ بِنْتُ اَسْمَاءَ
اَسْمَاءُ بِنْتُ اَسْمَاءَ : اَسْمَاءُ بِنْتُ اَسْمَاءَ : اَسْمَاءُ بِنْتُ اَسْمَاءَ : اَسْمَاءُ
"اَسْمَاءُ : اَسْمَاءُ : اَسْمَاءُ

Кұбба мешіті

Қиблатайн мешіті

тын Құбба мешітіне бару сауапты іс болып табылады, өйткені Құран кәрімде «Бірінші күннен құлшылық ету үшін салынған мешітте намаз оқу – абзал» деген аят бар. Оның үстіне Мұхаммед пайғамбарымыз «Кімдекім дәрет алып, Құбба мешітіне намаз оқуға келсе, онда оның сауабы ұмра жасағанмен бірдей болады» деген екен.

Құран кәрімде айтылған тағы бір мешіт «Қиблатайни» («Қос құбыла») мешіт. Бұл жерде аспанға қарап намаз оқып отырған Мұхаммед пайғамбарымызға (с.а.с.) Алла тағала жүзін құбылаға бұруға әмір берген.

ҰМРА

Ұмра – кіші қажылық. Ұмра – жылдың кез келген уақытында Меккеге барып, сүбхана Алла тағалаға құлшылық етіп, қажылық жасау. Ұмра – қажылық секілді мұсылманның парызына жатпайды, бірақ ұмра жасаған мұсылман сауапқа ие болады, сондықтан ұмраны сүннетке жатқызады.

Ұмра – үш әрқаннан (бөлімнен) тұрады: ихрам, тауаф, сағи.

Ихрам – қасиетті жерге аяқ басып, ақ киім киіп, сүбхана Алла тағалаға құлшылық ететін хал-күй екені баршамызға мәлім. Енді ихрамның үш түріне тоқталайық:

Ифрад – қажылық кезіндегі ихрам хал-күйіне түсу.

Қиран, оның екі жағдайы бар:

а) Ұмра мен қажылықты бірге жасауға ниет етіп, ихрам хал-күйіне түсу.

ә) Алдымен ұмра жасау үшін ихрам хал-күйіне түседі, сосын оны қажылық жасауға ниет етіп жалғастырады.

3) Таматтұғ – қажылық айларына дейін ұмра жасау үшін ихрам хал-күйіне түсу.

Ихрамның ифрад және қиран түрлері қажылыққа байланысты болса, таматтұғ ұмраға қатысты. Құран кәрімде «Қажылық - белгілі айлар» деген аят бар. Сол қажылық айларына Шәууәл, Зұл-қағда және Зул-хижжа айлары жатады. Қажылық мезгілі Шәууәлдан басталып, «әййәм әт-тәшрик» күндерінен аяқталады. Міне, қажылық айларынан басқа уақытта Меккеге барып, сүбхана Алла тағалаға құлшылық етуді - ұмра дейді.

Сонымен ұмра жасау үшін мұсылман адам ихрам хал-күйіне түседі, Қағбаны жеті рет айналады, яғни тауафты орындайды. Сосын Сафа мен Мәруа арасында жеті рет жүгіреді, яғни сағиды орындайды. Одан кейін шашын қысқартып, не алып, ұмраны аяқтайды.

Соңғы жылдары Сауд Арабиясы мен Қазақстан арасындағы ынтымақтастық едәуір дамып келеді. Мекке мен Мәдина қасиетті қалалары бар осы елге іссапармен келіп жатқан қазақстандықтардың да саны жылдан жылға өсуде. Өзін мұсылман санайтын, бірақ жастайынан діни тәрбие алып көрмеген бауырларымыз Сауд Арабиясына келгенде Меккеге барып, Алла тағаланың Үйі - Қағбаны көруге, кіші қажылық - ұмраны жасауға ниет етеді. Мұхаммед пайғамбарымыз (с.а.с.) жүрген қасиетті жерлерді көргеннен кейін, елге оралып, мұсылманға жат қылықтарын тастап, Алла тағаланың ақиқат жолына түскендер қаншама. Алайда бұрын намазға жығылып көрмеген олар Сауд Арабиясына алғаш рет келгенде мұсылманның бес парызының қыр-сырын білгісі келеді. Сондықтан келесі тарауды салиқалы мұсылман болғысы келетін Қазақстан азаматтарына арнадық.

ИСЛАМНЫҢ БЕС ҚАЗЫҒЫ

Ислам – сүбхана Алла тағаланың ақиқат жолы, Мұхаммед пайғамбарымыз (*саллаллаһу ғаләйһи уә сәлләм*) мұсылмандарды осы ақиқат жолмен бастап, Ислам жайында былай деген екен: «Ислам бес қазыққа негізделген: «Алладан басқа құдай жоқ, Мұхаммед оның елшісі» деп шаһадат айту, бес уақыт намаз оқу, зекет беру, Рамадан айында ораза ұстау және қажылық жасау». Осы бес қазықты арабтар «әркән-әд-дин» десе, қазақтар мұсылманның бес парызы деп атайды.

Сүбхана Алла тағала – «Ең жоғары мәртебелі Алланың даңқы арта берсін» деген сөз. Алланың атын ауызға алғанда бір сөзбен айтуға болмайды. Жаратқан Иеміздің тоқсан тоғыз теңеуі бар, солардың біреуін қосып айтқан абзал болады.

Саллаллаһу ғаләйһи уә сәлләм (*с.а.с.*) – «Алла оны жарылқасын және қолдасын» деген мағына береді. Мұхаммед пайғамбарымыздың атын атағанда бұл сөз тіркесі міндетті түрде қосылып айтылады. Сол сияқты басқа да пайғамбарларды еске алғанда осы сөз тіркесін немесе оның қысқарған түрі «*ғаләйһис-сәләмді*» (*ғ.с.*) қосып айтады.

Шаһадат айту дегеніміз – Ислам дінін қабылдағанын куә ететін мына қасиетті сөздерге иман келтіру:

Оқылуы:

Әшһәду ән лә иләһә иллаллаһ

уә әшһәду әннә Мухаммәдән абдуһу уә рәсүлүһү.

Мағынасы:

Мен Алладан басқа құдай жоқ екеніне куә боламын және Мұхаммед оның құлы әрі елшісі екеніне куә боламын.

Осы шаһадатты үш рет қайталаған адам Ислам дінін қабылдап, ақиқат жолына түскен болып саналады. Ол адам бүкіл дүниені жаратушы тек қана бір құдай - сүбхана Алла тағала екеніне, оның адамзатқа жіберген ең соңғы елшісі – Мұхаммед пайғамбарымыз (с.а.с.) екеніне еш күмән келтірмей, шексіз сенеді.

Шаһадаттың синонимі – «иман ижмали» («тұтас иман»). Ал «иман тафсили» («толық иман») мына қасиетті сөздерден тұрады:

Оқылуы:

Әмәнту биллаһи уә мәләикәтиһи уә күтүбиһи уә рүсүлиһи уәл-йәумил-ахири уәл-қадари хайриһи уә шәрриһи миналлаһи тағала уәл-бағси бағдәл-мәут.

Мағынасы:

Мен Аллаға, оның періштелеріне, кітаптарына, елшілеріне, ақырет күніне, Алла тағала жақсылық та, жамандық та жасай алатынына құдіретті екеніне, өлімнен кейінгі тіршілікке иман келтірдім.

Енді осы «иман тафсалидің» әрбір сөзін талдап, мағынасына терең үңілейік. «Әмәнту биллаһи» дегеніміз «Аллаға иман келтірдім» деген сөз, яғни Алла тағала бар, одан асқан күш те, құдірет те жоқ, ол жалғыз, ол ешкімнен туылған жоқ, ешкімді туған жоқ. Ол – мәңгілік.

«Уә мәләикәтиһи» – «оның періштелеріне иман келтірдім». Сүбхана Алла тағала ақыл-есі бар үш түрлі мақлұқтарды жаратты: нұрдан періштелерді, от-

тан жындарды, топырақтан адамды. Періштелерде тек болмайды, яғни ұрғашы, еркек деп бөлінбейді. Олар аспанда өмір сүреді, Жұмақты күзетеді, Алла тағала тағының айналасында болып, оған мақтау айтады. Періштелер Жерге де түсіп, адамдарға жебеу болады, пайғамбарларға Алла тағаланың сөзін жеткізген, адамдардың іс-әрекеттерін жазып отырады. Сондықтан біздің ата-бабаларымыз «мандайға жазылған» деп тәубеге келіп отырған.

Әр періштенің өзіне жүктелген міндеті бар. Әсіресе, Алла тағалаға жақын жүретін төрт періште бар, оларды «мұқаррибтер» деп атайды. Олар: Алла тағаланың сөзін Мұхаммед пайғамбарға (с.а.с.) жеткізген Жәбірейіл періште, Алла тағала жаратқан бүкіл ғаламды бақылаушы Микаил періште, Қиямет күнінің келгенін хабарлайтын Исрафил періште, адамның жанын алатын Өзірейіл періште. Мұқарриб періштелермен қатар Нәкір мен Мүнкәр дейтін көр періштелері, Жұмақты күзететін Ридуан періште, Тозақтың күзетшісі - Мәлік періште бар. Әрбір адамды екі періште жебеп, қорғайды. Олар адамның барлық жақсы-жаман іс-әрекеттерін жазып отырады.

Алла тағала Адам атаны топырақтан жаратты, сосын барлық періштелер мен жындарға Адам атаға тағзым етіп, бас июге әмір қылды. Алайда, отан жаратылған Ібіліс шайтан Жаратқан Иенің әміріне қарсы шығып, қарғысқа ұшырады. Қарғыс атқан Ібіліс шайтан Алла тағаладан «Ақырет күніне дейін адамдарды азғырамын, олар Сенен безеді, Сені жоққа шығарады» деп, осы арам ойын іске асыруға мұрсат сұрады. Құдіретті де күшті Алла тағала оған бұл мүмкіндікті берді. Сөйтіп, Ібіліс шайтан кейбір жын-перілермен

адамдарды азғыруға кірісті. Ең алдымен Ібіліс шайтан Жұмақта өмір сүрген Адам ата мен Һауа ананы азғырып, Алла тағала тыйым салған жеміс ағашынан жеміс жегізіп, Жаратқан Иенің қаһарына душар еткізді. Жаратқан Иеміз Адам ата мен Һауа ананы Жерге түсіріп, ақырет күніне дейін күнәларынан тазаруға әмір етті. Содан бері Адам ата мен Һауа ананың ұрпақтары, яғни адамдар Алла тағаланың сөзі жазылған қасиетті Құран кәрімді оқығанда, не жаңа бір істі бастағанда *«агуузу биллаһи минаш-шайтаанир-ражиим, бисмиллаһир-рахманир-рахиим»* («Қарғыс атқан шайтанға қарсы Алладан күш сұраймын, Қайырымды, рақымды Алла атымен бастаймын») деп Алла тағалаға құлшылық етіп отырады. Міне, осы айтылғандарға иман келтіру керек.

«Уә күтүбиһи» дегеніміз «кітаптарына иман келтірдім». Сүбхана Алла тағала адамзат тарихының әр белестерінде аспаннан қасиетті жазуларды елшілеріне түсіріп отырған. Барлық қасиетті жазулардың негізгі мақсаты - адамдарға жалғыз Жаратушы Ие бар екенін уағыздау.

Алла тағала адамдарға төрт кітап жіберген: Тауратты Мұса пайғамбарға (ғ.с.), Інжілді Иса пайғамбарға (ғ.с.), Зәбүрді Дауд пайғамбарға (ғ.с.). Және Алла тағала өзінің ең соңғы елшісі Мұхаммед пайғамбарға (с.а.с.) ғаламдағы барлық мәселелерді қамтитын қасиетті кітап – Құран кәрімді Жәбірейіл періште арқылы жіберген. Құран кәрім – Алла тағала жіберген барлық қасиетті жазулардың жиынтығы, қорытындысы.

«Уә рүсүлиһи» – «пайғамбарларына иман келтірдім». Сүбхана Алла тағала өзінің әмірін, сөздерін адамдарға жеткізу үшін олардың арасынан пай-

ғамбарларды сайлаған. Жаратқан Иеміз адамдарға қанша пайғамбар жібергенін бір Алла тағаланың өзі біледі. Кейбір деректерге қарағанда 124 мың пайғамбар болған көрінеді. Пайғамбар – парсының сөзі, арабтар оны рәсүл не нәби деп айтады. Рәсүл – дегеніміз Жәбірейіл періште арқылы Алла тағаланың қасиетті жазуын алған елші-пайғамбар, нәби дегеніміз – Алла тағаланың сөзін естіген пайғамбар. Мұсылмандар Адам ата, Нұх, Ибраһим, Исмайыл, Исхак, Жақып, Айуб, Жүніс, Сүлеймен, Дауд, Салық, Лұт, Һуд, Шұғайыб, Ілияс, Жүсіп, Идрис, Зәкәрия, Жақия, Мұса, Иса, Мұхаммед (*ғаләйһим ас-салат уә сәлләм*) пайғамбарлардың есімдерін қадір тұтады. Міне, осы пайғамбарлардың болғанына иман келтіру керек.

«Уәл-йәумил-ахири» – «Ақырет күніне иман келтірдім». Сүбхана Алла тағала пайғамбарлар арқылы адамдарға Ақырет күнінің болатынын ескерткен. Ақырет күнінің белгілері – Жер бетінде зұлымдық күшейіп, аспанды қою түтін қаптайды. Күн батыстан шығады.

Сөйтіп, ақырзаманның алғашқы кезеңі – саға басталады. Саға кезеңінде төрт қанатты, денесін жүн қаптаған, сан мыңдаған аузы мен көзі бар, аяғы жерде, басы аспанда, алып тұлғалы Исафил періште Иерусалимдегі қасиетті жартаста тұрып, керней тартады. Кернейдің даусынан жұлдыздар ағып, теңіздер тасып, таулар сілкініп, адамдар өледі. Сондықтан күн күркіреп, найзағай жарқылдағанда ата-бабамыз «Астапыралла» («Исафил-улла» - «Алла жіберген Ысрапыл періште») деп, ақырзаман орнаған шығар деп шошынып, «*لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ*» деп мұсылмандықтарын білдірген.

Одан кейін ақырзаманның екінші кезеңі – «йәумул-кияма» («Қиямет күні» немесе «Көрден тұру күні») басталады. Ысрапыл періште екінші рет кернейін тартқанда Адам атадан бері Жер бетінде өмір сүрген адамдар қайтадан тіріліп, бір жерге жиналады, жиналатын жерді «махшар» деп атайды. Адамдар қара терге түсіп, Алла тағаланың алдында ұзақ тұрады.

Үшінші кезең – «йәумуд-дин». Дін күні Алла тағала адамдардан Бұл дүниеде не жасағандарын сұрайды. Періштелер Жаратқан Иеге адамдардың жақсы-жаман істері жазылған кітаптарын әкеліп береді. Адамның кінәлары мен игі істері таразыға салынып өлшенеді. Үлкен суаттың жанында Мұхаммед пайғамбарымыз (с.а.с.) адамдарды қарсы алып, кейбір тақуалы

мұсылмандардың болмашы күнәларын кешіруді Алла тағаладан сұрайды. Барлық адамдар қыл көпір – сираттан өтеді. Күнәға батқандар көпірден құлап, тозақ отына күйеді, ал тақуалы мұсылмандар жаннат бағына кіреді.

«Уәл-қадари хайриһи уә шәрриһи миаллаһи тағала» – «Алла тағала жақсылық та, жамандық та жасай алатынына күдіретті екеніне иман келтірдім». Адамдар жақсылық пен жамандықты айыру үшін Алла тағала дүниені қарама-қайшылыққа толы етіп жаратқан. Бұ жалған дүние ақ пен қарадан, жауыздық пен мейірімділіктен, өмір мен өлімнен, күн мен түннен, суық пен ыстықтан, махаббат пен жеккөрініштен ... тұрады. Осының барлығы адамдарға үлкен сынақ. Ол осы қарама-қарсы дүниелердің тек қана жақсылыққа шақыратынын таңдай білу керек.

«Уәл-бағси бағдал-мәут» – «өлімнен кейінгі тіршілікке иман келтірдім». Сүбхана Алла тағала екі дүние жаратқан. Бұ дүниеде адам мұсылман болып, салиқалы өмір сүрсе, о дүниеде жұмаққа кіреді. Бұ дүние – жалған, о дүние – мәңгілік.

Міне, адам осы айтқандардың барлығына иман келтірсе, онда ол бес парызының алғашқысын, яғни шаһадат айтуды орындаған болып саналады.

Исламның екінші қазығы – **намаз оқу**. Намаз – Жаратқан Иесі мен құлы арасындағы байланыс жолы. Құран кәрімнің «Ибраһим» сүресінің 31-аятында Алла тағала былай деп айтқан екен: «Менің иман келтірген құлдарыма айт: «Намазға тұрсын! Не сатуға болмайтын, не достық жүрмейтін күн туғанша оларға жасырын да, ашық та сыйлағанымыздан таратсын». *Садақаллаһул-азим (Теңдесі жоқ Алланың айтқаны - шындық).*

Мұсылман құдіретті де күшті Алла тағаланың алдында тұрып, оған мақтау айтып, кешірім сұрайды, дұға оқиды. Алла тағала намаз кезінде мұсылманның дұғасын қабыл алады. Намаз адамды жан және тән тазалығына тәрбиелейді.

Мұсылман адам күніне бес уақыт намаз оқиды. Әр намаз белгілі бір уақытта оқылады: Памдат намазы күншығыс жақ ағараңдағаннан бастап күн шыққанға дейінгі уақыт аралығында оқылады. Бесін намазы күн аспан төрінен қисайғаннан бастап күн батуға тақалған уақытқа дейін оқылады. Намаздыгер намазы күн батуға тақалған кезден күн батқанша оқылады. Намазшам намазы күн батқан бойдан ымырт үйірілгенше оқылады. Құтпан намазы ымырт үйірілгеннен бастап таң арайланғанға дейінгі уақыт аралығында оқылады.

Одан басқа жұма күні мешітте оқылатын жұма намазы, ұзақ жолға шыққанда оқылатын сапар намазы. Құрбан және Ораза мейрам күндері оқылатын айт намазы, мұсылман қайтыс болғанда оқылатын жаназа намазы, Рамадан айында оқылатын тарауых намазы бар.

Намаздың алдында мұсылман адам дәрет алады. Дәрет алудың екі түрі бар: үлкен дәрет алу және кіші дәрет алу. Ислам дінін қабылдап, алғаш рет намаз оқитын адам, намаздың алдында жыныстық қатынаста болған адам, етеккірі келген әйел, жаңа босанған әйел үлкен дәрет алады. Ол үшін алдымен қолды үш мәрте жуып, сосын ұятты жерлерді жуады. Өзен суына сүңгіп, шомылу арқылы немесе су сепкіш астында тұрып үлкен дәрет алады, яғни «ғұсыл» жасайды.

Ал қалған жағдайдың барлығында мұсылман адам кіші дәрет алады. Ең алдымен «*бисмиллаһир-рахманир-рахим*» («қайырымды, рақымды Алла атымен») деп

айтып, екі қолды білекке дейін үш мәрте жуады, сосын үш мәрте оң қолмен су алып, ауызды шаяды. Одан кейін тағы да оң қолмен үш рет су алып, мұрынды тазалайды, бетті маңдайдан иекке дейін үш рет жуады. Сосын алдымен оң қолды шынтаққа дейін үш рет, одан кейін сол қолды да шынтаққа дейін үш рет жуады. Қос алақанда қалған сумен шашты маңдайдан қаракұсқа қарай сипап, сұқ саусақтағы қалған ылғалмен құлақтың іші-сыртын бір рет тазалап, ортан саусақ, атсыз саусақ және шынашақтың сырт жағында қалған ылғалмен құлақтың артын ала мойынды бұғанаға дейін сүртеді. Сол қолмен оң аяқты тобыққа дейін үш рет, сосын сол аяқты да тобыққа дейін үш мәрте жуады. Сөйтіп, мұсылман қолын жуып, дәрет алуды аяқтайды.

Намазға шақырған азаншының даусын естігенде, мұсылман құбыла жаққа жүзін қаратып, намаз оқуға ниет білдіреді. Әдетте намаз былай оқылады:

Тік тұрып, екі қолды иыққа дейін көтеріп, «*Аллаһу әкбәр*» («Алла – Ұлы») деп тәкбир айтады. Тұрған қалпында оң қолмен сол қолды ұстап, «*Фатиха*» сүресін оқиды.

Рукуғ – еңкейіп, екі тізеге қолдарын қойып, «*сүбхана раббуал-азим*» («барлық мақтау – зор мәртебелі Иеме») деп үш рет айтады.

Игидәл – бойды түзеп, «*сәмиғаллаһу лимән хамидәһу, раббана уә ләкәл-хамд*» («Алла кім оны мақтаса, соны тыңдайды. Жаратқан Иеміз, саған мақтау айтамыз») деп айтады.

Сәждеге бас салу – «*Аллаһу әкбәр*» деп тәкбир айтып, жайнамазға тізерлеп, сосын алақандарды тигізіп, екі қолдың арасына маңдай мен мұрынды тигізіп,

«сүбхана раббиал-агла» («барлық мақтау – жоғары мәртебелі Иеме») деп айтады.

Жүліс – басты жайнамаздан көтергенде тәкбир айтып, дененің салмағын сол аяққа түсіре отыру. Отырған қалыпта «*аллаһумма иғфир ли фи йәум йақұмул-хисәәб*» («Я, Алла! Қиямет күнінде мені кешіре гөр») деп дұға оқиды.

Екінші рет сәждеге бас қойып, «сүбхана раббиал-агла» деп үш рет айтып, орнынан тұрады. Міне, осымен намаздың бір бөлімі бітеді.

Намаз бірнеше бөлімнен тұрады, бөлімді «рәкат» дейді. Рәкаттың екі түрі болады: парыз рәкат және нәфіл (қосымша) рәкат. Нәфіл рәкаттар парыз рәкаттардың алдында да, соңында да келеді. Бес уақыт намаз 17 парыз, 12 нәфіл рәкаттан тұрады. Әр намаздың парыз және нәфіл рәкаттар саны әртүрлі. Памдаттың екі парыз рәкаты Адам атадан, Бесіннің төрт парыз рәкаты Ибраһим пайғамбардан, Намаздыгердің төрт парыз рәкаты Салық пайғамбардан, Намазшамның үш парыз рәкаты Иса пайғамбардан, Құтпанның төрт парыз рәкаты Мұса пайғамбардан (*ғаләйһим ас-салат уә сәлләм*) мұсылмандарға мұра болып қалған.

Исламның бес қазығының бірі – **зекет**. Мұхаммед пайғамбарымыз (*с.а.с.*) зекетті Исламның шаңырағы деп атаған. Мұсылманның бұл парызы һижра жыл санауының екінші жылынан, яғни 624 жылдан кең етек алды. Сүбхана Алла тағала дәулетті адамдарға кедей-мүсәпірлерге көмектесуді парыз еткен. Құран кәрімнің «Мүминун» сүресінің 1-4 аяттарында «Бос әңгімеден бойын аулақ ұстайтын, зекет беретін, намазда момын иман келтіргендер бақытты» делінген.

Шариғат заңы бойынша зекетті мына адамдарға береді:

1) Пақыр адам, яғни бар тапқан-таянғаны, мал-мүлкі, табысы бір жылда өзін-өзі асырауға жетпейтін мұсылман адам.

2) Мүсәпір адам, яғни ештенесі жоқ сіңірі шыққан кедей.

3) Жұмысшылар, оларға кеңсе қызметкерлері, хат тасушылар, зекетті жинаушылар жатады.

4) Ислам дінін қабыл алуға ниет білдірген адам.

5) Еркіндікке жіберілген құл. (Алайда, бұл топтағы адамдар құлдық дәуір кезінде өмір сүрген.)

6) Қарызданушы, яғни қарызын өтеуге шамасы жетпейтін мұсылман адам. Егер қарыз алған адам бар ақшасын ішімдікке, не мұсылманға тән емес істерге салса, онда ол адамға зекет берілмейді.

7) Алла жолында күрескен жауынгер.

8) Туған жеріне қайтуға пұлы жоқ жат елдік мұсылман адам.

Зекет пітір зекеті және байлық зекеті болып екі үлкен топқа бөлінеді. Ал байлық зекеті іштей бес түрге бөлінеді: күміс пен алтыннан алынатын зекет, егін өнімдерінен алынатын зекет, сауда-саттық тауарларынан алынатын зекет, малдан алынатын зекет және қазба-байлықтан алынатын зекет.

Айт күні әрбір мұсылман пітір зекетін беруге міндетті. Мұсылман пітір зекетін өзі үшін, қарт әкешесі үшін, әйелі мен кішкентай балалары үшін, үй қызметкерлері мен күтушілері үшін береді. Пітір зекетін Рамадан айының соңғы күні кешінен келесі күні айт намазы басталғанша дейін берген абзал бо-

лады. Пітір зекетін кез келген мүсәпір, тақыр кедей мүсылманға береді.

Байлықтан алынатын зекеттің мөлшерін «нысаб» дейді. Алтын мен күмістен алынатын нысаб тек қана асыл тастарға қатысты емес, сол сияқты ол бағалы қағаздарға, ақшаға да қатысты. Алтын мен күміс құнының 2,5 пайызы зекет мөлшері - нысаб болып саналады.

Егін өнімдерінен алынатын зекет әр елде әртүрлі. Мысалы, Мағриб елінде жиырмаға жуық дәнді-дақылдардан зекет алынады. Олар: бидай, арпа, сәлт (қабығы жоқ арпа), тары, темекі, күріш, бұршақ тұқымдастардың жеті түрі - (хуммус) түрік бұршағы, полба (Арабияда өсетін бір қауыздың ішінде екі дәні бар бидайдың түрі), ірі бұршақ, үрме бұршақ, қасқыр бұршақ, шабындықта өсетін ұсақ бұршақ, бәсила (жас бұршақ). Сонымен қатар төрт түрлі майлы өсімдік: зәйтүн, күнжіт, жабайы запыран, қызыл шалғам және жемістің екі түрі: құрма мен жүзім.

Мұхаммед пайғамбарымыз (с.а.с.) «егін өнімдерінен зекет алғанда әрбір дәнді, әрбір жемісті өлшеудің қажеті жоқ, олардың салмағы бес уасыққа жетсе болды» деген екен. Уасық – сусымалы денелердің салмақ өлшемі, ол алпыс сағадан тұрады. Бір сағада төрт мүдд бар, ал бір мүдд 18,7 литрге тең.

Сонда бес уасық дегеніміз 4500 литр (кг). Міне, егін өнімдерінің әрбір 4500 кг-нан зекет беру керек. Зекет мөлшері, яғни нысаб екі жағдайға байланысты болады:

Егер егін өнімдері жауын, бұлақ, өзен суларымен қоректеніп өссе, онда бұл өнімнің оннан бір бөлігі зе-

кет мөлшері болып саналады. Сонда әрбір 4500 кг-ның 450 кг-ын нысабқа береді.

Ал егер егін өнімдері шелекпен, не су диірмені арқылы суландырылса, онда оның жиырмадан бір бөлігі нысабқа жатады.

Малдан алынатын зекет түйе, сиыр, қой, үй жануарларына байланысты. Түйеден алынатын зекет мөлшері мынадай:

5 түйеге бір қозы, 10 түйеге екі қозы, 15 түйеге үш қозы, 20 түйеге төрт қозы, 24 түйеге де төрт қозы да, ал 25 түйеге нар бота береді.

Екі жылда 36 түйеге сүт бота берсе, төрт жылда 46 түйеге қарабайыр түйе береді. Бес жылда 61 түйеге тайлақ, екі жылда 76 түйеге екі сүт бота береді.

Әрбір төрт жылда 91 түйеге екі қарабайыр түйе, 121 түйеге екі қарабайыр түйе немесе үш сүт бота, 129 түйеге де екі қарабайыр түйе немесе үш сүт бота, ал 130 түйеге екі сүт бота мен бір қарабайыр түйе, 140 түйеге екі қарабайыр түйе мен бір сүт бота, 150 түйеге үш қарабайыр түйе, 160 түйеге төрт сүт бота, 200 түйеге төрт қарабайыр түйе немесе бес сүт ботаны береді.

Егер мұсылманның 29 сиыры бар болса, онда ол зекет бермейді. Ал 30 сиыры болса, онда ол екі жылда бір бұзау, төртінші жылдан бастап әрбір 40 сиырға бір сиыр, 60 сиырға екі бұзау, 70 сиырға сиыр мен бұзау, 80 сиырға екі сиыр, 90 сиырға үш бұзау береді.

39 қойға дейін зекет алынбайды. Жыл сайын 40 қойдан 120 қойға дейін бір қой, 121 қойдан 200 қойға дейін екі қой, 201 қойдан 399 қойға дейін үш қой, 400 қойға төрт қой, 500 қойға бес қой зекет мөлшері алынады.

Қазба-байлықтан алынатын зекет Жер астынан табылған алтын, күміс секілді бағалы тастарға байланысты. Осы табылған қазба-байлықтың бестен бір бөлігі – зекет мөлшері болып саналады.

Ораза ұстау дегеніміз күн атқаннан батқанға дейін тағамнан, сусыннан, темекі шегуден, жыныстық қатынасқа түсуден бас тартып, Алла тағалаға жақын болуға ниет қылу.

Ораза – Адам атадан (з.с.) келе жатқан көне ғибадат. Құран кәрімдегі «Бақара» сүресінің 183-аятында «Сендерге дейін болғандардың маңдайларына жазылғандай иман келтірген сендерге де ораза ұстау маңдайларыңа жазылған. Бәлкім, сендер тақуалы боларсыңдар» делінген.

Ораза ұстаудың діни, денсаулық, әлеуметтік жақсы жақтары бар. Ораза жыл сайын бір ай бойы адамды рухани, тәндік тазалыққа тәрбиелеп, адамгершілікке баулиды. Ораза кезінде мұсылман Алла тағаланың шапағатына ие болып, күнәлары кешіріледі.

Рамадан айында ораза ұстау – әрбір ақыл-есі дұрыс, кәмелетке толған, ораза ұстауға денсаулығы жарамды, мұсылманның парызы. Ораза кезінде әйел етеккірден және босанғаннан кейін болатын қаннан таза болу керек. Ауру адам, аштық пен шөл денсаулығына әсер ететін қарт адам, төрт бурудан астам шақырымға (буруд - Пайғамбар кезіндегі қашықтық өлшемі, ол 12 мильге тең, сонда 4 буруд дегеніміз 160 км) сапар шегетін, әрі сол сапар кезінде бір жерде төрт күндей түнемейтін адам, аяғы ауыр немесе бала емізетін әйел, жаңа босанған, не етеккірі келген әйел Рамадан кезінде ораза ұстаудан босатылады.

Ораза ұстау іштей бес түрге бөлінеді: **парыз** (міндетті), **мүстәхәб** (қошеметті), **нәфилә** (қосымша), **мәкруһ** (мәжбүрлі), **харам** (тыйым салынған). Уәжіб оразаға Рамадан айындағы ораза мен тамақ ішуге шамасы жетпейтін кейбір жағдайлардағы кәффәрәт ораза, яғни күнәлардан тазартатын ораза жатады. Мүстәхәб оразаны Шәууәл айында алты күн бойы, Зул-хижжа айының 9-күні, яғни Арафат күні, Мұхаррам айының 10-күні болатын Ашура күні, Шағбан айының ортасында, дүйсенбі мен бейсенбі күндері, әрбір айдың «бақытты күндері» ұстауға болады. Әрбір айдың «бақытты күндеріне» Шағбан және қасиетті төрт айдың (Зул-қағда, Зул-хижжа, Мұхаррам, Рәжәб) алғашқы үш күндері жатады.

Мүстәхәб ораза күндерінен басқа күндері мұсылман адам өз еркімен ораза тұтса, оны нәфилә ораза деп атайды.

Мәкруһ ораза деп жұма күні мұсылман адам жалғыз өзі ұстайтын оразаны айтады. Шағбан айының соңғы 29-шы күнімен Рамадан айының 1-күнінің арасындағы түнде жаңа Ай туу керек. Сол мезгілден бастап ауыз бекітіп, Рамадан айының оразасы басталады. Егер сол түні жаңа Ай туғаны байқалмаса, оны күмән келтірген күн деп, Шағбан айының 30-күніне санап, мәкруһ ораза ұстаған болып есептеледі. Егер әйел күйеуінің рұқсатынсыз өз еркімен ораза тұтса, оны да мәкруһ оразаға жатқызады.

Ораза айты мен Құрбан айтында, Зул-хижжа айының 10-күнінен кейін, яғни құрбандық шалатын күннен кейінгі үш күнде («ташриқ күндері») ұстаған оразаны харам ораза дейді. Етеккірі келген, не жаңа босанған әйелдің оразасы және «Ораза ұстасам, өліп

қалармын» деп қорыққан адамның оразасы да харам оразаға жатады.

Сонымен ораза ұстаған мұсылман күн шыққанға дейін (сахур мезгілінде) соңғы рет ауқаттанып, ауыз бекітеді. Ауыз бекіткен адам күні бойы тамақтан бас тартады, бос әңгіме құрмайды, дауыс көтеріп айғайламайды, балағат сөз айтпайды, ашу шақырмайды. Ораза кезінде мұсылман мейірімді болып, қайырымды істермен айналысады, садақа береді, Құран кәрімді оқып, Алла тағаланың сауабына ие болады. Ораза түндері мұсылман елмен бірге мешітке барып, тарауых намазын оқиды.

Қажылық кезінде мешіттің ішінде отырып, Құран оқу сауапты іс болып саналады. Алайда, араб әліппесін танымайтын мұсылман Алла тағаланың сөзі жазылған Құран кәрімді оқи алмайтынын сезініп, қынжылады. Сондай мұсылманға көмек болу үшін келесі тарауды арнадық.

ҚҰРАН ОҚУ

Құран – мұсылмандардың қасиетті кітабы. «Құран» сөзі арабтың «оқу» деген сөзінен шыққан. Алла тағаланың сөзі жазылған бұл қасиетті кітапты мұсылмандар «Құран кәрім» («Шарапатты Құран»), «Китәб кәрім» («Жомарт Кітап»), «Китәб шәриф» («Атақты Кітап»), «Китәбуллаһ» («Алланың Кітабы»), «Китәб ғазиз» («Құдіретті Кітап»), «Зикр хәким» («Даналықты еске алу»), «Кәләм шәриф» («Адал сөз»), «Мусхәф шәриф» («Қасиетті Қолжазба») деп атайды.

Құран 114 сүреден тұрады. Кітапта сүрелер көлеміне қарай орналасқан. Құран жеті аяттан тұратын «Фатиха» («Кітапты ашушы») сүресінен басталады. Бұл

сүрені «Уммул-китәб» («Кітаптың анасы») деп те атайды. «Фатиха» сүресінде Исламның негізгі қағидалары айтылған. «Фатиханы» оқып болған соң «әмин» деп қайырады.

Барлық сүрелер «*бисмиллаһир-рахманир-рахим*» деп басталады. Алайда, бұл дәстүр 9-сүреде сақталмаған, өйткені ол алғашқысында 8-сүренің жалғасы болған.

Сүрелер аяттардан тұрады. Құрандағы ең ұзақ сүре - 2-сүре, онда 286 аят бар. Ал ең қысқа сүрелерге 103-ші, 108-ші, 110-шы сүрелер жатады, оларда не бәрі үш аяттан бар. Аят - бұл сөз, не сөз тіркесі немесе сөйлем. Аятта 1-ден 68-ге дейін сөз бар. Әртүрлі жолмен есептеуге байланысты Құранда 6204-тен 6236-ға дейін аят бар. Бұл қасиетті кітапта Алла тағаланың 77 мың 934 сөзі жазылған.

Мұхаммед пайғамбар (*с.а.с.*) алғаш рет Алланың сөзін Рамазан айында естіген, сондықтан мұсылмандар осы мүбәрак айында ораза ұстауды парыз санайды.

Алла тағала Мұхаммед пайғамбарға (*с.а.с.*) қасиетті сөздерді біртіндеп жіберіп отырған. Пайғамбарымыз Алланың сөзін алдымен Меккеде, одан кейін Мәдинада Жәбірейіл періште арқылы естіп, өз қауымына жариялаған. Осыған байланысты Құранның сүрелері меккелік және мәдиналық болып екіге бөлінеді. Меккелік сүрелердің саны - 90, ал мәдиналық сүрелердің саны - 24. Мұхаммед пайғамбар (*с.а.с.*) Алла тағаладан Құрандағы 114 сүрені мына тәртіппен қабыл алған:

Бірінші кезеңдегі меккелік сүрелер: 96, 74, 111, 106, 108, 104, 107, 102, 105, 92, 90, 94 93, 97, 86, 91, 80, 68, 87, 95, 103, 85, 73, 101, 99, 82 81, 53, 84, 100, 79, 77, 78, 88, 89, 75, 83, 69, 51, 52 56, 70, 55, 112, 109, 113, 114, 1;

Екінші кезеңдегі меккелік сүрелер: 54, 37, 71, 76, 44, 50, 20, 26, 15, 19, 38, 36, 43, 72, 67, 23, 21, 25, 17, 27, 18;

Үшінші кезеңдегі меккелік сүрелер: 32, 41, 45, 16, 30, 11, 14, 12, 40, 28, 39, 29, 31, 42, 10, 34, 35, 7, 46, 6, 13;

Мәдиналік сүрелер: 2, 98, 64, 62, 8, 47, 3, 61, 57, 4, 65, 59, 33, 63, 24, 58, 22, 48, 66, 60, 110, 49, 9, 5.

Мұхаммед пайғамбарымыздың (с.а.с.) тірі кезінде Алла тағаланың сөзі қағаз бетіне түспей, ауызша тараған. Алланың сөздерін жатқа білетін мұсылмандарды «қари» деп атаған. Алайда, Мұхаммед пайғамбар (с.а.с.) қайтыс болғаннан кейін қасиетті сөздердің жоғалып кету қаупі төнеді. Сондықтан Әбу Бәкір халифа Мұхаммед пайғамбардың (с.а.с.) хатшысы болған Зәид ибн Сәбитке Алла тағаланың сөзін жинап, кітап етіп құрастыруды аманаттайды. Үшінші халифа Осман тұсында Зәид ибн Сәбит көмекшілерімен бірге Құранды төрт дана кітап етіп, жазып шығады. Осман халифа төрт дана кітапты заңды Құран деп жариялап, Мәдина, Димашық, Куфа, Басра қалаларында сақтауға әмір етеді.

Құранды дауыстап оқуға жеңіл болу үшін 30 бөлімге бөліп оқиды. Бөлімді арабтар «жүз» деп атайды, ал қазақтар арасында бұл ұғым «сипәре» немесе «пара» деген сөзбен кең тараған. Сондай-ақ Құран 60 хизбке (бөлікке) бөлінеді. Бір пара екі хизбтен тұрады. Мешітте хизбті оқитын адамды хэззэб деп атайды.

Сонымен, араб тілін білмейтін мұсылмандарға Құранды оқу мүмкін болу үшін араб сөздерін қазақ тіліндегі әріптерге бейнелеп, транскрипция арқылы бердік. Транскрипция арқылы Құранды оқығанда мына жайттарға назар аудару керек:

1) Негізінен, араб сөздерінің түбірі үш дауыссыз әріптерден тұрады. Дауысты дыбыстар созылыңқы және қысқа болып келеді. Сондықтан созылыңқы дауысты дыбысты оқығанда екпін соған түсу үшін, қосарланған әріппен көрсетіледі. Мысалы, «*ар-рахмаану*», «*ар-рахииму*» және т.б.

2) Араб тілінде «әл» деген артикуль бар. Ол есім сөздердің алдында келеді. Түбірлі сөздің «күн» не «ай» әріптерінен басталуына қарай, «л» әрпі өзгеріп тұрады. Транскрипцияда түбірлі сөз бен «әл» артиклі дефис арқылы ажыратылғанмен, сөз тұтас оқылады. Мысалы, «*әл-хамду*», «*әд-дину*», «*ат-тариикү*» және т.б.

3) Араб сөйлемдері, әсіресе Құран аяттары бір деммен, сөздер арасын үзбей оқылады. Бұл жағдайда сөз бен сөздің арасын көрсету үшін тағы да дефисті қолдандық. Араб тілінің заңдылығы бойынша, алдыңғы сөздің жалғауы мен келесі сөздің бірінші тұрған дауысты дыбысы үндеседі, кейде ол дауысты дыбысты жұтып қояды. Мысалы, «*Бисмилләһир-рахмаанир-рахиим*», «*иьдинас-сиратал-мустақим*» және т.б.

Араб тіліне тән дыбыстар бар. Мәселен, «айн» мен «ғайн» көмей дыбыстарын қазақ тіліне дәл транскрипциялау қиын. Әрине, ғылыми тұрғыда бұл екі әріп «а» әрпінің үстіне үтір не «г» әрпінің астына нүкте қойып транскрипцияланады. Бірақ қарапайым адамға жеңіл болу үшін бұл екі әріпті қазақ тіліндегі «ғ» әрпімен берілді, кейде «айн» әрпі араб тіліндегі сөйлеу ырқына қарау «а» әрпімен де бейімделді. Мысалы, «*раббил-ғаләмиин*», «*әнғамта галәһим гайрил-мағдуби галәһим*» және т.б.

4) Араб тілінің өзге тілдерден тағы бір ерекшелігі – хамза, яғни сөздің буындары арасын сәл кідіріп оқу

керектігін көрсететін белгі. Қазақ тіліндегі транскрипцияда бұл белгіні «і» әрпі арқылы көрсеттік. Мысалы, «мәләәйикәтиһи», «ийәәкә» және т.б.

5) Араб тіліне тән «син», «сад», «сә» әріптері «с» әрпімен, «дәл», «дад» әріптері «д» әрпімен, «зейн», «за», «зад» әріптері «з» әрпімен белгіленді. Олардың айырмашылығын алдында не артында келетін дауысты дыбыстардың жуан-жіңішкелігінен көруге болады. Бұл дыбыстарды дұрыс айту едәуір уақыт машықтануды қажет етеді. Сондықтан Құран аяттарын қайта-қайта оқып, араб тілінің нақышына келтіріп, жаттап алған жөн.

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахим
әл-хамду лиллаһи раббил-ғаләмиин
ар-рахманир-рахим
мәлики йәумид-дин
ийәәкә нағбуду уа ийәкә нәстәгин
иһдинас-сиратал-мустақим
сиратал-ләзинә әнғамта ғаләйһим ғайрил-мағдуби
ғаләйһим уа ладдааллин.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен (бастаймын).
Ғаламдарды Жаратушы – Аллаға мақтау айтамын.

(Ол) – мейірімді әрі кешірімді.

(Ол) – Қиямет Күнінің Билеушісі.

Оған құлшылық етеміз және Одан көмек сұраймыз:

Бізді тура жолмен жүргіз,

Сенің шапағатыңа ие болғандардың жолымен жүргіз,

Сенің қаһарыңа ұшыраған, не адасқандардың ізіне түсірме.

Оқылуы:

Бисмилләһир-рахмаанир-рахим

құл ағуузу би-раббин-нәәс

мәликин-нәәс

илаһин-нәәс

мин шәррил-уәсуәсил-хәннәс

әлләзи йуасуису фи сұдуурин-нәәс

мин әл-жиннәти уән-нәәс.

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен

Айт: «Адамдарды Жаратушы,

адамдарды Билеуші,

адамдардың Құдайынан

жындар мен адамдардың арасында жүретін,

адамдардың жүрегін арбайтын,

жамандық жасап, іс-түссіз жоғалатынның зұлымдығынан қорғауды сұраймын».

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахим
қул ағуузу би-раббил-фәләқ
мин шәрри ма халақа
уә мин шәрри гаасиқин иза уақабә
уә мин шәррин-нәффәсәти фил-уқад
уә мин шәрри хәсидин иза хәсәдә.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен
Айт: «Таң сәріні Билеушіден
жаратқан зұлымдықтан,
қараңғы түскендегі зұлымдықтан,
сиқырлық жасайтынның зұлымдығынан,
қызғаныштан туған зұлымдықтан сақтауды
сұраймын».

112-сүре

«ИХЛАС»
(«Ықылас»)

4 аят

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахим
құл һуа Аллаһу аһад
Аллаһус-самад
ләм йәлид уа ләм йуләд
уа ләм йәкүн ләһу күфүән аһад.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен
Айт: «Ол – Алла жалғыз.
Алла мәңгілік.
Ол ешкімді туған жоқ және ешкімнен туылған
жоқ.
Оған теңдесетін ешкім жоқ».

111-сүре

«МӘСӘД»
(«Пальма талшығы»)

5 аят

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахим
тәббәт йада-аби ләһәб уә тәббә
ма агна анһу мәлуһу уа ма кәсәбә
сайасла нәрән зәтә ләһәб*

*уа-амратуһу хәммәләтәл-хатаб
фи жидиһә хәбл мин мәсәд.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен
Әбу Ләһәбтің екі қолы түсіп қалсын және оған да
қарғыс атсын.

Жиып-терген байлығы оны құтқара алмайды.

Ол тозақ отына күйеді.

Ағаш тасушы әйелі де соған душар болады.

Оның мойнында пальма талшығынан жасалған
арқан.

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахиим
иза жаа насрул-лаһи уал-фәтху
уа раайтан-наса йадхулуна фи динил-лаһи афуа-
жан*

*фәсәббих бихамди раббика уа-астағфирһу иннәһу
кәнә тәууәбән.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен
Алладан көмек пен жеңіс келгенде
сен Алланың дініне адамдардың топ-тобымен кіріп
жатқанын көрдің.

Жаратушына мақтау айт, Одан кешірім сұра,
өйткені Ол тәубеге келуші.

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахим
құл йа әййуһәл-кәфирууна
лә әғбуду ма тағбудуна
уә лә әнтүм габидуна ма әғбуду
уә лә әнә гаабид ма габадтум
уә лә әнтүм габидуна ма әғбуду
ләкүм динукүм уә ли дини.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен
Айт: «Ей, кәпірлер!
мен сендер табынатынға табынбаймын.
сендер де мен сиынатынға сиынбайсыңдар.
мен сендер тағзым ететіндерге бас имеймін,
сендер де мен құлшылық ететінге құлшылық
етпейсіңдер.
сендердің өз дінің, менің өз дінім бар».

108-сүре

«КӘУСАР»

(«Жұмақтағы
өзеннің аты»)

3 аят

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахим
инна агтайнакал-каусар
фасалли лираббика уа анхар
инна шаниака һуал-абтар.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен
Шындығында, Біз саған бар молшылықты бердік,
Жаратқан Иене құлшылық ет, құрбандық шал.
сені жеккөрген Біздің қаһарымызға ұшырайды.

107-сүре

«МАҒУН»

(«Қайыр-садақа»)

7 аят

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахим
арайта әлләзи йукәззибу бид-дин
фәзәликә әлләзи йадугғул-йатим
уа лә йахүддү гала тағамил-мискин
фауайл лилмұсаллин
әлләзина һум ан салауатиһим сәһуна
әлләзина һум йураауна
уа йамнағунал-мағуна.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен
Дінмен өтірік айтқанды көрдің бе?
Ол - жетімді жәбірлейтін,
мүсәпірге қол ұшын бермейтін адам.
намазға шын жығылмайтын,
екіжүзді, қайыр-садақа бермейтін
адам жазасын тартады.

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахим
ли-иләф қурайш
иләфиһим рихләтә-ш-шитәи уа-сайф
фал-йағбудуу рабба һәзал-бәйтил-ләзи атғамаһум
мин жуғ
уа әмәнәһум мин хауф.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен
Құрайштардың бірлігі үшін,
қысы-жазы сапарда бастары қосылғаны үшін
олар аштықта азық берген,
қорыққанда пана болған осы Үйді Жаратушыға
күлшылық етсін.

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахиим
әләм тәрә кәйфа фағала рабука биасхабил-фил
әләм йажғал кәйдаһум фи тадлил
уа әрсәлә гәләһним тайран әбәбил
тәрмиһим бихижаратим мин сижәжил
фажағалаһум кәғасфим-мағкул.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен
Піл мінген адамдармен Жаратушы Иең не істегенін
көрмеп пе ең?!

Олардың арам пиғылдарын әшкерелеген жоқ па
еді?!

Оларға бір топ құстады жіберді.

Құстар оларға аспаннан тас лақтырды.

Сөйтіп, оларды жермен жексен етті.

Оқылуы:

Бисмилләһир-рахмаанир-рахиим

*уәйл ликүлли һумәзә лумәзә
әлләзи жәмаға мәлән уа гаддадаһу
йахсәбу әннә мәләһу ахләдәһу
кәллә ләйунбәзәннә фил-хутама
уа ма адрака мал-хутама
нарул-лаһил-мукада.
әлләти таззалиғу галал-афида
иннәһә галәһим мусада
фи гамадин мумәддәдә.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен
Өсек айтатынды, сыртынан жамандайтынды
қарғыс атсын.

Дүниеқоңыздықпен байлық жинап,
сол байлығы оның атын шығарады деп ойлағанды
қарғыс атсын.

олай ойлаған «әл-хұтамаға» душар болады.
«әл-хұтама» деген не деп сұрасаң,
ол – Алланың қаһарынан тұтанған өрт,
жамандардың жанын шарпитын жалын,
аспаннан қадалған найза.

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахим
уал-аср*

*иннал-инсана ләфи хуср
иллал-ләзинә әмәну уа ғамилус-салихати
уа тауасау бил-хаққи уа тауасау бис-сабр.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен
Кеш (Алланың белгілеген мерзімі),
Шындығында, адам әрдайым шығынға
ұшырайды.

Тек иман келтіргендер, игілікті істер жасағандар,
ақиқат пен сабырлыққа шақырғандар (шығынға
ұшырамайды).

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахиим
альәкумут-тәкәсур
хаттә зуртумул-мақабир
кәллә сәуфә тағләмунә
суммә кәллә сәуфә тағләмунә
кәллә ләу тағләмунә гилмәл-йақин
ләтәрәуннәл-жәхим
суммә ләтәрәуннәә айнал-йақин
суммә ләтусәлуннә йамаизин анин-нағим.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен

Қабірді көргенге дейін
 дүниені жинау қызығына түстіңдер.
 алайда кеш сезінесіңдер.
 сосын тағы да Кеш түсінесіңдер.
 алайда мұны ерте білгенде,
 лапылдап тұрған от екенін көресіңдер,
 сосын оған анық көздерің жетеді.
 Одан кейін осы құмарлықтарың үшін жауап
 бересіңдер.

Оқылуы:

*Бисмилләһир-рахмаанир-рахим
 әл-қарига
 мал-карига
 уа ма әдрәкә мал-қарига
 йаума йакунун-нәс кәл-фәрәшил-мәбус
 уа такуунул-жибәл кәл-ғиһнил-мәнфуи
 фәммә ман сәқуләт мауазинуһу
 фәһуз фи гиша радиа
 уа әммә ман хаффат мауазинуһу
 фәуммуһу һәуийә
 уа ма әдракә ма һиһ
 нар хәмиә.*

Мағынасы:

Қайырымды, рақымды Алла атымен

«әл-қарифа»

«әл-қарифа» деген не?

«әл-қарифаны» қалай түсінесің?

Бұл күні адамдар көбелектер секілді бытырайды. таулар да жүндей түтіледі.

таразыға түскеннің жақсы істері басым болса, Жұмақтың төрінен орын алады, ләззатқа кенеледі. Ал жасаған жақсылығының салмағы аз болса, жалын атқан тұңғиыққа кетеді.

Құранның дұға-аяттары

Оқылуы:

Раббана тақаббал минна иннәкә әнтәс-сәмиғул-ғалим.

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Бізді қабыл ал, өйткені Сен бәрін білесің, бәрін естисің.

«Бақара» сүресінің 127-аяты

Оқылуы:

Раббана уа ажғална муслимейни ләкә уа мин зуррийәтинә уммәтән ләкә уа арина мәнәсикәнә уәтуб ғаләйна иннәкә әнтәт-тәууәбур-рахим.

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Бізді мұсылман қыл, ұрпағымызды мұсылман қауымға айналдыр, әдет-ғұрыптарымызды дұрыс деп қара, бізге кешірімді бол, өйткені Сен қайырымдысың, күнәмізді кешіре аласың.

«Бақара» сүресінің 128-аяты

Оқылуы:

*Раббана африғ галәйна сабран уа сәббит ақдамана
уа ансурна галал-қаумил-кәфиринә.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Бізге сабырлылық бер,
қадамымызды нық бастыр, кәпірлерге қарсы жорықта
жеңіс бер.

«Бақара» сүресінің 250-аяты

Оқылуы:

*Сәмиғнә уа атағна зүфранака раббана уа иләйкәл-
масир.*

Мағынасы:

Бізді тыңда және күнәмізді кешіргеніңе Саған бас
ұрамыз. О, Жаратқан Иеміз! Біздің тағдырымыз Сенің
қолыңда.

«Бақара» сүресінің 285-аяты

Оқылуы:

*Раббаналә туахизна ин нәсинә әуахтана раббана уа
лә тұхмил галәйна исран кәмә хәмәлтәу га-лал-ләзинә
мин қаблинә раббана уа лә тұхәммилнә ма лә тақата
ләнә биһи уа ағфу ганна уа ағфир ләнә уа архәмнә әнтә
мәуләнә фа-ансурна галал-қау-мил-кәфиринә.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Ұмытқанымызға немесе кәтемізге кінә артпа. О, Жаратқан Иеміз! Бізден бұрынғылар көрген ауыртпалықтарды бізге көрсетпе. О, Жаратқан Иеміз! Әліміз жетпейтінді бізге жүктеме, бізді ғафу ет және кешіре гөр, бізге рақымды бол. Сен біздің билеушімізсің, кәпірлерге қарсы жорықта жеңіске жеткіз.

«Бақара» сүресінің 286-аяты

Оқылуы:

Раббана лә тузиг қулубәнә бағда из Һәдәйтәнә уәһәб ләнә мин ләдункә рәхмәтән иннәкә әнтәл-уәһһәбу.

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Бізді тура жолға түсіргеннен кейін жүрегімізді басқа жаққа бұрма. Бізге рахматыңды жаудыр, өйткені Сен бәрін де сыйлай аласың.

«Әл Ғимран» сүресінің 8-аяты

Оқылуы:

Раббана иннәкә жәмигун-нәси ли-йәумин лә рәйбә фиһи иннәл-лаһә лә йухлифул-миғада.

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Сенің бір күнде барлық адамдардың басын қоса алатынына еш күмәніміз жоқ. Шындығында Алла уәдесін бұзған емес.

«Әл Ғимран» сүресінің 9-аяты

Оқылуы:

*Раббана иннәнә әмәннә фа-ағфир ләнә зунубәнә
уаки-на азабан-нар.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Біз саған сенеміз. Біздің теріс қылығымызды кешіре гөр. Тозақ отының азабынан сақтай гөр.

«Әл Ғимран» сүресінің 16-аяты

Оқылуы:

*Рабби һәб ли мин ләдункә зуррийәтән таййибатан
иннәкә сәмиғуд-дұғаи.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Маған жақсы ұрпақ сыйла, өйткені Сен дұғаны естисің.

«Әл Ғимран» сүресінің 38-аяты

Оқылуы:

*Раббана әмәннә бима әнзәлтә уа аттабағнар-
расула фа-актубна маға-ш-шәһидинә.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Біз Сенің жіберген елшілеріңе, барлық тұжырымдарымен түсірген кітаптарыңа сенеміз және сүйенеміз.

«Әл Ғимран» сүресінің 53-аяты

Оқылуы:

Раббана азғфир ләнә зунубәнә уа исрафана фи әмришә уа сәббит ақдамана уа ансурна галал-қаумил-кәфиринә.

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Барлық жаман әрекеттерімізді, ісіміздегі ысыраптарымызды кешіре гөр, қадамымызға қуат бер, кәсірлерге қарсы күресте күш бер.

«Әл Ғимран» сүресінің 147-аяты

Оқылуы:

Раббана ма халақта һәзә батилан сүбхәнәкә фақина азабан-нар.

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Сен мұны құрдан-құр жаратқан жоқсың. Саған мақтау айтамыз. Бізді тозақ отының азабынан сақтай гөр.

«Әл Ғимран» сүресінің 191-аяты

Оқылуы:

Раббана иннәкә ман тудхилин-нара фақад ахзайтаһу уа ма ли-з-залимина мин ансар.

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Тозақ отына кімді түсірсең, соны Сен масқаралайсың. Залымдарды ешкім де жақтамайды.

«Әл Ғимран» сүресінің 192-аяты

Оқылуы:

*Раббана иннәнә сәмиғнә мунәдийән йүнәди лил-имани ән әмәнүү бираббикүм фә-әмәннә,
Раббана фа-ағфир ләнә зунубәнә уа кәффир ғанна сәййиәтинә уа тауаффана мағал-абрар.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Біз иманға шақырған жаршының даусын естідік. Ол «Жаратқан Иелеріңе иман келтіріңдер» деді. Біз иман келтірдік.

О, Жаратқан Иеміз! Олқылықтарымызды бетімізге баспа, жаман қылықтарымызды кешіре гөр.

«Әл Ғимран» сүресінің 193-аяты

Оқылуы:

Раббана уа әтинә ма уағадттәиә ғала русуликә уа лә тухзинә йәумәл-қийамати иннәкә лә тухлифул-миғад.

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Бізге берген уәденді елшілер арқылы жібер. Қиямет күнінде бізді масқаралама, өйткені Сен уәденді бұзған емессің.

«Әл Ғимран» сүресінің 194-аяты

Оқылуы:

Раббана әмәннә фә-актубнә маға-ш-шәһидинә.

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Біз иман келтірдік. Бізді тәубеге келгендердің тізіміне жаз.

«Мәидә» сүресінің 83-аяты

Оқылуы:

Раббана заламна әнфусәнә уа ин ләм тағфир ләнә уа тәрхәмнә ләнәкунәннә минәл-хасиринә.

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Біз өз жанымызға өзіміз зұлымдық жасадық. Егер Сен біздің күнәмізді кешір-месең рақым етпесең, біз қасіретке ұшыраймыз.

«Ағраф» сүресінің 23-аяты

Оқылуы:

Раббана афтәх бәйнәнә уа бәйнә қауминә бил-хаққи уа әнтә хайрул-фәтихинә.

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Біз және біздің қауым арасындағы дауды әділ төрелігіңмен шеш. Сен әділдердің ең ұлығысың.

«Азраф» сүресінің 89-аяты

Оқылуы:

*Раббана африг галәйнә сабран уа тәуәффәнә
муслиминә.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Бізге сабырлылық бер, бізді бұ дүниеден мұсылман қылып өткіз.

«Азраф» сүресінің 126-аяты

Оқылуы:

*Рабби иғфир ли уа ли-ахи уа адхилна фи рәхмәтикә
уа әнтә әрхәмур-рәхиминә.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Ием! Мені және менің ағамды кешіре гөр. Бізге шапағатыңды бер. Сен қайырымдылардың ең ұлығысың.

«Азраф» сүресінің 151-аяты

Оқылуы:

*Раббана ағфир ли уа ли-уәлидәййә уа лил-мумининә
йәумә йақумул-хисәб.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Қиямет күнінде маған, менің ата-анама, мұсылмандарға кешірімді бола гөр.

«Ибраһим» сүресінің 41-аяты

Оқылуы:

*Рабби әдхилни мүдхала сидқин уа ахрижни мухра-
жа сидкин уа ажғал ли мин ләдункә султанан насиран.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Ием! Шындықтың кіретін есігінен кіргізіп, шығатын есігінен шығар. Өз тарапыңнан маған қорғанатын күш бер.

«Исра» сүресінің 80-аяты

Оқылуы:

*Раббана әтинә мин ләдункә рәхмәтән уа һәйийй
ләнә мин әмринә рашадан.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Өз тарапыңнан бізге жақсылығыңды жаса, ісімізге саналылық бер.

«Кәһф» сүресінің 10-аяты

Оқылуы:

*Рабби ишрәх ли садри
уа йәссир ли әмри
уа әхлул ғуқдәтән мин лисәни
йафқаһуу қаули.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Ием! Мені қуант,

Ісімді жеңілдет,
Тілімнің байлауын шеш,
Олар менің сөзімді түсінсін.

«Таһа» сүресінің 25-28 аяттары

Оқылуы:

*Рабби лә тәзәрни фардан уа әнтә хайрул-
уәрисинә.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Ием! Мені жалғыз қалдырма. Сен мирасқорлардың ең қайырымдысысың.

«Әнбия» сүресінің 89-аяты

Оқылуы:

*Раббана әмәннә фа-ағфир ләнә уа архәмнә уа әнтә
хайрур-рахимина.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Біз иман келтірдік. Бізді кешіре
гөр, бізге қайырымды бол. Сен қайырымдылардың ең
ұлығысың.

«Мүминун» сүресінің 109-аяты

Оқылуы:

Рабби игфир уа архәм уа әнтә хайрур-рахимина.

Мағынасы:

О, Жаратқан Ием! Кешір және мархабатты бол. Сен қайырымдылардың ең ұлығысың.

«Муминун» сүресінің 118-аяты

Оқылуы:

*Раббана асфир ганна азаба жәһәннәмә иннә
азабаһә кәнә гараман иннәһә сәәт мустақарран уа му-
каман.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Жаһаннамның азабынан бізді сақтай гөр. Оның азабы - қайғы-қасірет. Ол - тозақ және тамұқ.

«Фурқан» сүресінің 66-аяты

Оқылуы:

*Раббана һәб ләнә мин әзуәжинә уа зуррийәтинә
қуррата ағйунин уа әжгәлнә лил-муттәқинә имәмән.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Бізге жұбайларымыздан, ұрпақтарымыздан қуаныш сыйла. Бізді тақуалы, иманды отағасы болдыр.

«Фурқан» сүресінің 74-аяты

Оқылуы:

*Раббн Һаб ли хукмән уа әлхикни бис-салихина
уа әжғал ли лисәнә сидқин фил-ахирина
уа әжғални мин уәрәсәти жәннәтин-ниғим.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Ием! Маған билік бер, салиқалылардың қатарына қос.

Кейінгілерге жеткізу үшін маған шындық тілін бер.

Мені Жаннат бағына кірушілердің қатарына қос.

«Шұғара» сүресінің 83-85 аяттары

Оқылуы:

*Уа лә тухзини йәумә йубғасунә
йәумә лә йанфағу мәл уа лә бәнунә
иллә мән әтәл-ләһи би-қалбин сәлим.*

Мағынасы:

Олар қайта тіріліп келетін күні мені масқаралама.

Бұл күні байлық та, ұлдар да құтқара алмайды.

Тек қана Аллаға шын жүрекпен келген аман қалады.

«Шұғара» сүресінің 87-89 аяттары

Оқылуы:

*Рабби аузиғни ән әшкурә нигмәтәкәл-ләти анғамта
ғалайһа уа ғала уәлидәйһә уа ән ағмала салихан тардаһу
уа адхилни би-рәхмәтикә фи ғибәддикәс-салихина.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Ием! Маған, менің ата-анама берген берекетіне ризалығымды білдіруге, игі істерімді істеуге иландыр. Саған ғибадат қылған салиқалыларға көрсеткен аяшылығыңды маған да көрсет.

«Нәмл» сүресінің 19-аяты

Оқылуы:

*Рабби инни лимә әнзәлтә иләһиә мин хайрин
фақир.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Ием! Сен маған қандай игілік берсең, мен соған мұқтажбын.

«Қисас» сүресінің 24-аяты

Оқылуы:

Рабби һәб ли мин ас-салихина.

Мағынасы:

О, Жаратқан Ием! Салиқалы мұсылман болатын маған ұрпақ бер.

«Сафат» сүресінің 100-аяты

Оқылуы:

*Раббана уәсигтә күллә шейин рәхмәтән уа гилман
фа-ағфир лил-ләзинә тәбуу уа аттабағуу сәбиләкә
уақиһим азабал-жәһим*

*Раббана уа адхилһум жәннәти гаднин әлләти
уагадаттаһум уа ман салаха мин әбәһим уа әзуәжиһим
уа зуррийәтиһим иннәкә әнтәл-ғазизул-хәким*

*уақиһимус-сәййәти уа ман тақис-сәййәти
йәумәзин факад рәхимтәһу уа залика һуал-фаузул-
ғазим.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Сен өз шапағатыңды және ғылымыңды барлығына таратасың. Сен оларды кешір, олар Саған сиынады және Сенің жолыңды ұстайды. Сен оларды тозақ отынан құтқар.

О, Жаратқан Иеміз! Сен оларды және діншіл болған әкелерін, әйелдерін, ұрпақтарын Жұмақ бағына кіргіз, өйткені Сен оларға уәде бердің. Сен күдіреттісің, данышпансың.

Сен оларды қаһарға ұшыратпа. Сол күні Сен кімді азаптан құтқарсаң, сол Сенің мейірбандығыңда болады, ал бұл - зор жеңіс.

«Мүмин» сүресінің 7-9 аяттары

Оқылуы:

Раббана әкифф ганнал-азаба иннә мүминуна.

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Бізді бұл азаптан құтқар, өйткені біз дінге сенеміз.

«Дұхан» сүресінің 12-аяты

Оқылуы:

*Рабби әузиғни ән әшкурә нигматәкәл-ләти анғамта
ғалаййа уа ғала уәлидәййә уа ән ағмала салихан тардаһу
уа аслих ли фи зуррийәти инни түбту иләйкә уа инни
мин әл-мүслиминә.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Ием! Маған, менің ата-анама берген берекетіңе ризалығымды білдіруге, игі істерімді істеуге иландыр. Менің ұрпағымды діншіл қыл. Саған тәубеге келдім, өйткені мен мұсылмандардың бірімін.

«Әхқаф» сүресінің 15-аяты

Оқылуы:

*Раббана ғаләйка тәуәккәлнә уа иләйкә әнәбнә уа
иләйкәл-масир.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Саған үміт артамыз, Саған жалбарынамыз, Саған қайтып ораламыз.

«Мумтәхәнә» сүресінің 4-аяты

Оқылуы:

*Раббана лә тәжғәлнә фитнәтән лил-ләзинә
кәфәруу уа ағфир ләнә раббана иннәкә әнтәл-ғазизул-
хәким.*

Мағынасы:

О, Жаратқан Иеміз! Дінге сенбейтіндердің арбауынан сақта, бізді кешір.

О, Жаратқан Иеміз! Сен құдіреттісің, данышпансың.

«Мұмтаһанә» сүресінің 5-аяты

Оқылуы:

Рабби лә тәзәр ғалал-арди мин әл-кәфиринә дәййәрән.

Мағынасы:

О, Жаратқан Ием! Жер бетінде бірде-бір кәпір қалдырма.

«Нұх» сүресінің 26-аяты

Оқылуы:

Рабби игфир ли уа ли-уәлидәййә уа лиман дахала бәйтиә мүминән уа лил-мүмининә уал-мүминәти уа лә тәзиди-з-залимина иллә тәбәрән.

Мағынасы:

О, Жаратқан Ием! Мені, әке-шешемді, үйіме кіретін мұсылманды, мұсылман еркектер мен мұсылман әйелдерді кешіре гөр. Залымдарды сәтсіздікке ұшырат.

«Нұх» сүресінің 28-аяты

Мазмұны

Қажылық	3
Ихрам	6
Мекке	10
Мәсжид Харам	12
Қағба	17
Тауаф	23
Бірінші айналым.....	25
Екінші айналым.....	27
Үшінші айналым.....	29
Төртінші айналым.....	30
Бесінші айналым.....	32
Алтыншы айналым.....	34
Жетінші айналым.....	35
Ибраһим мақамы.....	39
Исмайыл дуалы.....	43
Зәмзәм құдығы.....	45
Сағи	51
Бірінші сағи.....	53
Екінші сағи.....	57
Үшінші сағи.....	60
Төртінші сағи.....	63
Бесінші сағи.....	66
Алтыншы сағи.....	69
Жетінші сағи.....	72
Меккедегі тарихи жерлер	77
Мина	84
Арафат тауы	86
Уқуф	87
Мүздәлифа	116
Рәмил-жамрат	121
Құрбан айты	122
Әййәм әт-тәшрик	125
Қоштасу тауафы	129
Мәдина	137

Пайғамбар мешітіне зиярат.....	138
Әбу Бәкір.....	148
Омар бин әл-Хаттаб.....	150
«Бақиғ» зираты	156
Осман бин Ғаффан.....	159
Ұмра.....	162
Исламның бес қазығы	163
Құран оқу.....	179
Құранның дұға-аяттары.....	195

Ламашәріп Қайрат Қайырбекұлы

ҚАЖЫЛЫҚ

مناسك الحج